

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
ÖZEL EĞİTİM BİLİM DALI

İLKOKULLARDAKİ KAYNAŞTIRMA UYGULAMALARININ
NİTELİĞİNİN ARTTIRILMASIYLA İLGİLİ ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

MERYEM KARTAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

PROF. DR. HAKAN SARI

Konya - 2016

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ**Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü**

Öğrencinin	Adı Soyadı	Meryem KARTAL	Numarası: 128306011015
	Ana Bilim/Bilim Dalı	Özel Eğitim / Özel Eğitim	
	Program	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐	
	Danışmanı	PROF. DR. HAKAN SARI	
Tezin Adı		İlkokullardaki Kaynaştırma Uygulamalarının Niteliğinin Arttırılmasıyla İlgili Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi	

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Öğrencinin Adı Soyadı

(İmza).

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Meryem KARTAL	Numarası: 128306011015
	Ana Bilim/Bilim Dalı	Özel Eğitim / Özel Eğitim	
	Program	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐	
	Danışmanı	PROF. DR. HAKAN SARI	
Tezin Adı		İlkokullardaki Kaynaştırma Uygulamalarının Niteliğinin Arttırılmasıyla İlgili Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi	

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Yukarıda adı geçen öğrenci tarafından hazırlanan başlıklı bu çalışma .29.11.2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı

Prof. Dr.

Prof. Dr.

Yrd. Doç. Dr.

Danışman ve Üyeler

Hakan SARI

Sezgin Vuran

Yahya GIKILI

İmza

ÖNSÖZ

Bu çalışma ilkokullardaki kaynaştırma uygulamalarının niteliğinin artırılmasının öğretmen görüşleri açısından incelemek üzere tasarlanmıştır. Çalışmanın her aşamasında birçok kişinin desteği vardır. Bundan dolayı;

Çalışmam süresince değerli bilgi ve tecrübelerinden istifade etmemi sağlayan, kıymetli vaktini ayıran ve her durumda bana destek olan değerli hocam Özel Eğitim Bölüm Başkanı ve aynı zamanda tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Hakan SARI'ya sonsuz teşekkür ve saygılarımı sunarım. Sayın Prof. Dr. Sezgin VURAN'a teşekkür ve saygılarımı sunarım. Ayrıca değerli yardımlarından dolayı Sayın Yrd. Doç. Dr. Yahya ÇIKILI'ya çok teşekkür ederim.

Araştırmamın başından sonuna kadar maddi ve manevi katkılarını esirgemeyen değerli annem Gülseren COŞKUN'a sonsuz teşekkür ederim. Belki de en çok teşekkürü hak eden biricik kızım İkra Nur'a ve oğlum Muhammed Oğuz'a teşekkür ederim. Araştırmam boyunca bana her zaman destek olan sevgili eşim Atilla KARTAL'a çok teşekkür ederim. Ayrıca Konya ilinde görev yapan, araştırmamda veri toplamak amacıyla görüşme yapmayı kabul eden değerli öğretmenlere katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Meryem KARTAL

KONYA, 2016

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı	Meryem KARTAL	Numarası: 128306011015
	Ana Bilim/Bilim Dalı	Özel Eğitim / Özel Eğitim	
	Program	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐	
	Danışmanı	PROF. DR. HAKAN SARI	
Tezin Adı		İlkokullardaki Kaynaştırma Uygulamalarının Niteliğinin Arttırılmasıyla İlgili Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi	

ÖZET

Kaynaştırma, özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin genel eğitim okullarında normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte, gerektiğinde kendisine ve sınıf öğretmenine destek hizmetler sağlamak koşuluyla eğitim almasıdır. Kaynaştırma eğitimi nitelikli bir biçimde uygulanmadığı durumlarda öğretmenler, öğrenciler ve aileler çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Nitelikli kaynaştırma uygulamaları ile problemlerin çözümlenerek kaynaştırma eğitimi daha nitelikli duruma gelebilmektedir. Ancak ülkemizde kaynaştırmanın niteliği ile ilgili araştırmalar sınırlıdır. Bu yüzden kaynaştırma eğitiminin niteliğinin arttırılmasıyla ilgili bir araştırmaya gereksinim vardır. Kaynaştırma eğitimine genellikle ilkökul yıllarında temel atıldığından bu yıllar öğrencilerin akademik ve sosyal becerilerinin gelişimi açısından oldukça önem taşımaktadır. Dolayısıyla, bu çalışmada ilkokullardaki kaynaştırma uygulamalarının niteliğinin arttırılmasının öğretmen görüşleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmada veriler Nitel Araştırma Yöntemlerinden “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Yöntemi” ile Konya İli Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ilkokullarda görev

yapan ve görüşmeyi kabul eden 30 sınıf öğretmeninin görüşleri alınarak toplanmıştır. Veriler teknolojik kayıttan yazılı formlara “transkriptlere” dönüştürüldükten sonra “Betimsel Analiz Yöntemi” ile analiz edilmiştir. Verilerin analizi sonucu aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

1. Sınıf öğretmenlerinin BEP hazırlarken çocuğun durumunu daha ayrıntılı göz önüne alarak öğrencilerin akademik başarı yönünden bulunduğu durumdan daha ileriye götürülmesi amaçlanmalıdır.

2. Bu araştırma bulgularından bir diğeri ise, BEP uygulama sürecinde kaynaştırmanın niteliğinin artırılabilmesi için sınıfların kalabalık olmaması ve özel gereksinimli öğrenciler için öğretmenlerin yeterince zaman ayırması gerektiği sonucu tespit edilmiştir.

3. BEP’in değerlendirilmesi sürecinde çocuğun durumunun ayrıntılı biçimde değerlendirilip ne kadar ilerleme kaydettiğini tam olarak gözleyebilmek ve bu gözlem sonuçlarının somut hale getirilmesi kaynaştırma eğitiminin niteliğini yükseltebileceği sonucu bulunmuştur.

4. Sınıf veya branş öğretmenlerinin ve öğrencilerin gereksinim duydukları kaynakların, araç ve gereçlerin yeterince sağlanması kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttırabilecektir.

5. Kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için normal gelişim gösteren öğrencilerin, genel eğitimde görevli öğretmenlerin ve yöneticilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı olumlu tutum içinde olmaları, ilgi göstermeleri ve kabullenmeleri gerekir.

6. Kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için sınıf öğretmenlerinin çalıştığı okullardaki yöneticiler de dâhil olmak üzere öğretmenlerin diğer kurumlarla etkin işbirliği içerisinde olması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma eğitimi, kaynaştırma öğrencisi, sınıf öğretmeni, özel eğitim, özel eğitime muhtaç çocuklar, nitelikli kaynaştırma, kaynaştırmada niteliğin artırılması.

T.C.

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Student's	Name Surname	Meryem KARTAL	Numarası: 128306011015
	Department/Field	Özel Eğitim / Özel Eğitim	
	Programme	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐	
	Advisor	PROF. DR. HAKAN SARI	
Research Title		Evaluation of Teachers Views Concerning Enhancing Quality of Inclusive Implementations in Primary Schools.	

ABSTRACT

Inclusion is that a student who needs special education receives education together with her/his peers in schools providing general education providing that support services shall be supplied to her/him and her/his class teacher. If inclusive education is not practiced qualitatively, teachers, students and families will encounter variety problems. If problems are solved via qualified inclusive implementations, inclusive education becomes more qualified. However studies in our country regarding quality of inclusion are restricted. Therefore, there is a need for a study regarding enhancing quality of inclusion. Since foundation of inclusive education is laid generally in primary school years, these years are so important for academic and social development of students. Hence, in this study, examination of enhancing quality of inclusive implementations in primary schools were aimed in terms of teachers' views.

In this study, the data were collected by taking 30 class teachers' views, who work in primary schools connected Konya Province Directorate of National Education and accept the interviews, by means of "Semi-Structured Interview Method" which is one of

Qualitative Research Method. After the data were transformed from technological forms into written forms, they were analyzed via “Descriptive Analysis Method”. Following results were gained as a result of the data analysis.

1. Advancement of students in terms of academic achievement was aimed by taking into consideration of status of student by class teacher while Individualized Education Program is being prepared.

2. Another finding of this study was determined as a result of that classes must not be crowded in to be able to enhance quality of inclusive during Individualized Education Program implementation process and students must allocate adequate time for inclusive students with special needs.

3. To evaluate status of student in detail during evaluation of Individualized Education Program and to observe completely how much he/she advanced and to make results of these observation tangible were founded as a result of that inclusive education can be improved.

4. Sufficiently supplying of resources, tools and materials, which class or branch teachers and students need, can enhance quality of inclusive education.

5. In order to enhance quality of inclusive education, students who are not disabled, teachers and administrators who are in charge in general education must assume a positive attitude against inclusive students with special need and must show an interest and must accept them.

6. It is revealed that in order to enhance quality of inclusive education, teachers must effectively cooperate with other institutions, including administrators in schools where class teachers work.

Key Words: Inclusive education, inclusive student, class student, special education, children needing for special education, qualified inclusive, enhancing quality of inclusion.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	i
YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii

BÖLÜM I

ALANYAZINI

1.1. Giriş.....	1
1.2. Kaynaştırma İle İlgili Tanımlar	1
1.3. Özel Gereksinimli Bireylerin Eğitim Ortamları	3
1.3.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma	4
1.3.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma.....	5
1.3.3. Destek Eğitim Odası İle Yapılan Kaynaştırma	7
1.3.4. Özel Eğitim Sınıfı.....	8
1.3.5. Gündüzlü Özel Eğitim Okulu	9
1.3.6. Yatılı Özel Eğitim Okulu.....	10
1.4. Yasal Düzenlemeler	11
1.5. Kaynaştırma Öğrencilerinin Nicel Durumu	12
1.6. İlgili Araştırmalar.....	16
1.7. Problem Durumu.....	24
1.8. Amaç	25
1.9. Önem	25
1.10. Sayılıtlar.....	26
1.11. Sınırlılıklar	26

BÖLÜM II

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli	27
2.2. Çalışma Grubu	28
2.2.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Bilgileri.....	28
2.3. Veri Toplama Araçları.....	29
2.4. Verilerin Toplanması Süreci.....	30
2.4.1. Görüşmelerin Yapılması	31
2.5. Verilerin Analizi	32
2.5.1. Güvenirlilik	33

BÖLÜM III

BULGULAR

3.1. Sınıf Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının (BEP) Geliştirilmesi, Uygulanması ve Değerlendirilmesi İle İlgili Görüşleri.....	35
3.1.1. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi İle İlgili Görüşler	35
3.1.2. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Uygulanması İle İlgili Görüşler	39
3.1.3. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi İle İlgili Görüşler	44
3.2. Sınıf Öğretmenlerinin Kaynakların Sağlanması İle Görüşleri.....	49
3.3. Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi İle İlgili Görüşleri.....	51
3.4. Sınıf Öğretmenlerinin Yasal Düzenlemeler İle İlgili Görüşleri.....	55
3.5. Sınıf Öğretmenlerinin Özel Gereksinimli Öğrencilere Karşı Gösterilen Tutumlarla İlgili Görüşleri	60
3.5.1. Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Özel Gereksinimli Öğrencilere Karşı Gösterdikleri Tutumlar İle İlgili Öğretmen Görüşleri.....	60
3.5.2. Okuldaki Diğer Öğretmenlerin Özel Gereksinimli Öğrencilere Karşı Gösterdikleri Tutumlar İle İlgili Öğretmen Görüşleri	62
3.5.3. Yöneticilerin Özel Gereksinimli Öğrencilere Karşı Gösterdikleri Tutumlar İle İlgili Öğretmen Görüşleri.....	65
3.6. Sınıf Öğretmenlerinin Çalıştıkları Okulun Diğer Kurumlarla İşbirliği İle İlgili Görüşleri.....	66

BÖLÜM IV

TARTIŞMA

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç.....	75
5.2. Öneriler.....	76
5.3. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	76
KAYNAKÇA.....	77
EKLER.....	85
Ek 1: Öğretmenler İçin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu.....	88
Ek 2: Öğretmenlerle Yapılan Görüşme Kayıtlarından Bir Örnek.....	90
Ek 3: Araştırma İzni.....	95
Ek 4: Görüşme Yapılan Okullar Listesi.....	98
Ek 5: Görüşme Kodlama Anahtarı.....	99
Ek 6: Öğretmenlerin Demografik Bilgileri.....	104
Ek 7: Çalışma Grubuna Katılan Öğretmen Sayıları.....	105
Ek 8: Görüşme Kodlama Anahtarında Yer Alan Soruların Güvenirlik Yüzdeleri	106
Ek 9: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi Açısından İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasına Yönelik Görüşler.....	107
Ek 10: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Uygulanması Açısından İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasına Yönelik Görüşler.....	108
Ek 11: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi Açısından İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasına Yönelik Görüşler.....	109
Ek 12: İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasına Yönelik Kaynakların Sağlanması İle İlgili Görüşler.....	110

Ek 13: İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi İle İlgili Görüşler	111
Ek 14: İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Yasal Düzenlemeler İle İlgili Görüşler	112
Ek 15: İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Öğrencilerin Özel Gereksinimli Öğrencilere Karşı Gösterdikleri Tutumlar İle İlgili Görüşler.....	113
Ek 16: İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Diğer Öğretmenlerin Özel Gereksinimli Öğrencilere Karşı Gösterdikleri Tutumlar İle İlgili Görüşler	114
Ek 17: İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Yöneticilerin Özel Gereksinimli Öğrencilere Karşı Gösterdikleri Tutumlar İle İlgili Görüşler.....	115
Ek 18: İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Okulların Diğer Kurumlarla İşbirliği İle İlgili Öğretmen Görüşleri.....	116
ÖZGEÇMİŞ.....	117

BÖLÜM I

ALANYAZINI

1.1. Giriş

Bu bölümde kaynaştırma ile ilgili tanımlar, özel gereksinimli bireylerin eğitim ortamları, yasal düzenlemeler ve kaynaştırma öğrencilerinin nicel durumu ile ilgili alanyazını detaylı olarak taranarak elde edilen bilgiler sistemli bir biçimde ve alt başlıklar halinde sunulmuştur.

1.2. Kaynaştırma İle İlgili Tanımlar

Bireylerin en önemli ihtiyaçlarından biri eğitimidir(Varol, 2010:1). Kişinin gelişen ve değişen dünyaya ayak uydurabilmesi, toplumla sağlıklı ve verimli bir şekilde uyum sağlayabilmesi, toplumsal hayatın bir parçası olabilmesinde eğitimin yeri büyüktür (Varol, 2010:1). İnsan niteliğinin ve davranışlarının geliştirilmesi yalnızca eğitimle mümkün hale gelebilir. Eğitim, bireylerin toplumsal gelişimlerinin ve kişisel yeteneklerinin en ileri seviyede gelişmesini sağlamak için seçilmiş ve planlanmış etkinlikler sürecidir (Varol, 2010:1) ve eğitim her insanın sahip olduğu temel haklardan biridir. “İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi”nde (1948) her insanın eğitim hakkına sahip olduğu hükmü yer almaktadır. “Çocuk Hakları Sözleşmesi”nde (1990) de taraf devletlerin her çocuğun eğitim hakkını kabul ettiği ve bu hakkın fırsat eşitliği temeli üzerinde gerçekleştirileceği hükmü yer almaktadır. Bu nedenle her ülke ayırım yapmaksızın tüm bireylerinin eğitiminden sorumludur. “Eğitimde fırsat eşitliği” ilkesi demokratikleşmenin ön koşullarındandır.

Kaynaştırma ülkemizde yaygın bir şekilde uygulanmakta olup 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de, “Özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimleri, hazırlanan bireysel eğitim planları doğrultusunda, akranları ile birlikte her tür ve kademedeki okul ve kurumlarda uygun yöntem ve teknikler kullanılarak sürdürülür.” şeklinde ifade edilmiştir. Özel eğitim gerektiren öğrenciler için en az kısıtlayıcı eğitim ortamı, yetersizliği olmayan akranları ile bir arada eğitim gördükleri normal sınıf, yani

kaynaştırma sınıfıdır. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde (2012) kaynaştırma, "Özel eğitim gerektiren bireylerin, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte eğitim ve öğretimlerini resmi ve özel okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında sürdürmeleri esasına dayanan destek eğitim hizmetlerinin sağlandığı özel eğitim uygulamalarıdır" şeklinde tanımlanmıştır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2012).

Sarı'ya (2003:5) göre kaynaştırma; "Engelli öğrencilerin, engel derecesine göre ortaya çıkan ihtiyaçları, okullarında veya sınıflarında karşılanmak üzere, ailesinin de görüşleri alınmak suretiyle, normal okullarda akranlarıyla birlikte eğitilmesidir." Kaynaştırma, özel gereksinimli öğrencilerin okulun normal eğitim sınıflarında tam ya da yarım zamanlı olarak yer almasıdır (Batu, 2000:3). Kaynaştırma, özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin gerekli destek hizmetler sağlanması koşuluyla, tam ya da yarım zamanlı olarak kendisi için en az kısıtlayıcı eğitim ortamı olan genel eğitim sınıflarında eğitim görmesidir (Batu, Kırcaali-İftar ve Uzuner, 2004: 33).

Gürgür (2008:28) özel gereksinimli öğrencilerin, en az kısıtlayıcı ortam ilkesine uygun tam ya da yarım zamanlı olarak genel eğitim sınıflarında, özel gereksinimli olmayan öğrencilerden ayrılmaksızın, öğretmen ve öğrencilerin ihtiyaç duyabilecekleri destek hizmetlerin sağlanmasıyla eğitim aldığını belirtmiştir. Kaynaştırma, ihtiyaç duyulduğu takdirde sınıf öğretmenine ve/veya özel eğitime ihtiyacı olan öğrenciyeye destek özel eğitim hizmetleri sağlanması şartı ile özel eğitim gerektiren öğrencilerin normal eğitim ortamlarında eğitim görmesidir, şeklinde tanımlanmaktadır (Gözün ve Yıkılmış, 2004: 67).

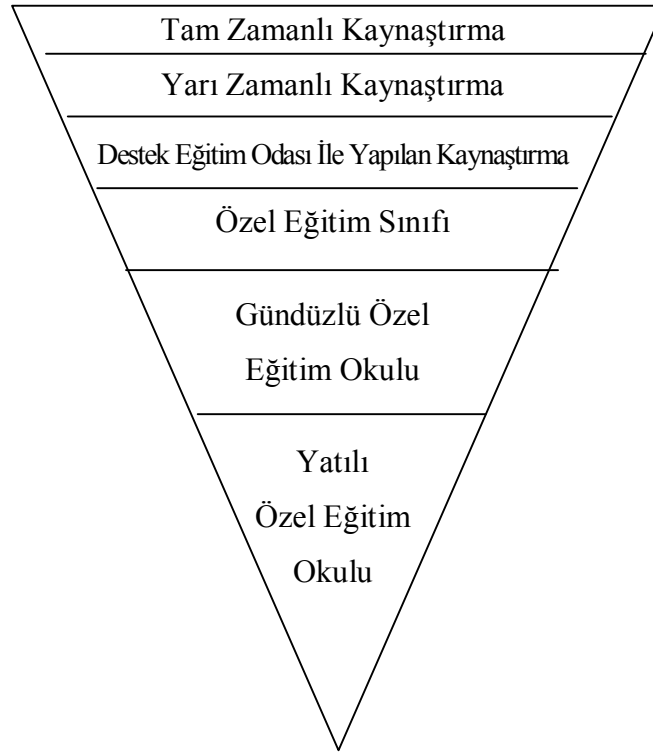
Avcıoğlu, Cebeci, Özak, Canöz, Özdemir ve Atkin (2011:19) kaynaştırmanın eğitsel bir kavram olduğunu ve özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin uygun öğretim desteğiyle normal eğitim sınıflarında eğitildiğini ifade etmiştir. Engelli bireylerin, eğitimlerini destek özel eğitim hizmetleri alması şartı ile normal eğitim okullarında yaşlılarıyla beraber devam ettirmeleri olarak kabul edilir (Sucuoğlu ve Özokçu, 2005: 42). Kaynaştırma, özel eğitim gerektiren öğrencinin ihtiyaç duyduğu destek hizmetler sağlanmasıyla tam ya da yarım zamanlı olarak kendisi için en az kısıtlayıcı eğitim ortamı olan genel eğitim sınıflarında eğitilmesidir (Odluyurt ve Batu, 2009: 1819-1851).

Çolak'a (2009:2) göre, kaynaştırma özel gereksinimli öğrencilerin genel eğitim sınıflarında, genel eğitim öğretmenin eğitim-öğretimi kapsamında yaşlıları ile birlikte ve destek hizmetler sağlanarak, yürütülen eğitim hizmetlerinin tümüdür. Kaynaştırma eğitimi; özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin hiçbir özel eğitim desteği olmadan yaşlılarıyla sadece aynı sınıf ortamında, beraber eğitim almaları anlamına gelmemektedir (Çolak, 2009:2). Kaynaştırma eğitimi özel gereksinimli öğrencilerin normal eğitim sınıflarında uygun özel eğitim desteği sağlanmasıyla eğitilmeleridir (Gök, 2013: 10). Tokta (2008:8) ise kaynaştırma eğitiminin, yetersizliği olan öğrencilere en az kısıtlayıcı eğitim ortamını sunan bir eğitim ortamı olduğunu belirtmiştir. En az kısıtlayıcı eğitim ortamı ilkesi, özel gereksinimi olan öğrencinin eğitim ihtiyaçlarının en üst düzeyde giderilmesi ve aynı zamanda, ailesinin de eğitime katılımlarıyla "normal" diye nitelendirilen yaşlılarıyla bir arada bulunmasıdır(Sarı, 2014). Kaynaştırma eğitimi, engelli çocuğun toplumdan koparılmadan, kendi akranları arasında, onlarla etkileşime girebilmesine ve kendi kendine yeter hale gelmesini sağlayacak bilgi ve becerisini kazanmasına imkân tanıyan, uygun eğitim yöntemlerinin kullanıldığı ve normalleşme temelleri üzerine kurulan bir eğitimidir (Kılıç, 2011: 16). Kaynaştırma farklılıkları, farklılıkları ile birlikte bireyleri (Öğrencileri, aileleri, profesyonelleri) bir araya getirmeyi hedefler (Diken ve Batu, 2015: 4).

1.3. Özel Gereksinimli Bireylerin Eğitim Ortamları

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim alabilecekleri ortamlar, şu şekilde sıralanabilmektedir (Sarı, 2014).

Şekil 1. Eğitim Ortamları

1.3.1. Tam Zamanlı Kaynaştırma

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin kaydı normal sınıftadır; öğrenci tam gün boyunca normal sınıfta eğitim almaktadır. Özel eğitim gerektiren öğrencilerin, akranları ile birlikte okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yaygın eğitim kurumlarında aynı sınıfta eğitim görmesi ve sosyal açıdan bütünleştirilmesi için; özel eğitim destek hizmetleri (destek eğitim odası), özel araç-gereç ve eğitim materyalleri sağlanır. Eğitim programı bireyselleştirilerek uygulanır ve gerekli fiziksel düzenlemeler yapılır (Atkın, 2011: 26). Şekercioğlu (2010: 13) tam zamanlı kaynaştırma ile özel gereksinimli öğrencilerin akranları ile fiziksel ve sosyal açıdan birlikte aynı ortamı paylaştıklarını ifade etmiştir. Ayrıca okuldaki normal eğitimden ve sosyal aktivitelerden yararlanmaktadırlar.

Tam zamanlı kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden öğrenciler, yetersizliği olmayan akranlarıyla aynı sınıfta eğitim görürlerken kayıtlı buldukları okulda uygulanan eğitim programını takip ederler (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2012). Kaynaştırma uygulamaları yapılan okullarda sınıf mevcutları; okul öncesi eğitim kurumlarında özel eğitime ihtiyacı olan iki öğrencinin bulunduğu sınıflarda 10, bir

öğrencinin bulunduğu sınıflarda 20 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir. Diğer kademelerdeki eğitim kuramlarında ise sınıf mevcutları; özel eğitime ihtiyacı olan iki öğrencinin bulunduğu sınıflarda 25, bir öğrencinin bulunduğu sınıflarda 35 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir. Okullarda kaynaştırma yoluyla eğitim alacak öğrencilerin bir sınıfa en fazla iki öğrenci olacak şekilde eşit olarak dağılımı sağlanır. Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, eğitimlerini öncelikle yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı kurumda sürdürmeleri sağlanır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2012). Ülkemizdeki kaynaştırma eğitimi uygulamalarının büyük bir kısmı tam zamanlı kaynaştırma uygulaması şeklinde yapılmaktadır. Çulhaoğlu İmrak (2009: 21) tam zamanlı kaynaştırmada öğrencinin sınıftaki tüm ihtiyaçları sınıf öğretmeni tarafından giderildiğini ve özel gereksinimli öğrencilerin sınıflara eşit olarak dağıtıldığını ifade etmiştir.

Zağlı'ya (2010: 22) göre özel eğitim danışmanı öğretmene öğretimi uyarlama, problem davranışları söndürme ve öğrencinin sınıfa benimsenmesini artırma konularında danışmanlık yapar. Ayrıca sınıf içersindeki araç-gereçleri öğrencinin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak nasıl düzenleyeceği, öğrenciye nasıl uyarlayacağı konularında yardımcı olur. Özel eğitim danışmanı kaynaştırmanın başarılı olması için sınıf öğretmenine destek hizmeti sağlamaktadır. Böylece sınıf öğretmeni kaynaştırma eğitimi için gerekli bilgi ve becerileri kazanmaktadır. Cankaya (2010: 27) ise kaynaştırma uygulamalarının Türkiye'de tüm engel gruplarında giderek yaygınlaştığını fakat destek eğitim hizmetlerinin aynı hızla yaygınlaşmadığını belirtmiştir. Kaynaştırmada başarının artırılması için, Türk eğitim sisteminin özelliklerine en uygun destek özel eğitim hizmetlerinin belirlenmesi ve uygulamaya konması gerekmektedir.

1.3.2. Yarı Zamanlı Kaynaştırma

Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları, öğrencilerin bazı derslere yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta ya da ders dışı etkinliklere birlikte katılmaları yoluyla yapılır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2012). Özel eğitim gerektiren öğrencinin kaydının özel sınıfta olduğu; öğrencinin başarı gösterebileceği derslerde kaynaştırma sınıfından eğitim aldığı kaynaştırma türüdür. Kaynaştırmada bu uygulama türü çok yaygın olarak görülmemekle beraber, uygulandığında özel eğitim gerektiren öğrenci için faydalarının çok olacağı düşünülen bir uygulama biçimidir (Çulha, 2010: 8).

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin kaydı özel eğitim sınıfındadır. Özel eğitim sınıfı öğrencisi başarılı olabileceği derslerde ve sosyal etkinliklerde yetersizliği olmayan akranları ile birlikte normal sınıfta eğitim almaktadır.

Zorunlu öğrenim çağındaki öğrencilerden İlköğretim Programını takip edebilecek durumda olan öğrenciler için açılan Özel Eğitim Sınıflarında öğrenciler, ilköğretim programını takip ederler. Özel eğitim sınıfına devam eden öğrenciler ilköğretim programı temel alınarak hazırlanmış, kendilerine uygun Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP) doğrultusunda eğitim alırlar (Milli Eğitim Bakanlığı, 2012). Özel eğitim sınıflarının mevcudu en fazla; okul öncesi eğitimde ve ilköğretimde 10, ortaöğretim ve yaygın eğitimde 15 öğrenciden oluşur. Ancak, otizm spektrum bozukluğu olan çocuklar için her tür ve kademedeki açılan özel eğitim sınıflarında ise sınıf mevcudu en fazla 4 öğrencidir (MEB, 2012). Yarı zamanlı kaynaştırma uygulaması kapsamında bazı derslerde normal sınıfta eğitim alması gereken öğrencilerin dağılımı yapılırken, bir sınıfa en fazla iki yetersiz öğrenci gidebilecek şekilde eşit olarak dağıtılmaya çalışılmalıdır (MEB, 2012). Zorunlu öğrenim çağındaki öğrencilerden ilköğretim programını takip edemeyecek durumda olan öğrenciler için açılan özel eğitim sınıflarında, yetersizlik türüne göre hazırlanan özel eğitim programını takip ederler. Öğrencilerin BEP'leri hazırlanırken takip ettikleri bu eğitim programı temel alınır. Özel Eğitim Uygulama Merkezi Eğitim Programı, Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar Eğitim Programı uygulayan özel eğitim sınıflarından mezun olanlara ilköğretim diploması verilmez, takip ettiği programa uygun diploma kayıtlı olduğu okul tarafından düzenlenerek verilir (MEB, 2012).

Sadece özel eğitim sınıfına devam eden öğrenciler için değil, özel eğitim okullarına devam eden (Özel Eğitim Uygulama Merkezi –Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar Eğitim Merkezi-İşitme Engelliler Okulu vb.) öğrencilerin kaynaştırma uygulamaları kapsamında, yetersizliği olmayan akranlarının devam ettiği okul ve kurumlarda bazı derslere ve sosyal etkinliklere katılması uygulaması da yarı zamanlı kaynaştırma kapsamında var olan bir uygulamadır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2012). Daha çok akademik başarısı düşük olan öğrenciler için tercih edilen bir yöntemdir. Buradaki amaç, özel gereksinimli öğrencinin sosyal gelişim ve iletişim becerilerini geliştirmektir (Akcan, 2013: 36). Kaynaştırma uygulamasında yer alan bir

özel eğitim gerektiren öğrencinin akademik faydalarının yanı sıra sosyal faydalar sağlanması da amaçlanmaktadır. Kaydı özel sınıfta olan bir özel eğitim gerektiren öğrencinin, akademik açıdan, kaydı normal sınıfta olan özel gereksinimli bir öğrenciye göre daha düşük başarı seviyesine sahip olması beklenmektedir. Öğrenci, başarılı olabileceği derslerde normal sınıfta kaynaştırıldığında, en çok faydayı, sosyal becerilerinin gelişmesi ve yeni sosyal beceriler kazanması ile görecektir (Güldü, 2010: 28).

1.3.3. Destek Eğitim Odası İle Yapılan Kaynaştırma

Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin kaydının normal sınıfta olduğu; buna karşın öğrencinin desteğe ihtiyaç duyduğu derslerde destek eğitim odasında özel eğitim öğretmeninden yardım aldığı durumdur. Bu durumda, özel eğitime ihtiyacı olan öğrenci eksik kaldığı konularda destek eğitim odası yardımı alacaktır. Böylelikle, yetersiz kaldığı konular tamamlanmaya çalışılacak ve öğrencinin yetersizliklerinden dolayı sınıf içinde çıkabilecek olası problemler önlenmiş olacaktır (Güldü, 2010: 28). Normal sınıfta eğitim görmekte olan özel eğitim gerektiren öğrenciler, ileri derecede yetersizlik gösterdikleri derslerde veya ek çalışmaya ihtiyaç duydukları alanlarda (örneğin, iletişim becerileri) normal sınıftan çıkarılarak destek eğitim odasına alınır. Destek eğitim odasında, kaynak öğretmen (örneğin, özel eğitim öğretmeni) veya uzman (örneğin, konuşma terapisti) özel eğitim gerektiren öğrenciye bireysel ya da küçük grup eğitimi verir (Atkın, 2011: 34).

Destek eğitim odası, 573 sayılı KHK'de (Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname) kaynaştırma uygulamaları yolu ile eğitimlerine devam eden öğrenciler ile üstün yetenekli öğrencilere ihtiyaç duydukları alanlarda destek eğitim hizmetleri verilmesi için düzenlenmiş eğitim öğretim ortamları olarak tanımlanmaktadır. Kaynak oda, yeni adı ile destek eğitim odası özel gereksinimli öğrencinin bir okul gününün en az %21'ini, en fazla %60'ını genel eğitim sınıfı dışında özel eğitim hizmeti almak amacıyla geçirdiği ortamdır (Aker, 2014: 37). Destek eğitim hizmeti verilerek yapılan kaynaştırma da, öğrencinin kaydının normal sınıfta olduğu; ancak, öğrencinin özel desteğe ihtiyaç duyduğu zamanlarda destek eğitim odasına alınarak özel eğitim öğretmeni tarafından desteklendiği eğitim öğretim ortamlarıdır (Güldü, 2010: 28).

Destek eğitim odası öğretmeni aynı okulda diğer sınıflara da devam etmekte olan özel gereksinimli çocuklara belli bir gün ve saatlerde ve gerekli konularda özel dersler vererek yetenekleri doğrultusunda gelişim göstermelerine yardımcı olur (Gök, 2013: 22). Destek eğitim odası uygulamasının başarıya ulaşabilmesi için normal sınıf öğretmeni ve özel eğitim öğretmeni eğitimi paralel bir şekilde yürütmelidir. Destek eğitim odası çalışması birbirinden farklı, bağımsız bir şekilde sürdürülmemelidir. Bu yalnızca kaynaştırma öğrencisine zarar vermekle kalmaz eğitim veren öğretmenlerin motivasyonlarını ve eğitim çalışmalarını zor hale getirir(Gök, 2013: 22). Destek eğitim odası çalışmasının en büyük avantajı, engelli öğrencinin yetersiz olduğu derslerde ya da konularda okul ortamından uzaklaşmaksızın eğitim almasıdır(Gök, 2013: 22). Ayrıca destek eğitim odasında çalışan öğretmenle sınıf öğretmenin bire bir iletişim içinde bulunduğu eğitimdir. Destek eğitim odasının en önemli dezavantajı ise, kaynaştırma öğrencilerinin sınıf arkadaşlarının kaynaştırma öğrencisi ve destek eğitim odasında eğitim ile ilgili bilgilendirilmesi aşamasında yaşanılabilir. Ayrıca, destek eğitim odasında eğitim veren öğretmenle özel gereksinimli öğrencinin sınıf öğretmeni arasında iletişim problemi varsa bu durum hem öğretmen hem çocuk için çok fayda sağlamayabilir (Gök, 2013: 22).

Avcioğlu, Cebeci, Özak, Canöz, Özdemir ve Atkin'a (2011: 34) göre destek eğitim odası hizmeti verilerek yapılan kaynaştırma;

a) Özel gereksinimli öğrencinin belli sürelerle de olsa normal sınıftan ayrılmasını gerektirmesi,

b) Normal sınıfta ve destek eğitim odasında kabul edilen eğitim hedefleri ve sürdürülen eğitim etkinlikleri arasında eşgüdüm sağlamanın çok güç olması ve sınıf öğretmenin destek eğitim odasını, sorunu sınıftan çıkarabilme fırsatı gibi görmesine sebep olması gibi nedenlerle eleştirilmektedir.

1.3.4. Özel Eğitim Sınıfı

573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de (1997) özel eğitim sınıfı, "okul ve kurumlarda, durumları ayrı bir sınıfta eğitim görmeyi gerektiren öğrenciler için yetersizlik türü, eğitim performansları ve özelliklerine göre açılan

sınıflar” olarak tanımlanmış, “Durumları ayrı bir sınıfta eğitilmeyi gerektiren öğrencilerin engel ve özellikleri doğrultusunda okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim okullarında özel eğitim sınıfları açılır.” ifadesi yer almıştır. Bu uygulama ülkemizde yaygın olan bir uygulamadır. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak açılan özel sınıflara öğrenci seçimi, yerleştirilmesi ve izleme çalışmaları Rehberlik Araştırma Merkezleri (RAM) tarafından yürütülmektedir (Acar, 2000: 3). Erol (2012: 29) özel sınıf söz konusu olduğunda özel gereksinimli öğrencinin sadece özel sınıfın içinde bulunduğunu okul binasında ve bahçesinde ders saatleri dışında normal akranlarıyla birlikte olmasının söz konusu olduğunu ifade etmiştir.

Sülün (2012:13) yaptığı çalışmasında özel sınıf için, okul ve kurumlarda, durumları ayrı bir sınıfta eğitim görmeyi gerektiren öğrencilere yönelik yetersizlik türü, eğitim performansları ve özelliklerine göre açılan sınıflar olduğunu ifade etmiştir. Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin kaydının özel sınıfta olduğu; öğrencinin tüm ihtiyaçlarının özel sınıfta giderildiği durumdur. Şu halde özel eğitime ihtiyacı olan öğrencinin ihtiyaç duyulduğunda okul saatleri dışında destek ve/veya ek hizmetlerden faydalanması mümkün olabilecektir (Güldü, 2010: 28). Zağlı’ya (2010:11) göre öğrenciler okuldaki zamanlarının %60’ından fazlasında özel eğitim ve destek hizmetlerin kendileri için düzenlenmiş olan özel sınıflarda tam zamanlı olarak eğitim alırlar. Yalnızca boş zamanlarda normal sınıflardaki yaşlıları ile kaynaşırlar. Özel gereksinimli öğrencinin kaydı, normal okullardaki özel sınıftadır. Öğrencinin tüm ihtiyaçları, özel sınıfta, özel eğitim öğretmeni tarafından karşılanır. Özel sınıf ortamında özel gereksinimli öğrenci, akademik çalışmalarda farklı ortamda eğitim görürken, normal yaşlıları ile ders dışı zamanlarda bir araya gelmektedir (Varol, 2010: 11). Çetinkaya (2008:37) ise engelli öğrencilerin okulda, engel kümesi için açılmış sınıfa kaydolduğunu, bu sınıfların öğretmenlerinin, engel grubu alanında yetişmiş uzman öğretmenlerin olduğunu belirtmiştir. Özel eğitim sınıflarından mezun olan öğrencilere “eğitim durumunu gösterir diploma” verilmektedir. Bu öğrenciler daha sonra Özel Eğitim Mesleki Eğitim Merkezlerinde (Okulu) eğitimlerine devam edebilmektedirler.

1.3.5. Gündüzlü Özel Eğitim Okulu

Özel eğitim okulları, özel gereksinimli çocuğun farklı eğitim ihtiyaçlarının özel olarak düzenlenmiş çevrede, özel olarak eğitim almış personelle ve çocukların

ihtiyaçları dikkate alınarak özel olarak hazırlanmış programla daha iyi karşılanacağı görüşünden hareketle açılmışlardır (Sucuoğlu ve Bakkaloğlu, 2013: 21). Özel eğitim gerektiren öğrencinin kaydı özel eğitim okulundadır ve öğrenci aynı özür grubundan öğrencilerle eğitim almaktadır. Bu durumda özel eğitim gerektiren öğrencinin eğitim ihtiyaçları özel eğitim okulunda giderilmektedir. İhtiyaç duyulduğunda bu öğrencilere de destek ve/veya ek hizmet sağlanması söz konusu olabilecektir (Güldü, 2010: 29).

Zağlı'ya (2010:2) göre, öğrenciler okuldaki zamanının %60'ından fazlasında özel gereksinimli çocuklara yönelik ayrı gündüzlü okullarda özel eğitim ve destek hizmeti alırlar. Yaşlılarıyla yalnızca okul dışı saatlerde beraberdirler. (Yatılı olmayan fen liseleri, Görme engelliler, İşitme engelliler okulları).Varol (2010:10) ise bu tür uygulamalarda, özel gereksinimli öğrencilerin engel gruplarına göre ayrı bir okulda, sadece gündüzleri eğitildiğini ve gün içinde eğitimlerini aldıktan sonra evlerine geri döndüğünü belirtmiştir. Gündüzlü özel eğitim okullarında özel gereksinimli öğrenci, yetersizliği veya engeli olmayan akranlarıyla çok fazla bir arada olmasını da sınırlamaktadır.

1.3.6. Yatılı Özel Eğitim Okulu

Özel eğitim gerektiren öğrencinin kaydı özel eğitim okulundadır. Öğrenci aynı engel grubundan öğrencilerle beraber eğitim almakta ve geceleri de okulun yatahanesinde kalmaktadır. Yalnızca akranlarla birliktelik boyutu dikkate alındığında, bu eğitim modeli eğitim ortamlarından en az kısıtlayıcı olanı tam zamanlı kaynaştırma iken, en fazla kısıtlayıcı olan yatılı özel eğitim okuludur (Güldü, 2010: 29). Eğitim sistemi içerisinde en fazla öğrencinin en az kısıtlayıcı eğitim ortamında, en az sayıda öğrencinin ise, en fazla kısıtlayıcı eğitim ortamında olması beklenmektedir; ideal olanı da budur (Batu ve Kırcaali İftar, 2011: 10). Yatılı özel eğitim okulları, yetersizliği olan çocuk için mimari düzenlemelerin, araç- gereçlerin, özel eğitim düzenlemelerinin yapıldığı ve diğer hizmetlerle birlikte çocukların bakımları için de gerekli önlemlerin alındığı eğitim ortamlarıdır (Sadioğlu, 2011: 5). Varol (2010: 10) çalışmasında, özel gereksinimli öğrencilerin günün 24 saatini, haftanın beş ya da yedi gününü, yılın en az sekiz ayını okulda geçirdiğini ifade etmiştir. Bu eğitim ortamında öğrenci, günün tümünü okul personeli ve aynı engele sahip arkadaşlarıyla geçirdiği için ailesinden, engeli olmayan yaşlılarından ve toplumdan uzak kalmaktadır. Bu durumda özel

gereksinimli öğrencilerin eğitim aldığı yatılı özel eğitim okulları en fazla kısıtlayıcı eğitim ortamıdır (Varol 2010: 10). Zağlı (2010:12) ise öğrencilerin okuldaki zamanlarının %100'ünü harcayarak özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar için açılmış olan yatılı kurumlarda, özel geliştirilmiş programlar, özel yetiştirilmiş personelden ve özel donatılmış öğretim ortamlarında eğitim aldığını belirtmiştir. Güldü'ye (2010: 29) göre Türkiye'de durumları gündüzlü veya yatılı okullarda eğitim öğretim görmeyi gerektiren bireyler için yukarıda sayılan özelliklerde okullar vardır. 573 sayılı KHK'nin 18. maddesi'nde de, "Durumları ayrı bir okulda özel eğitim gerektiren bireyler için engel ve özelliklerine uygun gündüzlü ve yatılı özel eğitim okulları açılır." ifadesi yer almıştır.

1.4. Yasal Düzenlemeler

Kaynaştırma eğitimi ilk olarak Amerika'da 1975 yılında "Tüm Engelli Çocuklar İçin Eğitim Yasası'nın" yürürlüğe girmesiyle engelli bireylerin ücretsiz olarak devlet okullarında ve en az kısıtlayıcı eğitim ortamlarında eğitilmesi düzenlemesiyle gündeme gelmiştir (Duman Sever, 2007:9). Türkiye'de özel eğitimin başlaması, yaygınlaşması ve gelişmesi özür gruplarına göre farklılıklar göstermektedir. Özel gereksinimli bireylere yasa ve yönetmelikler doğrultusunda özel eğitim hizmetleri götürülmeye çalışılmaktadır. 1983 yılında yürürlüğe giren 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu (1983) ile Türkiye'de özel eğitim, yasal olarak benimsenmiştir. Bu kanunun 4. maddesinde "durumları ve özellikleri uygun olan özel eğitime muhtaç çocukların, normal çocukların eğitimleri için açılmış olan okul ve eğitim kurumlarında, normal akranları arasında eğitilmeleri için gerekli tedbirler alınır" hükmü yer almaktadır. Bu kanuna ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa dayalı olarak çıkarılan 22 Haziran 1992 tarihli Zihinsel Özel Gereksinimli Çocukların Eğitim Uygulamaları Yönetmeliğinde kaynaştırma eğitimi başlığı altında, ilkokullarda normal sınıflar içinde kaynaştırma eğitiminden bahsedilmiştir. 18 Ocak 2000 tarihli resmi gazetede yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde de (2000) özel gereksinimli bireyler için kaynaştırma eğitiminin önemi açıkça vurgulanmaktadır.

222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'nun 6'ncı maddesinde; özel eğitim gerektiren bireyler için okul ve sınıfların açılmalarının zorunlu olduğu belirtilmektedir. 1997'de kabul edilen 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin (1997) 12. maddesinde kaynaştırma, "Özel Eğitim gerektiren bireylerin eğitimleri,

hazırlanan bireysel eğitim planları doğrultusunda akranları ile birlikte her tür ve kademedeki okul ve kurumlarda uygun yöntem ve teknikler kullanılarak sürdürülür.” şeklinde yer almıştır.

2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu’nun 4. Maddesi; özel eğitimin genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olduğunu, özel eğitim hizmetlerini çocuğun engel ve özellikleri dikkate alınarak mümkün olduğu kadar yakınına götürülecek biçimde planlandığını durumları ve özellikleri uygun olan engelli çocukların normal akranları arasında eğitim görmeleri için gerekli tedbirlerin alınması; resmi, özel ilköğretim okullarının kendi çevrelerindeki özel eğitim gerektiren çocuklar için özel eğitim hizmetleri sağlamakla yükümlü olduklarını hükme bağlamış bulunmaktadır.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2012)’nin 23. maddesine göre, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin, eğitimlerini öncelikle yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı kurumda sürdürmeleri sağlanır. Özel eğitime ihtiyacı olan bireyler kaynaştırma yoluyla eğitimlerini, yetersizliği olmayan akranları ile birlikte aynı sınıfta tam zamanlı sürdürebilecekleri gibi özel eğitim sınıflarında yarı zamanlı olarak da sürdürebilirler. Yarı zamanlı kaynaştırma uygulamaları, öğrencilerin bazı derslere yetersizliği olmayan akranlarıyla birlikte aynı sınıfta ya da ders dışı etkinliklere birlikte katılmaları yoluyla yapılır.

1.5. Kaynaştırma Öğrencilerinin Nicel Durumu

Çulhaoğlu İmrak (2009:2) dünyada ve ülkemizde özel gereksinimli çocukların sayısının giderek arttığını dile getirmiştir. Bu artış, çevresel nedenlere, erken doğumlara, ileri derecede sağlık sorunu olan bebeklerin yaşatılabilmesine, kazalara ve benzeri durumlarla açıklanabilir. TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) (2014) verilerine göre dünya nüfusunun %14’ü, Türkiye nüfusunun %12,29’u özel gereksinimli bireylerden oluşmaktadır (www.engelsiz.org).

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün verilerine göre, 2015-2016’da ilkokullarda 81 bin, ortaokullarda 92 bin, lise düzeyinde de 27 bin öğrencinin kaynaştırma eğitimi aldığı belirtilmektedir. Aşağıdaki tabloda 2010-2016 yılları arasında ilkokul, ortaokul ve ortaöğretimde kaynaştırma öğrenci sayıları verilmiştir (Bakınız Tablo I ve II).

Tablo 1: İlköğretimde ve Orta öğretimde Kaynaştırma Öğrenci Sayıları (2010-2012)
(Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2012.)

Eğitim-Öğretim Yılı	Kaynaştırma Eğitimi İlköğretim	Kaynaştırma Ortaöğretim	Toplam
2010-2011	84.580	7.775	92.355
2011-2012	137.893	10.860	148.753

Tablo 2: İlkokul, Ortaokul ve Ortaöğretimde Kaynaştırma Öğrenci Sayıları (2012-2016) (Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2016)

Eğitim-Öğretim Yılı	Kaynaştırma Eğitimi İlkokul	Kaynaştırma Eğitimi Ortaokul	Kaynaştırma Eğitimi Ortaöğretim	Toplam
2012-2013	66.941	80.107	14.247	161.295
2013-2014	66.351	86.134	20.632	173.117
2014-2015	72.095	89.887	20.935	182.917
2015-2016	81.380	92.032	27.730	201.142

Tablo 1 ve 2’de yıllara göre kaynaştırma öğrenci sayılarının dağılımı verilmiştir. Birinci tabloda 2010’dan 2012’ye kadar olan eğitim ve öğretim yıllarında kaynaştırma eğitimi ilköğretim ve ortaöğretim şeklinde belirtilmiştir. 2012’den sonra değişen eğitim sistemi ile kaynaştırma eğitimi ilkokul, ortaokul ve ortaöğretim şeklinde belirtilmiştir. Yıllara göre dağılımda görüldüğü gibi her geçen yıl kaynaştırma öğrenci sayısı artmaktadır. Bu durum kaynaştırmanın ülkemizdeki önemini anlaşılmasına başladığını gösterebilir.

Tablo3: İlkokul ve Ortaokulda Özel Eğitim Sınıfı Öğrenci Sayısı (2012-2016) (Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2016)

Eğitim – Öğretim Yılı	Özel Eğitim Sınıfı Öğrenci Sayısı (İlkokul)	Özel Eğitim Sınıfı Öğrenci Sayısı (Ortaokul)	Toplam
2012-2013	13,538	11,939	25,477
2013-2014	15,064	14,030	29,094
2014-2015	16,322	15,943	32,265
2015-2016	17,849	18,893	36,742

Tablo 3’te yıllara göre özel eğitim sınıfı öğrencisi sayılarının dağılımı verilmiştir. Yıllara göre dağılımda her geçen yıl kaynaştırma öğrenci sayılarında olduğu gibi özel eğitim sınıfı öğrencilerinin de sayısı artmaktadır. Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nden (2016) elde edilen bilgilere göre, 2015-2016 öğretim yılında ilkokulda 81.380, ortaokulda 92.032 ve ortaöğretimde 27.730 olmak üzere toplamda 201.142 öğrenci kaynaştırma eğitimi almıştır. 2014-2015 öğretim yılında bu sayı 182.917, 2013-2014 öğretim yılında 173.117, 2012- 2013 öğretim yılında 161.295’tir. Kaynaştırmaya devam eden öğrenci sayısı her yıl artış göstermektedir. Normal sınıflarda tanı konulmadan eğitimine devam eden özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin olduğu da düşünülürse, bu sayının daha fazla olduğunu söylemek mümkündür (Ünal, 2010: 22).

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’ne (2012) göre kaynaştırma yoluyla eğitimlerine devam eden bireylerin bulunduğu sınıflarda sınıf mevcutları; okul öncesi eğitim kurumlarında özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 10, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 20 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir. Diğer kademelerdeki eğitim kurumlarında ise sınıf mevcutları; özel eğitime ihtiyacı olan iki bireyin bulunduğu sınıflarda 25, bir bireyin bulunduğu sınıflarda 35 öğrenciyi geçmeyecek şekilde düzenlenir. Zağlı (2010:11) ülkemizde 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (1997), hafif ve orta derece yetersizliği olan çocukların akranlarıyla kaynaştırma ortamında eğitim görmelerine imkân verdiği için, kaynaştırma ortamında eğitim gören çocukların sayısının arttığını ifade etmiştir. Ünal (2010: 22) ülkemizde kaynaştırma eğitimi alan öğrenci sayısındaki artışa rağmen, özel eğitime

ihtiyaç duyan öğrencilere ve öğretmenlere normal eğitim sınıflarında hiçbir özel eğitim desteği sağlanmadığından dolayı problemler yaşandığını da belirtmiştir. Böylesi bir uygulamayla özel eğitime ihtiyacı olan öğrenci ile sınıf öğretmeni karşı karşıya kalmakta ve yaşanan problemleri sınıf öğretmeni tek başına çözememektedir.

Tablo 4: Özel Eğitim Sınıfları ve Kaynaştırma Eğitiminde Öğrenci Sayıları (Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2016)

Eğitim Türü	2014-2015	2015-2016
Özel Eğitim Sınıfı	32265	36742
Kaynaştırma Eğitimi - İlkokul	72095	81380
Kaynaştırma Eğitimi - Ortaokul	89887	92032
Kaynaştırma Eğitimi - Ortaöğretim	20935	27730
Toplam	215182	237884

2015-2016 öğretim yılında 36742 öğrenci özel eğitim sınıflarında eğitim almış, ilkokul, ortaokul ve ortaöğretimde toplam 201142 öğrenci kaynaştırma eğitiminden faydalanmıştır (Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2016).

Özet olarak, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitimiyle ilgili Türkiye’de mevzuatta kapsamlı düzenlemeler yapılmış, kaynaştırma eğitimi ilke, ayrıştırılmış ortamlarda eğitim istisna olarak tanımlanmıştır. Doğrudan engellilerin eğitimi için hazırlanmış düzenlemelere ek olarak Türkiye’de eğitimle ilgili hemen hemen tüm düzenlemelerde engellilerin eğitim hakkından faydalanmalarını kolaylaştırıcı hükümler mevcuttur. Ancak özel eğitime ihtiyacı olan çocukların eğitime erişim hakkının güvence altına alınması için çocuğun okula kayıtlı olup olmadığı, gerekli düzenlemelerin yapılıp yapılmadığı, eğitimin çocuğun bireysel ihtiyaçlarına uygun olup olmadığı ve çocuğa ihtiyaç duyduğu araç-gerecin sağlanıp sağlanmadığı devamlı izlenmeli, bu konularda yetki ve görev sahibi olanlar açıkça belirlenmelidir (Sabancı Vakfı Raporu, 2014).

1.6. İlgili Araştırmalar

Ülkemizde kaynaştırmaya devam eden öğrenci sayısındaki artışa karşın, temelde yaşanan sorun, özel gereksinimli öğrencilere ve öğretmenlere genel eğitim sınıflarında hiçbir özel eğitim desteği sağlanamamasıdır. Böylesi bir yerleştirmeye özel gereksinimli öğrenci ile sınıf öğretmeni karşı karşıya kalmakta ve yaşanan sorunları sınıf öğretmeni tek başına çözememektedir (Sucuoğlu ve Kargın, 2008: 48). Alanyazını incelendiğinde, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ile ilgili görüş ve tutumlarına ilişkin nitel, nicel ve karma desenli çok sayıda araştırmanın gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu bölümde, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ile ilgili görüş ve tutumlarının konu edildiği, son yıllarda alan yazınında yer almış araştırmaların özetlerine yer verilmiştir.

Uysal (1995) öğretmen ve okul yöneticilerinin özel gereksinimli çocukların kaynaştırılmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin görüşlerini belirlemek olan araştırmasını

1994–1995 yıllarında Eskişehir il merkezinde kaynaştırma eğitimi vermekte olan öğretmen ve yöneticiler ile betimsel yöntem kullanarak gerçekleştirmiştir. Araştırmanın evrenini ilkokuldaki (58 ilkokul, 19 ilköğretim okulu) 77 yönetici ve öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın sonuçları olarak, kaynaştırmanın tanımının ve kapsamının belirlenmesi, öğretmen ve yardımcı personelin tanımı, görev ve sorumluluklarının belirlenmesi ve yeni program geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Batu (1998) kaynaştırma uygulaması yapılan bir Kız Meslek Lisesinde görev yapan ve kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıflarda derse giren öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi hakkındaki görüş ve önerilerini belirlemeyi amaçlamıştır. Nitel olarak desenlenen araştırmada sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan 19 öğretmenle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin kaynaştırma eğitiminden genel olarak hoşnut oldukları; Milli Eğitim Bakanlığı'ndan, okul yönetiminden ve diğer meslektaşlarından çeşitli beklentileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Varlıer ve Vuran (2006) okul öncesi eğitim öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerin okul öncesi dönemde kaynaştırma yoluyla eğitilmelerine ilişkin görüşlerini

belirlemek amacıyla gerçekleştirilen araştırmada betimsel yöntem izlenmiştir. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin tümü özel gereksinimlilerin okul öncesi eğitim alması gerektiğini düşündüğünü ve çoğunluğu bu eğitimin kaynaştırma uygulaması ile verilmesini yararlı gördüğünü ifade etmektedir. Öğretmenlerin büyük kısmı kaynaştırma eğitiminden yana olduklarını ifade etmektedirler, ancak bazı öğretmenler görüşme sırasında, bazı öğretmenler ise görüşmeden hemen sonra öğretmenlerin mevcut şartlarda çok fazla zorlandıklarını, kendilerini özel gereksinimli öğrenciler konusunda yetersiz ve desteksiz hissettikleri için kaynaştırma öğrencisinin kendi sınıflarında bulunmasından rahatsızlık duyduklarını ve bu konuda isteksiz olduklarını belirtmişlerdir.

Yıkımış (2006) il milli eğitim yöneticilerinin kaynaştırma uygulamasına yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacıyla nitel araştırma yöntemi ile araştırmasını gerçekleştirmiştir. Araştırmanın alışma grubunu Batı Karadeniz Bölgesi'ndeki bir ilde görev yapan 10 il milli eğitim yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda il milli eğitim yöneticileri kaynaştırma uygulamasının yasal düzenlemelerini yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. Ancak yöneticilerin çoğunluğu bütün engellilerin kaynaştırma uygulamasına alınması gerektiği ve böylece kaynaştırmada niteliğin daha da artabileceğini belirtirken, bazıları da sadece ortopedik engellilerin kaynaştırmaya alınması yönünde görüş belirtmişlerdir. Ayrıca, yöneticiler Milli Eğitim Bakanlığı'ndan ayrı okullar yapılmasını beklerken, okul yönetiminden ve öğretmenlerden kaynaştırma uygulamasına inanmalarını beklediklerini de ifade etmişlerdir.

Turhan (2007) Bursa ilinde kaynaştırma uygulamasının yapıldığı ilköğretim okullarının ikinci kademesine devam eden normal gelişim gösteren öğrencilerin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Nitel araştırma yöntemiyle desenlenen bu araştırma gönüllü olarak katılan on sekiz normal gelişim gösteren ğrenci ile yürütülmüştür. Bu amaçla yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış ve betimsel analiz tekniği ile analiz edilen bulgular nicel olarak sunulmuştur. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgularda, normal gelişim gösteren öğrencilerin çoğunun, kaynaştırma uygulamasına olumlu bakmadıkları, nitelikli bir kaynaştırma uygulaması olmadığı ve kaynaştırma ğrencilerinin genel eğitim sınıflarında bilgi ve becerileri tam olarak edinemeyecekleri ve bu yüzden de nitelikli bir

kaynaştırma eğitiminde çok gerekli olarak planlamaların ona göre yapılması görüşünde oldukları gözlenmiştir.

Çimen Öztürk (2009) araştırmasında zihin engelli öğrencilerin öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı hakkında ne düşündüklerini, ne kadar bilgiye sahip olduklarını, bireyselleştirilmiş eğitim programını hazırlarken ne gibi kaynaklardan yararlandıklarını belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada İstanbul ilindeki bir ilçede çalışan dokuz (9) öğretmen çalışma grubuna alınmıştır. Öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim planı ile ilgili görüşlerini belirlemek amacı ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılmış ve görüşme sırasında önceden hazırlanmış üç soru sorulmuştur. Araştırmada nitelikli kaynaştırma için farklı şekillerde program hazırlanması, her çocuğun farklı özelliğe sahip olduğu, çocuklara uygun olduğu, grup eğitimi yapılamayacağı, birebir ilgilenmek gerektiği için bireyselleştirilmiş eğitim programının gerekli olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Çulhaoğlu İmrak (2009) araştırmasında öğretmen ve ebeveynlerin, okulöncesi dönemde kaynaştırma eğitime ilişkin tutumları incelenmiş, kaynaştırma eğitimi uygulanan sınıflardaki akran ilişkileri gözlenmeye çalışılmıştır. Çalışma Adana ili merkez ilçelerinde bulunan 20 ilköğretim okulu ile 14bağımsız anaokulunda görev yapan toplam 89 okulöncesi öğretmeni, çocuğu anasınıfına devam eden 281 ebeveyn ve kaynaştırma eğitime devam eden dört sınıfta bulunan 4 özel gereksinimli çocuk ile bu çocukların sınıflarında yer alan 72 normal gelişim gösteren çocukla yürütülmüştür. Araştırmada öğretmen ve ebeveynlerin tutumlarını belirlemek üzere 'Okulöncesi Dönemde Kaynaştırmaya Karşı Tutum Ölçeği' kullanılmıştır. Kaynaştırma eğitimi uygulanan sınıflardaki akran ilişkilerini incelemek için yapılandırılmamış gözlem yönteminden yararlanılmıştır. Çalışma sonucunda kaynaştırma eğitimi uygulanan sınıflarda, olumlu sosyal iletişim davranışları olumsuz sosyal iletişim davranışlarından daha fazla olduğu ve öğretmen yaklaşımının akran ilişkilerinde etkili olduğu görülmüştür. Kaynaştırmaya karşı olduğunu belirten öğretmenin sınıfında, diğer sınıflara göre daha fazla olumsuz davranış gözlenmiştir. Normal gelişim gösteren çocukların, özel gereksinimli çocuğu yeterli buldukları her etkinliğe kabul ettikleri, yardımlaşmaları görülmüştür. Daha nitelikli kaynaştırma için her çocuğun her etkinliğe bütün fırsatlar kullanılarak katılması gerektiğini vurgulamışlardır.

Gülyüz (2009) araştırmasında kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin akranları ile ilişkilerinde karşılaştıkları sorunları belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaçla 2008-2009 öğretim yılında Konya ili Sarayönü ilçesinde 9 resmi ilköğretim okulunda kaynaştırma eğitimine devam eden 27 öğrenciyle görüşülmüştür. Araştırmada veriler araştırmacı tarafından geliştirilen ‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu’yla toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgularda, kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin akranları ile bir takım sorunlar yaşadığı ve bunun da kaynaştırmanın niteliğini olumsuz yönde etkilediği, arkadaşlık ilişkisi kurmakta zorlandıkları, kendilerini tam olarak ifade edemedikleri gözlenmiştir. Bunun yanı sıra kaynaştırma öğrencilerinin normal öğrenciler tarafından şiddete ve dışlanmaya maruz kaldığı da ortaya çıkan sonuçlardandır.

Uzun (2009) İstanbul ilinde kaynaştırma uygulamalarının yapıldığı ilköğretim okullarında görev yapan müdürlerin kaynaştırma uygulamalarındaki rolünü incelemek ve kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüş ve önerilerini almak amacıyla on yedi (17) ilköğretim okulu müdürüyle görüşmüştür. Betimsel olarak analiz edilen bulgular Betimsel İstatistik Teknikleriyle sunulmuştur. Araştırmanın sonucunda ilköğretim okulu müdürlerinin tamamının kaynaştırma uygulamalarını yararlı buldukları ancak okullarındaki uygulamaların sorumluluğunun büyük kısmını rehber öğretmenlerden bekledikleri gözlenmiştir. Müdürler, kaynaştırma uygulamalarını yürütürken, karşılaştıkları sorunların büyük bölümünün kaynaştırma öğrencilerinin aileleri, öğretmenler ve diğer öğrencilerin aileleri ile ilgili olduğunu ifade etmişlerdir.

Ekşi (2010) sınıf öğretmenlerinin ve özel eğitim öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin tutumlarının ortaya çıkarılması amacıyla İstanbul İli Anadolu yakasında ilköğretim okullarında ve özel eğitim ve rehabilitasyon okullarında görevli öğretmenlere yönelik bir araştırma yapmıştır. Veri toplamak amacıyla kişisel bilgi formu(12 soru) ve kaynaştırmaya ilişkin tutum ölçeği (30 soru) kullanılmıştır. Araştırmasında özel eğitim öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarıyla ilgili tutumlarının, sınıf öğretmenlerine göre daha olumlu olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Bunlara ek olarak, tutumların olumlu olması kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttırdığını belirtmiştir.

Güldü (2010) araştırmasında Sivas ili kaynaştırma eğitimi veren merkez ilköğretim okullarında kaynaştırmaya tabi tutulan öğrencilerin öğretmenleri ve anne-babalarının kaynaştırma eğitimi hakkındaki görüşlerini almayı amaçlamıştır. Araştırma kapsamına 12 ilköğretim okulunda görev yapan 68 sınıf öğretmenin ve bu öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerinin 64 anne-babasının görüşleri alınmıştır. Anket sonuçlarına göre ülkemizde kaynaştırma uygulamasının aileler ve öğretmenler tarafından tam olarak anlaşılamadığı ortaya çıkmıştır. Kaynaştırma uygulamasının tam olarak anlaşılabilmesi ve amacına ulaşabilmesinin en temel nedeni kaynaştırma eğitimi uygulamasında birtakım yetersizliklerin var olmasındandır.

Şekercioğlu (2010) ilköğretim II. kademe branş öğretmenlerinin, kaynaştırma uygulamalarında karşılaştıkları sorunların tespit edilmesi amacıyla anket kullanmıştır. Betimleme modelinin kullanıldığı araştırmanın evrenini, 2009–2010 eğitim öğretim yılında, Ankara ilinde kaynaştırma uygulaması yapan ilköğretim okullarındaki branş öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise bu evrenden tesadüfi (random) olarak seçilen 170 branş öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda öğretmenler kaynaştırma öğrencilerinin normal sınıflarda bulunmasından memnun olmadıklarını ve iletişim problemi yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu tür iletişim problemi kaynaştırma modeli ile eğitimin de niteliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Öğretmenlerin kaynaştırma uygulamalarıyla ilgili bilgi eksiklikleri ve yardıma ihtiyaç duydukları tespit edilmiştir. Ayrıca, okulların fiziki ortamlarında gerekli düzenlemelerin bulunmaması araştırmanın diğer sonuçlarındandır.

Kılıç (2011) araştırmasında okulöncesi öğretmenlerinin engellilerin kaynaştırılması konusunda bilgilendirilmelerinin kaynaştırmaya ilişkin görüşlerinin değişmesindeki etkililiğini belirlemek amacıyla öntest-sontest kontrol gruplu deneysel bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışma grubunu, 2008-2009 eğitim-öğretim yılında Isparta İli merkez ilçede bulunan bağımsız anaokulları ve ilköğretim okulları bünyesindeki anasınıflarında görev yapan 86 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Örneklem olarak, Isparta ili merkez ilçede çalışan okulöncesi öğretmenleri arasından seçkisiz atama yöntemi ile 60 okulöncesi öğretmeni seçilmiştir. Araştırma sonucunda, kaynaştırmaya katılan okulöncesi öğretmenlerinin engellilerin kaynaştırılmasına ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu ve görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur.

Sadioğlu (2011) kaynaştırma uygulamalarının aksayan yönlerinin belirlenmesinde ve başarının değerlendirmesinde sınıf öğretmenlerinin görüşlerini derinlemesine araştırılmasını amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda, Türkiye'nin 16 farklı ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak kaynaştırma eğitimi yapılan ilköğretim okullarında öğretmenlik yapan ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 23 öğretmenle görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin ölkemizdeki kaynaştırma uygulamaları ile ilgili genel olarak olumsuz görüşe sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca sınıf öğretmenleri kaynaştırma eğitimi konusunda yetersiz olduklarını, uzman desteği başta olmak üzere pek çok desteğe ihtiyaç duyduklarını, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimleri yetersiz bulduklarını, kaynaştırma eğitimi uygulamalarında özel gereksinimli öğrencilerin ailelerinden, görev yaptıkları okulların ve sınıfların fiziki koşullarından kaynaklanan sorunlarla beraber özel gereksinimli öğrencilerle yoğun olarak öğretimle ilgili sorunlar yaşadıklarını ve bu süreçten duygusal olarak olumsuz etkilendiklerini belirtmektedirler. Sınıf öğretmenleri kaynaştırma uygulamalarının niteliğinin artırılabilmesi için ayrı eğitim ortamlarının olmasını, nitelikli ve etkili hizmet öncesi ve hizmet-içi eğitimlerin düzenlenmesini, yarı zamanlı kaynaştırmayı, kendilerine materyal desteğinin sağlanması önermektedirler.

Akcan (2013) genel eğitim sınıflarındaki kaynaştırma öğrencileri için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen eğitim öğretim etkinliklerinin uygulanma düzeyini ve kaynaştırma uygulamaları ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın örneklemini İstanbul'un Bağcılar, Fatih ve Gaziosmanpaşa ilçelerinde görev yapan 452 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre; kaynaştırma sınıf öğretmenlerinin görev yaptığı sınıf mevcutları oldukça kalabalıktır. Bu durum kaynaştırmanın niteliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Aynı zamanda öğretmenlerin yarısından fazlasının herhangi bir özel eğitim dersi almadığı, özel eğitim dersi alan öğretmenlerin de büyük bir kısmının, aldıkları bu eğitimi yetersiz gördükleri belirlenmiştir.

Gök (2013) Antalya ilinde görev yapan 10 öğretmen ile yapılan nitel araştırma sonucunda kaynaştırma öğrencisi ile yaşanan iletişim sorunları, diğer öğrencilerin kaynaştırma öğrencisini kabullenememesi, sınıfların kalabalık olması; bu nedenle öğretmenin kaynaştırma öğrencisine yeterli zamanı ayıramaması, kaynaştırma

öğrencileri için fiziki imkânların yetersizliği ve sınıf öğretmeni ile özel eğitim öğretmeni arasındaki koordinasyon sorunu kaynaştırmanın niteliğini de olumsuz yönde etkilemektedir. Bunlara ek olarak, sınıfta kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları zorluklar örneğin, davranış sorunlarıyla baş etmede yetersizlikleri ortaya çıkarılmıştır.

Demir (2014) okul öncesi dönemde kaynaştırma uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini, 2012-2013 eğitim öğretim yılında Trabzon ilinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi bağımsız anaokulları, bünyesinde anasınıfları bulunan ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapmakta olan 579 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmada okulöncesi dönemde kaynaştırma uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla, araştırmacı tarafından hazırlanan ve öğretmenlerin kişisel bilgilerini içeren anket ile Antonak ve Larrivee (1995) tarafından geliştirilen Türkçe'ye uyarlama çalışmaları Kırcaali-İftar (1996), tarafından yapılan "Opinions Relativeto Mainstreaming Scale " KİGÖ (Kaynaştırmaya İlişkin Görüşler Ölçeği) kullanılmıştır. Araştırma sonuçları öğretmenlerin kişisel özelliklerini içeren değişkenlere göre kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşlerinin farklılaşmadığını ortaya koymuştur. Okulöncesi dönemde kaynaştırma uygulamalarına yönelik öğretmen görüşlerinin daha önce kaynaştırma eğitimi verme durumuna göre karşılaştırılmasında önceden eğitim veren öğretmenlerin ortalama değerlerinin vermeyenlere oranla daha olumlu olduğu görülse de gruplar arasında istatistikî olarak ($p>0,05$) anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Güzel (2014) kaynaştırma öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin sorunlarını belirlemek amacıyla İstanbul ili Beykoz ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilköğretim okullarında görev yapan 206 sınıf öğretmenine iki bölümden oluşan bir anket uygulamıştır. Araştırmanın sonucunda; "Sınıfta kaynaştırma öğrencisi olan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları problemlerle" ilgili olarak genelde olumsuzluklar olduğu ortaya çıkmıştır. Bu olumsuzluklar; okulun fiziksel yapısının yetersizliği, sınıfların kalabalıklığı ve kaynaştırma öğrencilerinin sınıflara eşit olarak dağıtılmaması, BEP planının yapılmaması ya da öğretmenin BEP planı hakkında yeterli bilgiye sahip olmamasıdır. Bunlara ek olarak hizmet-içi eğitimin yetersizliği, rehberlik çalışmaları ve okuldaki kaynaştırma eğitimi için yapılması gereken diğer çalışmaların eksik olması,

ailelerle gerekli iletişim halinde olunmaması ve ailelerin çocukları hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması, okulda kaynaştırma eğitimi için gerekli olan çalışmaların tam olarak yapılmaması sonuçları ortaya çıkmıştır. Ayrıca okul idarecilerinin gerekli kolaylığı ve donanımı sağlayamaması şeklindedir. Bunların hepsi kaynaştırma modeli ile eğitimin niteliğini olumsuz yönde etkilediği sonucu da ortaya çıkmıştır.

Olçay Gül ve Vuran (2015) araştırmalarında kaynaştırma eğitiminden yoğun olarak yararlanan tanı grupları arasında yer alan zihin yetersizliği ve öğrenme güçlüğü tanısı bulunan öğrencilerin kaynaştırma uygulamasına ilişkin görüşlerinin, karşılaştıkları sorunların belirlenmesi, kaynaştırmanın başarıya ulaşmasında öğretmenlerin dikkat etmeleri gereken noktalara ilişkin açıklamalarda bulunulması amaçlanmaktadır. Nitel bir durum çalışması olan araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın bulguları kaynaştırma sınıfında eğitim alan zihin yetersizliği ve öğrenme güçlüğü tanısı bulunan öğrenciler için içerik, süreç ve ürün boyutlarını içerecek şekilde öğretimde farklılaştırmalara ve uyarlamalara yeterince yer verilmediğini, sınıflarda öğrencilerin uygun davranışlarından daha çok uygun olmayan davranışlarına odaklanıldığını, uygun olmayan davranışların azaltılmasında pekiştirmeye dayalı uygulamalardan ziyade cezaya dayalı uygulamalara yer verildiğini, öğrencilerin sosyal etkinliklere katılmaları için çoğu zaman teşvik edilmediğini ve kaynaştırma uygulamalarında normal gelişen akranların desteğinin alınmadığını göstermiştir.

Çerezci (2015) okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan kaynaştırma eğitimi uygulamalarının kaynaştırma kriterleri açısından değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Araştırma, hem nicel hem de nitel araştırma yöntemlerinden “durum çalışması”na (case study) örnektir. Rehberlik Araştırma Merkezinden (RAM) raporu bulunan, aktif olarak kaynaştırma eğitimine devam eden ve ailelerinden izin alınan 55 çocuk ile çalışılmıştır. Çalışmaya bu çocukların aileleri, öğretmenleri ve buldukları okulların müdürleri de dahil edilmiştir. Araştırmanın sonucunda okul öncesi eğitim kurumlarında kaynaştırma eğitimi uygulamaları başlamadan önce kaynaştırma eğitimine katılacak kişilere yeterli bilgilendirme yapılmadığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ile ilgili yeterli eğitim almadıkları, kaynaştırma eğitimi uygularken de çeşitli sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. Öğretmenler kaynaştırma eğitiminde genel olarak

destek göremediklerini düşünerek kendi çabaları ile sorunları aşmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimini değerlendirme konusunda da yetersiz oldukları belirlenmiştir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğunun Bireyselleştirilmiş Eğitim Planı (BEP) hazırladığı, ancak uygulama konusunda yeterli olmadıkları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin aile eğitim programı hazırlama ve uygulama konusunda da kendilerini yetersiz hissettikleri belirlenmiştir. Okul müdürlerinin kaynaştırma eğitimi ile ilgili eğitim almadıkları belirlenmiştir.

1.7. Problem Durumu

Kaynaştırma eğitiminin ülkemizde yasal olarak zorunlu hale getirilmesine karşın, uygulamalarda çeşitli sorunlarla karşılaşılmaktadır. Bu sebeple kaynaştırma uygulamaları istenen düzeyde gerçekleşmemektedir. Başarılı bir müdahalenin, yetersizliği olan bireyin öğrenme ortamına, okul ve topluma etkin katılımına ket vuran tüm engelleri kaldırması, o engellerden bireyi koruması ya da engellerin üstesinden gelmesini sağlaması gerekir (Vuran, 2010:13).

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin topluma katılmaları ve kabulleri, günlük yaşamda yer alan pek çok beceriyi yerine getirebilmelerine bağlıdır. Bu becerileri yerine getirebilmeleri ve bağımsız olarak yaşamlarını sürdürebilmeleri, okulda verilen eğitim ve bu eğitimin niteliği ile sıkı bir ilişki içinde bulunmaktadır. Bundan dolayı okullardaki kaynaştırma uygulamaları ne kadar nitelikli olursa özel gereksinimli öğrenciler de hayata aynı nitelikte hazırlanırlar. Türkiye’de kaynaştırma eğitiminin önemi günden güne artmasına karşın kaynaştırma eğitimi kapsamındaki özel gereksinimli öğrencilerin başarısı beklenildiği düzeyde değildir. Kaynaştırma eğitimi ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Ancak kaynaştırma eğitiminin niteliğinin arttırılmasıyla ilgili yeterli araştırma bulunmamaktadır. Bu nedenle araştırmanın problem cümlesi, ilkokullardaki kaynaştırma uygulamalarının niteliğinin arttırılmasıyla ilgili öğretmen görüşlerini değerlendirmektir.

1.8. Amaç

Bu araştırmanın amacı, ilkokullardaki kaynaştırma uygulamalarının niteliğinin artırılmasıyla ilgili öğretmen görüşlerini değerlendirmektir. Bu amaç ışığında aşağıdaki alt amaçlara cevap aranmıştır.

1. İlkokullarda kaynaştırma eğitimi niteliğinin artırılmasına yönelik sınıf öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının (BEP) geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi ile ilgili görüşleri nelerdir?

2. İlkokullarda kaynaştırma eğitimi niteliğinin artırılmasına yönelik sınıf öğretmenlerinin ve öğrencilerin gereksinim duydukları kaynakların sağlanmasıyla ilgili görüşleri nelerdir?

3. İlkokullarda kaynaştırma eğitimi niteliğinin artırılmasında sınıf öğretmenlerinin eğitim ortamlarının yeterli biçimde düzenlenmesi ile ilgili görüşleri nelerdir?

4. İlkokullarda kaynaştırma eğitimi niteliğinin artırılmasında sınıf öğretmenlerinin yasal düzenlemelerde bilgi ve uygulama ile ilgili görüşleri nelerdir?

5. İlkokullarda kaynaştırma eğitimi niteliğinin artırılmasında sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterilen olumlu tutumlarla ilgili görüşleri nelerdir?

6. İlkokullarda kaynaştırma eğitimi niteliğinin artırılmasında sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları okulun diğer kurumlarla yeterli düzeyde işbirliği sağlamasıyla ilgili görüşleri nelerdir?

1.9. Önem

Ülkemizde kaynaştırma eğitimi beklendik düzeyde nitelikli bir biçimde uygulanmamaktadır. Kaynaştırma öğrencilerinin eğitimlerinin akranlarının gösterdiği olumlu bir çizgide ilerleyebilmesi başarıyla gerçekleştirilen kaynaştırma uygulamalarına bağlıdır. Alanyazınında kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasına yönelik durumların ortaya konması ve değerlendirilmesi ile ilgili çalışmaların sınırlı olduğu

gözlenmektedir. Bu araştırma ile kaynaştırma modeli ile eğitimin niteliğinin nasıl artırılabilceği ile ilgili önemli durumların ortaya çıkarılması amaçlanmaktadır. Bu araştırma MEB'e bağı okullara ışık tutacağından önemlidir. Okul yöneticilerinin kaynaştırma ile ilgili görev ve sorumlulukları daha iyi bilmeleri açısından ve sınıf öğretmenlerinin BEP'i daha iyi uygulamaları açısından bu araştırma önemlidir. Kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için öğretmen görüşlerine başvurarak ne tür önlemler alınması gerektiği araştırmamızla elde edilecektir. Çalışmanın bu açıdan alana çok önemli faydalar sağlayacağına inanılmaktadır.

1.10. Sayıtlar

Bu araştırma için kabul edilen sayıtlar aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

1. İlkokullardaki kaynaştırma uygulamalarının niteliğinin artırılmasını belirlemede öğretmenlere uygulanan görüşme formlarının araştırma için gerekli ve yeterli verileri sağladığı kabul edilmiştir.

2. Araştırmaya katılan öğretmenlerin soruları, gerçek durumlarını yansıtacak şekilde içten cevapladıkları kabul edilmiştir.

1.11. Sınırlılıklar

Araştırmada elde edilen bulgular tartışıldıktan sonra, araştırmanın sınırlılıkları şöyle sıralanabilir.

1. Bu araştırmada elde edilecek veriler 2014-2015 eğitim- öğretim yılında ilkokullarda görev yapan 30 öğretmenle sınırlıdır.

2. Araştırma Konya Karatay, Meram ve Selçuklu ilçelerindeki 17 ilkokulla sınırlıdır.

3. Araştırma verileri öğretmenlere uygulanan "Görüşme Formları"nın ölçtüğü niteliklerle ile sınırlıdır.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde bu araştırmanın deseni, çalışma grubu, veri toplama araçları ve veri analizleri ile ilgili bilgiler sunulmaktadır.

2.1. Araştırma Modeli

Araştırma ilkokullardaki kaynaştırma uygulamalarının niteliğinin artırılmasıyla ilgili öğretmen görüşlerini belirlemeye yönelik betimsel bir çalışmadır. Bu çalışmada öğretmenlerin kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasıyla ilgili görüşlerinin daha ayrıntılı değerlendirilmesi için nitel araştırma yöntemi seçilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemleri içinde yer alan görüşmenin türlerinden biri olan “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Yöntemi” seçilmiştir. Cebeci’ye (2010:104) göre görüşme, bireylerle sözlü iletişim kurmak yoluyla bilgi toplama tekniğidir. Kaptan’a (1973: 241) göre ise görüşme tekniği, görüşmecinin cevap almak için soruları sözlü ve yüz yüze olmak koşuluyla katılımcılara yönelttiği bir şekildedir. Görüşme tekniği soruların yanlış anlaşılmasını engellerken, tamamlayıcı birtakım verilerin derlenmesine fırsat sunabilmektedir (Çömlekçi, 2001:67).

Bu çalışmada görüşme türlerinden ‘yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi’ kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde, araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme formunu hazırlar. Buna karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırmasını sağlayabilir. Yıldırım ve Şimşek’in de (2013: 150) belirttiği gibi yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylık, görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme protokolüne bağlı olarak sürdürülmesi nedeniyle daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi sunması dolayısıyla Yarı Yapılandırılmış Görüşme Yöntemi modeli bu çalışmada kullanılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Meram, Selçuklu, Karatay merkez ilçelerindeki ilkokullarda kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerin sınıf öğretmenlerinden 30 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri araştırmacı tarafından Konya ilindeki ilkokullara tek tek gidilerek bulunmuştur. On üç ilkokulda ikişer sınıf öğretmeni, dört ilkokulda birer sınıf öğretmeni olmak üzere toplamda on yedi ilkokula gidilerek sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan 30 sınıf öğretmeniyle görüşülmüştür. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine araştırmaya katılmanın zorunlu değil gönüllülük esasına dayalı olduğu belirtilmiştir. Bu araştırmaya katılanlar araştırmaya gönüllü olarak katılacaklarını önceden kabul etmişler ve protokol imzalamışlardır. (Çalışma grubunu oluşturan öğretmenler için daha detaylı bilgi için bakınız Ek 7. Tablo 2.1).

2.2.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Demografik Bilgileri

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin cinsiyet durumlarına bakıldığında, 20 öğretmenin (%67) kadın, geriye kalan 10 öğretmenin (%33) ise erkek olduğu bulgulanmıştır. Araştırmaya katılan 11 öğretmen (%36) ikinci sınıf öğretmeni, 10 öğretmen (%33) üçüncü sınıf öğretmeni, 5 öğretmen (%16) birinci sınıf öğretmeni, 4 öğretmen ise (%13) dördüncü sınıf öğretmeni olarak görev yapmaktadırlar.

Bu araştırmaya katılan 20 öğretmenin (%67) yaş aralığı 41 ve üstü belirlenirken, 10 öğretmenin (%33) 36-40 yaş aralığında olduğu bulgulanmıştır. Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin görev yıllarına bakıldığında; 17 öğretmenin (%56) 15-20 yıldır görev yapmakta olduğu, 12 öğretmenin (%40) 20 yıl ve daha fazla yıl görev yapmakta olduğu, öğretmenlerin biri ise (%3) 10-15 yıldır görev yapmakta oldukları ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin mezun oldukları okul türlerine bakıldığında; araştırmaya katılan 28 öğretmenin (%93) lisans mezunu olduğu, öğretmenlerin biri (%3) yüksekokul mezunu olduğu, öğretmenlerin biri ise (%3) lisansüstü eğitim mezunu olduğu ortaya konulmuştur. Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin daha önce kaynaştırma öğrencileri olup olmama durumuna bakıldığında; 18 öğretmenin (%60) daha önce en az bir kaynaştırma öğrencisi olduğu, 12 öğretmenin ise (%40) daha önce kaynaştırma öğrencilerinin olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin kaynaştırma hakkında bilgilerinin olup olmadığı, bilgileri varsa bu bilgileri nereden edindikleri, özel gereksinimli öğrenciler için ayrı bir plan uygulayıp uygulamadıkları belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında görüşleri alınan 30 öğretmen (%100) kaynaştırma hakkında bilgilerinin olduğunu bildirmişlerdir. Kaynaştırma hakkında bilgi sahibi olduklarını söyleyen 16 öğretmen (%53) kaynaştırma hakkındaki bilgilerinin sadece öğrenim hayatlarındaki bilgilerden kaynaklandığını belirtirken; 14 öğretmen (%46) katıldıkları seminer ya da konferanslardan, öğrenim hayatlarındaki bilgilerden, kitap, dergi ve makale gibi bilimsel yayınlardan kaynaklandığını, eğitim aldığını ve medyadan kaynaklandığını belirtmiştir.

Araştırmaya katılan 30 öğretmen (%100) kaynaştırma öğrencileri için sınıfta ayrı bir program/plan uyguladıklarını söylemişlerdir (Bakınız daha detaylı bilgi için Ek:6 Öğretmenlerin Demografik Bilgileri).

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler ‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Yöntemi’ aracılığıyla toplanmıştır. Katılımcılara araştırmacı tarafından geliştirilen ‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu’ uygulanmıştır. Görüşme formunun hazırlanmasında alanda çalışan iki öğretmen ve alanda çalışan üç uzmanla birlikte on beş soru oluşturulmuştur. Oluşturulan bu sorular daha sonra bir ölçme değerlendirme uzmanı tarafından tekrar gözden geçirilmiş ve soru sayısı on ikiye düşürülmüştür. On iki soruluk Yarı Yapılandırılmış Görüşme formu üç öğretmenle pilot çalışma yapılmıştır. Pilot çalışmaya göre bazı sorular öğretmenler tarafından anlaşılmadığından araştırmacı ve danışmanla birlikte soru sayısı 8’e düşürülmüştür. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu’nda 8 ucu açık soru sorulmuştur.

Görüşmeler yapılırken öğretmenlerden oluşan katılımcılara;

1. Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi açısından ilkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasına yönelik görüşleriniz nelerdir?

2. İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasına yönelik sınıf veya branş öğretmenlerinin ve öğrencilerin gereksinim duyduğu kaynakların sağlanması ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

3. İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasında eğitim ortamlarının düzenlenmesi ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

4. İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasında yasal düzenlemeler ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

5. İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasında normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterdikleri tutumlar ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

6. İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasında okuldaki diğer öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterdikleri tutumlar ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

7. İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasında yöneticilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterdikleri tutumlar ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

8. İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasında sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları okulun diğer kurumlarla işbirliği ile ilgili sorular yöneltilmiştir.

2.4. Verilerin Toplanması Süreci

Araştırma verileri 04.05.2015 ile 08.06.2015 tarihleri arasında toplanmıştır. Görüşme formunda bulunan sorular aracılığıyla bireyin duygu ve düşünceleri detaylı bir biçimde incelenmeye çalışılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilen verilerin ses kayıt cihazıyla kaydedilebilmesi için, araştırmaya katılan öğretmenlerden izin alınmıştır.

Görüşmeler sırasında her bir öğretmen için bir tane görüşme formu, ses kayıt cihazı, kalem ve silgi kullanılmıştır. Görüşmeler 10 ile 25 dakika arasında sürmüştür.

Tablo 2.1: Verilerin Toplanması Sürecinde İzlenen Basamaklar

Aşama 1	Veriler toplanmadan önce alanyazını detaylı bir biçimde taranmıştır.
Aşama 2	Verilerin toplanması amacıyla sekiz soru belirlenmiştir.
Aşama 3	Bazı sorular öğretmenler tarafından anlaşılamadığından değiştirilmiştir. Örneğin, “İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasında eğitim ortamlarının düzenlenmesi konusunda yeterliklerinizin ne olması gerektiği ile ilgili görüşleriniz nelerdir?” sorusu, “İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasında eğitim ortamlarının düzenlenmesi ile ilgili görüşleriniz nelerdir?” şeklinde değiştirilmiştir.
Aşama 4	Görüşme formunda bulunan sorularla bireyin duygu ve düşünceleri ayrıntılı şekilde incelenmeye çalışılmıştır.
Aşama 5	Veriler ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir.

2.4.1. Görüşmelerin Yapılması

Araştırmaya katılan katılımcılarla yapılan görüşmelerde aşağıdaki sıra izlenmiştir:

1) Araştırmaya katılmayı kabul eden katılımcılarla yapılan görüşmeler, katılımcıların kendi istekleri göz önünde bulundurularak kendilerini rahat ifade edebilecekleri yerlerde gerçekleştirilmiştir. Örneğin, boş sınıflar veya odalarda görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Görüşme sürecinde katılımcılar üçüncü bir kişi tarafından rahatsız edilmemesine özenle dikkat edilmiştir.

2) Görüşmelerin tamamı araştırmacı tarafından birebir ve yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Her görüşme öncesinde araştırmacı görüşme yapacağı katılımcıya araştırmanın ilkokullardaki kaynaştırma uygulamalarının niteliğinin artırılmasına yönelik kendi görüşlerini açık bir ifadeyle, çekinmeden anlatmalarının araştırmanın niteliği ve araştırma için çok önemli olduğu vurgulanmıştır.

3) Araştırma kapsamında görüşülecek katılımcılardan görüşme için izin alınmıştır. Görüşülen katılımcılara verilerin kayıt edilmesi esnasında bir eksiklik olmaması ve görüşmenin akışının bozulmaması için ses kayıt cihazı ile kayıt yapılacağı ve bu

kayıtların araştırmacı dışında hiç kimse tarafından dinlenmesi veya okutulmasının mümkün olmayacağı bir kez daha yinelenmiştir.

4) Görüşmeye başlamadan önce, her bir katılımcıya araştırma sonuçlanıncaya kadar belirlenen numarayla anılacağı, kendi isminin kesinlikle kullanılmayacağı belirtilmiştir.

5) Görüşmeler esnasında katılımcılara sekiz (8) ucu açık sorulmuştur.

6) Ses kayıtları öğretmenlere dinlettirilip ve onların onayı alındıktan sonra analiz edilerek zmlmeleri araştırmada kullanılmaya başlanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Bu araştırmada veriler ‘‘Betimsel Analiz Tekniği’’ ile analiz edilmiştir. Yıldırım ve şimşek’e (2013: 256) göre betimsel analizde elde edilen veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Yapılan betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır. Araştırmacı, her ğretmen ile gerçekleştirdiği bireysel görüşmelerini tamamladıktan sonra, kayıtların dökümü aşamasına geçmiştir. Kayıtların dökümü için her bir ğretmen için ayrı bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme sırasında araştırmacı tarafından yapılacak ses kaydının, her ğretmen için, hiçbir değişiklik yapılmadan aynen görüşme formuna dökümü yapılmıştır. Böylece yazılı hale getirilen görüşmelerin tamamı veya zmlmeleri tek tek okunarak değerlendirilmiştir. Her bir soruya ait cevaplar için temalar oluşturulmuştur. Bu temalar doğrultusunda her soruya ait sayıları 2 ile 7 arasında değişen kategoriler oluşturulmuştur. Yapılan bu işlem sonucunda, her bir soru maddesinin altında yer alabilecek kategorilerin yazılı olduğu ‘‘Görüşme Kodlama Anahtarı’’ kayıt formu oluşturulmuştur (Bakınız Ek:5). Böylece görüşme kodlama anahtarında araştırmanın sorularına ve bu soruların yanıtlarını kapsayacak şekilde oluşturulan kategorilere yer verilmiştir.

Tablo 2.2: Verilerin Analizi Sürecinde İzlenen Basamaklar

Aşama 1	Öğretmenlere 'Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu' uygulanmıştır.
Aşama 2	Ses kayıtlarının aynen görüşme formuna dökümü yapılmıştır.
Aşama 3	Her bir soruya ait cevaplar için temalar oluşturulmuştur.
Aşama 4	Temalar doğrultusunda her soruya ait sayıları 2 ile 7 arasında değişen kategoriler oluşturulmuştur.
Aşama 5	Her bir soru maddesinin altında yer alabilecek kategorilerin yazılı olduğu “Görüşme Kodlama Anahtarı” oluşturulmuştur.

2.5.1. Güvenirlik

Görüşme kodlama anahtarında yer alan kategorilerin uygunluğunun belirlenmesi amacıyla, görüşmelerin dökümünün yapılacağı görüşme formlarından altısı (%20) yansız atama yoluyla seçilmiştir. Seçilen altı görüşme için boş birer görüşme kodlama anahtarı çoğaltılarak alandan dört uzmana verilmiştir. Seçilen görüşme formları dört uzman tarafından, birbirlerinden bağımsız olarak görüşme kodlama anahtarına göre değerlendirilmiştir. Değerlendirme, görüşülen öğretmenin görüşlerine uygun bulunan kategorinin görüşme kodlama anahtarına işaretlenmesi şeklinde yapılmıştır. Dört uzmanın yaptığı bu işaretlemelerin tutarlılığını belirlemek amacıyla, işaretlemelerin yapıldığı görüşme kodlama anahtarları her bir sorunun cevabı tek tek ele alınarak karşılaştırılmıştır.

Değerlendiriciler arası güvenirliliğin belirlenebilmesi amacıyla, görüşme kodlama anahtarı boş olarak görüşme yapılan her öğretmen için çoğaltılmıştır. Dört uzman, birbirlerinden bağımsız olarak araştırma kapsamında kalan her öğretmenin görüşme formlarını okuyarak, görüşme kodlama anahtarında her sorunun cevabını içeren uygun kategoriye kodlamışlardır. Kodlamalar sırasında, öğretmenin soruya verdiği yanıtla ilgili kategori işaretlenirken yorum yapılmamış, öğretmenin söylediklerini belirten kategori varsa işaretlenmiş, yoksa “diğer” adı verilen kategori işaretlenmiştir.

Her öğretmen ile ilgili görüşme kodlama anahtarları doldurulduktan sonra, dört uzmanın doldurduğu görüşme kodlama anahtarlarının tutarlılığı ayrı ayrı karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmalar sırasında, dört uzmanın işaretlediği her bir soru

maddesini kapsayan kategori kontrol edilerek değerlendiriciler arası “Görüş Birliği” ya da “Görüş Ayrılığı” şeklinde işaretlemeler yapılmıştır. Dört uzman, ilgili sorunun aynı kategorisini işaretlemişlerse, değerlendiriciler arası görüş birliği olarak kabul edilmiş; ancak, soruya dört uzman farklı kategori işaretlemişlerse, görüş ayrılığı olarak kabul edilmiştir. Gözlemciler arası güvenilirlik katsayısı (görüş birliği / görüş birliği + görüş ayrılığı) x 100” formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Bu formüle göre $(7 / 7 + 1) \times 100 =$ yaklaşık %88 olarak güvenilirlik hesaplanmıştır.

Değerlendiriciler arası güvenilirliğin %80 ile %100 arasında değiştiiği görölmektedir. (Bakınız daha detaylı bilgi için Ek 8: Görüşme Kodlama Anahtarında Yer Alan Soruların Güvenirlik Yüzdeleri).

BÖLÜM III

BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan öğretmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen bulgular sunulmaktadır. Araştırmadan ortaya çıkan bulgular tek bölümde analiz edilmiştir. Öğretmen görüşlerinden ortaya çıkan bulguların analizleri sunulmaktadır. Öğretmen görüşlerinden ortaya çıkan bütün bulgular, alt ana başlıklar halinde öğretmen görüşlerinden alınan kesitlerle birlikte frekans ve yüzdelikleri hesaplanarak sunulmaktadır.

3.1. Sınıf Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının (BEP) Geliştirilmesi, Uygulanması ve Değerlendirilmesi İle İlgili Görüşleri

3.1.1. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi İle İlgili Görüşler

Öğretmenlere “Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi açısından ilkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasına yönelik görüşleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin çeşitli yanıtlar verdikleri görülmüştür (Daha detaylı bilgi için bakınız Ek:9).

Görüşülen öğretmenlerin üçte biri (10: % 33) kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için bireyselleştirilmiş eğitim programları geliştirilirken öğrencinin durumunun daha ayrıntılı göz önünde bulundurulması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu öğretmenlere göre bireyselleştirilmiş eğitim programları hazırlanırken öğrencinin durumunun daha ayrıntılı göz önünde bulundurulmasının nedeni, bu öğrencilerin akademik başarı yönünden bulunduğu durumdan daha ileriye götürülmesi gerekmesidir. Bunlara ek olarak, özel gereksinimli öğrencilerin düzeylerinin geliştirilmesi gerektiğini, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin canlı tutulmasının önemli olduğunu ve bunun da BEP ile mümkün olabileceğini belirtmişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Çocuğun durumunu daha ayrıntılı göz önüne alıyoruz. Öğrencimizi akademik başarı yönünden bulunduğu durumdan daha ileriye götürebilmek amacıyla hazırlıyoruz.”(Öğretmen, 1).

“Her öğrenciye özel yapılması gerekir. Her öğrencinin durumuna göre yapılması gerekir.” (Öğretmen, 7).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaklaşık dörtte biri (7: %23) kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için BEP’i rehber öğretmenle beraber hazırladıklarını ifade etmiştir. Bu öğretmenlere göre BEP’i rehber öğretmenle beraber hazırladıklarının nedeni, sınıfların kalabalık olmasından dolayı vakit bulamadıklarından bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanmasında rehber öğretmenden yardım alınması gerekmesidir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Rehber öğretmenlerimizden yardım alıyoruz, onların yardımlarıyla hazırlıyoruz.” (Öğretmen, 20).

“Zaten sınıflarımız kalabalık. Bizim çocukların sınıf içerisinde onların eğitimini nitelikli hale getirmemiz için özel bir zaman ayırmamız lazım. BEP’i rehber öğretmenimizle birlikte hazırladık.” (Öğretmen, 25).

Araştırmaya katılan birkaç öğretmen (4: %13) kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için BEP’in hazırlanmasında, öğretmenlere bu konuda eğitim verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu öğretmenler, özel gereksinimli öğrencilerle yeni karşılaştıkları zaman BEP hazırlamada zorluk yaşamaları nedeniyle öğretmenlere BEP hazırlama ile ilgili eğitim verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca kaynaştırma eğitiminin olumlu yönde ilerleyebilmesi için BEP’in hazırlanmasında, öğretmenlere eğitim verilmesi ve yeterli miktarda materyal sağlanması gerektiğini belirtmişlerdir. Aşağıda öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Bu konuda öğretmenlere eğitim verilmesi gerektiğine inanıyorum. Öğretmenlerin hepsinin başına gelmiş olmayabiliyor. Yeni karşılaştığımız zaman zorluk çekiyoruz.”(Öğretmen, 17).

“Sınıf öğretmenlerine bu konuda daha yeterli bilgi verilerek, materyal sağlanarak kaynaştırmayla ilgili daha ilerleme sağlanabileceğini düşünüyorum.” (Öğretmen, 29).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin çok azı (3: %10) BEP’in hazırlanmasında, özel bir sınıfın ya da destek eğitim sınıfı oluşturulmasını, kaynaştırma eğitimi konusunda daha donanımlı ve yeterli bir öğretmenin BEP hazırlama, uygulama ve değerlendirme konularıyla ilgilenmesi, kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttıracaklarını belirtmiştir. Bu öğretmenler BEP’in hazırlanmasında özel bir sınıfın ya da destek eğitim sınıfının oluşturulmasının, bu konuda daha donanımlı ve yeterli bir öğretmenin bu konularla ilgilenmesi gerektiğinin nedeni olarak; normal öğrencilerden vakit ayıramayıp bu çocuklarla ilgilenemediklerini ve özel bir öğretmenin özel gereksinimli öğrenci ile bire bir iletişim kurarsa daha iyi olabileceğini göstermişlerdir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Kaynaştırma öğrencilerine özellikle ayrı bir sınıf oluşturulması ve bu konuda daha donanımlı ve yeterli bir öğretmenin bu konularla ilgilenmesi gerekir. Bire bir öğretmeni onunla iletişim kurduğunda yapsa daha iyi olur diye düşünüyorum.” (Öğretmen, 3).

“Çocukların okullarda ben destek eğitim sınıfı açılıp orada eğitim almaları gerektiğini düşünüyorum. Ben yardım etsem de inanın diğerlerinden ne kadar vakit ayırıp da onunla ne kadar ilgileneyim? Bazı günler hiç ilgilenemediğim oluyor.”(Öğretmen, 30).

Araştırmaya katılan iki öğretmen ise (2: %6) BEP’in hazırlanmasında, özel gereksinimli öğrencilerin raporundaki programların gerçeği yansıtmadığını, bu durumun da kaynaştırmanın niteliğini olumsuz yönde etkilediğini ancak kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için programların gerçeği yansıtması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu öğretmenler, özel gereksinimli öğrencilerin raporundaki programların gerçeği yansıtmamasının nedenini, öğrenci düzeyinin tam bilinmemesine ve öğrencilerin ihtiyaçlarının göz önünde tutulmamasına bağlamışlardır. Bunlara ek olarak, kaynaştırma öğrencilerinin sınıf öğretmenlerine daha çok tanıtılması gerektiğini düşünmektedirler. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Programlar hazırlanırken bakıyorum, inceliyorum ben ama öğrenciyi hayata hazırlayıcı çok fazla bir şey konulmamış. Planlar gerçekçi hazırlanmıyor. Bu da kaynaştırmanın niteliğini düşürüyor yani. İhtiyaca binaen hazırlanmıyor. İnsan ihtiyaç hissettiğini daha iyi öğrenir. Böyle düşünüyorum yani kaynaştırmanın niteliğini arttırmak için planların hazırlanmasında bunlara dikkat edilmesi gerekiyor.” (Öğretmen, 9).

“BEP’te bence öğrencinin düzeyi tam bilinmiyor. Yani bana verilen kaynaştırma raporundaki programa göre ben öyle hissettim. Planlarımız esnek ama çok değil bence biraz daha çocuğu tanıtmalılar bize diye düşünüyorum.” (Öğretmen, 15).

Araştırmaya katılan bir öğretmen (1: %3) BEP’in hazırlanmasında özel gereksinimli öğrencinin birinci sınıftan itibaren bir öğretmen tarafından okutulması kaynaştırma eğitiminin niteliğini yükselteceğini belirtmiştir. Bu öğretmen BEP’in hazırlanması açısından özel gereksinimli öğrencinin birinci sınıftan itibaren bir öğretmen tarafından okutulması gerektiğinin nedeni olarak öğrencilerin eksikliklerini görerek öğrenci için faydalı olacağını göstermektedir. Aşağıda bu öğretmenin görüşünden bir kesite yer verilmiştir.

“Birinci sınıftan itibaren o çocuğu siz okutursanız yani o süreç devam ederse süreklilik olursa çocuğun eksikliklerini görmek açısından kaynaştırma niteliğini arttırmak açısından bu çok daha faydalı olur.” (Öğretmen, 5).

Araştırmaya katılan bir öğretmen ise (1: %3) kaynaştırma eğitimi niteliğinin artırılması için BEP’in hazırlanmasında, sınıf öğretmenlerinin bu konuda fikrinin alınması gerektiğini belirtmiştir. Bu öğretmene göre BEP hazırlamada sınıf öğretmenlerinin fikrinin alınması gerektiğinin nedeni hem kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması hem de kaynaştırma eğitimi alanında çalışanların büyük ölçüde sınıf öğretmenlerinin olmasıdır. Aşağıda bu öğretmenin görüşünden bir kesite yer verilmiştir.

“Sınıf öğretmenlerinin genel anlamda fikrinin alınması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bu alanda çalışanlar sınıf öğretmenlerinin nitelikli kaynaştırma eğitimi vermeleri ve onları eğitecek olan sınıf öğretmenleri.” (Öğretmen, 8).

Araştırmaya katılan diğere bir öğretmen ise (1: %3) BEP'in hazırlanmasında, öğrencilerin okullara gönderilip devamında takip edilmeyerek her şeyin öğretmenden beklendiğini, öğrencilerin takip edilmesi kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttıracığını belirtmiştir. Bu öğretmen BEP'in hazırlanmasında, öğrencilerin okullara gönderilip devamında takip edilmeyerek her şeyin öğretmenden beklenmesinin nedeni eğitim sisteminden kaynaklanmaktadır. Eğitim sisteminde bu çocukları takip edecek çalışmalara yer verilirse kaynaştırma öğrencileri daha başarılı olacaklardır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“Öğrencileri buraya gönderiyorlar ama devamında takip etmiyorlar. Bu çok kötü bir durum ve bir sınıfa bırakıyorlar öğretmene havale ediyorlar tabiri caizse. Gerisini tamamen öğretmenden bekliyorlar. Eğitim sisteminden kaynaklanan bir şey bu.” (Öğretmen, 19).

Araştırmaya katılan bir öğretmen de (1: %3) BEP'in hazırlanmasında, programın kâğıt üzerinde yapılıp, detaya inemediğini, kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için özel gereksinimli bireyler için zaman ayrılması gerektiğini belirtmiştir. Bu öğretmen BEP'in hazırlanmasında, programın kâğıt üzerinde yapılıp, detaya inememesinin nedenini sınıf öğretmeni olduğundan sınıfta yeterli zamanı bulamamasına bağlamıştır. Aşağıda bu durumu yansıtan bu öğretmenin görüşünden bir kesite yer verilmiştir.

“Bence birazcık kâğıt üzerinde yapılıyor, detaya falan inemiyoruz açıkçası. Biraz formalite icabı yapılıyor gibi. Bu da kaynaştırmanın niteliğini düşürüyor tabi ki. Çünkü biz sınıf öğretmeniyiz, o çocuklara sınıfta yeterli zamanı bulamıyoruz.” (Öğretmen, 23).

3.1.2. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Uygulanması İle İlgili Görüşler

Öğretmenlere “Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının uygulanması açısından ilkokullarda kaynaştırma eğitimi niteliğinin artırılmasına yönelik görüşleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin çeşitli yanıtlar verdikleri görülmüştür (Daha detaylı bilgi için bakınız Ek:10).

Görüşülen öğretmenlerin yaklaşık yarısı (13: %43) BEP'in uygulanması açısından problem yaşadıklarını, kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için problemlerin

ortadan kaldırılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu öğretmenlerin görüşlerine göre, bireyselleştirilmiş eğitim programlarının uygulanması açısından problem yaşamalarının nedeni, sınıfların kalabalık olması, yetiştirmeleri gereken bir müfredatın olması ve bundan dolayı bu çocuklar için zaman yetmemesidir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Çok net dediğim gibi bire bir uygulanamıyor. Yapıyoruz, plan elimizde oluyor ama zaman yetmediği için uygulayamıyoruz. Kaynaştırmanın niteliği zaten bundan da düşüyor. Çünkü benim yetiştirmem gereken bir müfredatım var. Kalabalık sınıflarda imkânsız da yani.” (Öğretmen, 16).

“Böyle kalabalık sınıfların içerisinde çocukla BEP uygulamak aslında çok verimli değil. Çünkü 30-40 tane çocuk olan bir yerde sınıfı kontrol edip o sınıfta bir belirlenen ders programı planını uygularken ayrıca bir de bu özel eğitim çocuklarının da bire bir ilgilenilmesi gerekiyor.” (Öğretmen, 28).

Araştırmaya katılan birkaç öğretmen (5: %16) BEP’in uygulanması açısından özel gereksinimli öğrenciler için özel bir sınıf ya da okulların olması kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttıracaklarını belirtmiştir. Bu öğretmenler özel gereksinimli öğrenciler için özel bir sınıf ya da okulların olması gerektiğinin nedenini bu öğrencilerle yeterince ilgilenemediklerinden sıkıntı yaşadıklarını, bu yüzden bir öğretmenin bu öğrencilerle bire bir ilgilenmesinin daha etkili olacağına bağlamaktadırlar. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Uygulanması açısından sıkıntı yaşıyoruz. Bu öğrencilerimiz için ayrı özel bir sınıf olsa öğrenciler için daha etkili olacağını düşünüyoruz.” (Öğretmen, 7).

“Normal okullarda bir sınıf açılarak daha az öğrenciyle bunlar götürülebilir, yani bu sınıf içerisinde bu çocuklar aslında iyice kaynıyor bence, iyice kaynıyor. O çocuklarla bir öğretmenin bire bir ilgilenmesi daha iyi olur.” (Öğretmen, 23).

Araştırmaya katılan birkaç öğretmen (3: %10) BEP’in uygulanması açısından kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için özel gereksinimli öğrenciler için düzeyine uygun ayrı bir program uygulanması gerektiğini belirtmiştir. Bu öğretmenler özel gereksinimli öğrenciler için düzeyine uygun ayrı bir program uygulanması

gerektiğinin nedenini, bu öğrencilerin her birinin farklı düzeyde olmasına bağlamaktadırlar. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Sınıfta öncelikle diğer öğrencilerime geçmeden önce kaynaştırma öğrencimin o günkü kazanımı neyse onu veriyorum. Çocuk o etkinliğini yaparken ben diğer öğrencilerimle ilgileniyorum. Ara ara da onu kontrol altında, sürekli kontrol altında zaten de ara ara onun yaptığı çalışmalarını ödüllendirme vb şeklinde takip ediyoruz. Farklı düzeyde bir öğrenci olduğu için farklı bir program uygulanmalı.” (Öğretmen, 14).

“Adı üstünde bireysel eğitim planı olduğu için tüm öğrencilerin kendi içinde özel şartlar var onun için her öğrenci için ayrı olması lazım, adı üstünde BEP yani. O programı eksiklikler doğrultusunda da o öğrenciye sınıf şartlarını göz önünde bulundurarak uygular.” (Öğretmen, 17).

Araştırmaya katılan birkaç öğretmen de (3: % 10) BEP'in uygulanması açısından özel gereksinimli öğrencilerin engel tür ve eğitimleri konusunda sınıf öğretmenlerinin bilgilendirilmeleri kaynaştırma eğitiminin niteliğini yükselteceğini ifade etmişlerdir. Bu öğretmenler, özel gereksinimli öğrencilerin engel tür ve eğitimleri konusunda sınıf öğretmenlerinin bilgilendirilmeleri gerektiğinin nedeni olarak bu çocuklara yönelik eğitim verme konusunda bilgilerinin yeterli olmadığını göstermişlerdir. Kaynaştırma öğrencilerine faydalı olabilmek için öğretmenlerin bu çocukların eğitimine yönelik yeterince bilgilerinin olması gerekmektedir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Niteliğin arttırılması açısından belki bizim biraz daha bu şekilde yetiştirilmemiz, eksiklerimizin giderilmesi gerekiyor. Mesela öğrenme güçlüğü olduğu için çocuğun seviyesinin biraz daha düşükten gelmesi, bu öğrencim için söylüyorum. Ya da çok zeki öğrenciler de var. Onlarda da zekâya bağlı öğrenme güçlükleri çıkıyor ortaya. Onlarda nasıl yaklaşım uygulanır, açıkçası konunun akışı nasıl olur, ders nasıl anlatılır, çocuk hangi şekilde anlar, bu noktada sıkıntı yaşanabiliyor.” (Öğretmen, 24).

“Çocuğun kaynaştırma raporuna göre yani çocuğun ihtiyacı neyse, sıkıntısı neyse bir kere bizim o konularda bilgilendirilmemiz lazım. Yani benim çocuğum işitme engelli ama onun hakkında o çocuğa nasıl yaklaşacağım, nasıl bir eğitim vereceğim hakkında çok fazla bir bilğim yok sadece kendi araştırmalarımla bilğim var. Bu konuda beni bir eğitime tabi tutsalar işitme engellilerle ilgili o çocuğa daha çok faydam olurdu.” (Öğretmen, 25).

Araştırmaya katılan bir öğretmen (1: %3) BEP'in uygulanması açısından kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için sınıfta yeterli materyallerin olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu öğretmene göre bireyselleştirilmiş eğitim programlarının uygulanması açısından sınıfta yeterli materyallerin olması gerektiğinin nedeni, özel gereksinimli öğrencinin seviyesine uygun bir eğitim verebilmektir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“Bunun için yeterli materyallerin olması gerekir. Mesela benim sınıfımda bilgisayar yazıcısı var, projeksiyon makinesi var. Diğerlerine farklı bir program uygularken o çocuk için ayrı, daha alt seviyede bir program ya da yazılı, ya da sözlü, ya da görsel materyaller çıkarıp onlarla ilgili çalışmalar yapabiliyoruz. Ama bunun için sınıf araç gereçlerinin yeterince olması gerek.” (Öğretmen, 5).

Araştırmaya katılan diğer bir öğretmen (1: %3) BEP'in uygulanması açısından özel gereksinimli öğrencilerin destek eğitim odasında eğitilmesi kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttıracığını belirtmiştir. Bu öğretmene göre özel gereksinimli öğrencilerin destek eğitim odasında eğitilmesi gerektiğinin nedeni, çocuğun daha iyi öğrenmesi ve kaynaşmasıdır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“Şimdi biz destek odası adı altında okulumuzda bir çalışma başlattık. Bu tür öğrencileri boş derslerimiz olan İngilizce derslerinde ben kendi öğrencimi alıyorum, öğrencimin biriyle bu şekilde çalışırken okumaya yazmaya geçirdik. Şimdi onun sınıfta bizimle beraber kaynaşması hakikaten daha güzel oldu, doğru oldu.” (Öğretmen, 6).

Araştırmaya katılan bir diğer öğretmen de (1: %3)BEP'in uygulanması açısından kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için normal öğrencilerin seviyesine yakın

olan özel gereksinimli öğrenciler için farklı bir program uygulanmayabileceğini ifade etmiştir. Öğretmene göre, bu da kaynaştırma eğitiminin niteliğini düşürmektedir. Bu öğretmene göre bu tür özel gereksinimli öğrenciler için farklı bir program uygulanmayabileceğinin nedeni ise çocuğun sınıftaki etkinliklerde uyumlu olmasıdır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“Zaten çocuk sınıfa uyum içerisinde. Yani onun için çok çok özel, ayrı bir program uygulamama gerek kalmıyor. Dediğim gibi çocuğu ben kaynaştırma öğrencisi olarak görmüyorum. Şu an bir sorun yok. Sınıfta verdiğim dersi anlıyor, yapıyor, matematiği çözüyor, dersi dinliyor. Dediğim gibi neden o çocuğa kaynaştırma eğitimi verilmiş ben onu anlamış değilim.” (Öğretmen, 10).

Araştırmaya katılan bir öğretmen (1: %3) BEP’in uygulanması açısından günlük yaşadığını, kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için özel gereksinimli öğrencilerin teorik dersleri (Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi) özel eğitim sınıfında alması gerektiğini belirtmiştir. Bu öğretmene göre özel gereksinimli öğrencilerin teorik dersleri (Türkçe, Matematik, Hayat Bilgisi) özel eğitim sınıfında alması gerektiğinin nedeni ise, bu dersleri özel eğitim öğretmeninden bire bir alarak özel gereksinimli öğrencilerin başarısını arttırmaktır. Öğrencinin başarısının artması da kaynaştırmanın niteliğini olumlu yönde etkileyecektir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“Uygulama aşamasında da sıkıntı yaşıyoruz. Özellikle teorik dediğimiz dersler Matematik, Türkçe, Hayat Bilgisi derslerini kesinlikle birebir özel eğitim sınıfında alması başarıyı daha da arttıracaktır.” (Öğretmen, 18).

Araştırmaya katılan diğer bir öğretmen de (1: %3) BEP’in uygulanması açısından RAM’in özel gereksinimli bireyleri eğitim ortamlarına doğru yerleştirmede, RAM’in özel gereksinimli bireyleri eğitim ortamlarına doğru yerleştirdiği takdirde kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artacağını ifade etmiştir. Bu öğretmen, RAM’in özel gereksinimli bireyleri eğitim ortamlarına doğru yerleştirmemesinin nedenini sınıf öğretmenlerinin bu konudaki görüşünün yeterince alınmamasına bağlamaktadır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“Bazı çocuklar bireysel eğitime ihtiyaç duyuyor. Bireysel eğitime ihtiyaç duyulduğu halde o çocuk kaynaştırmaya veriliyor. Bence bireyselleri RAM’ın çok iyi ayırması lazım. Yani sınıf öğretmeniyle bazen bir zıtlıkta olduğunu düşünüyorum. Çünkü sınıf öğretmenin ısrarla bu çocuk bireysel eğitim alması gerekiyor dediği halde RAM tam bunun tersine o çocuğu kaynaştırmaya veriyor. Bence bu konuda bir sıkıntı var.” (Öğretmen, 29).

Araştırmaya katılan bir öğretmen (1: %3) BEP’in uygulanması açısından destek eğitim odasında verilen eğitimi sağlıklı bulmadığını, kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için destek eğitim odasında verilen eğitimin sağlıklı olması gerektiğini belirtmiştir. Bu öğretmen BEP’in uygulanması açısından destek eğitim odasında verilen eğitimi sağlıklı bulmamasının nedeni olarak çocuğa birden çok öğretmenin ders vermesinden dolayı çocuğun kafasının karıştığını ve eğitiminde bütünlük sağlanamadığını göstermektedir. Bunun da kaynaştırma eğitimini olumsuz yönde etkilediğini vurgulamıştır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“Bir de şimdi İngilizce dersi olan öğretmen arkadaşlar o günler ona destek eğitimi veriyorlar. Orada da şöyle bir sıkıntı var. Ne kadar çok eğitici farklılığı olursa çocuğun kafası o kadar bulanıyor. Haliyle kaynaştırma eğitimi alan bu çocuk için nitelikli eğitimden bahsetmek mümkün değil. Ben onu da çok sağlıklı bulmuyorum. Okulumuzda yapılıyor, o gün İngilizce dersi olan öğretmen arkadaş o öğrenci ile ilgileniyor ama biri mesela tekerleme öğretiyor, öteki yazma çalışmasına ağırlık veriyor. Çocuğun kafasının karıştığını düşünüyorum ben. Sonra ben başka bir şey diyorum. Zorluk olduğunu düşünüyorum.” (Öğretmen, 30).

3.1.3. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi İle İlgili Görüşler

Öğretmenlere “Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının değerlendirilmesi açısından ilkokullarda kaynaştırma eğitimi niteliğinin artırılmasına yönelik görüşleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin çeşitli yanıtlar verdikleri görülmüştür (Daha detaylı bilgi için bakınız Ek: 11).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaklaşık yarısı(14: % 46) kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için BEP'in değerlendirilmesi sürecinde öğrencinin durumunun ayrıntılı biçimde değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu öğretmenlere göre BEP'in değerlendirilmesi sürecinde öğrencinin durumunun ayrıntılı biçimde değerlendirilmesi gerektiğinin nedeni, öğrencinin ne kadar ilerleme kaydettiğini tam olarak gözleyebilmek ve bu gözlem sonuçlarının somut hale getirilmesidir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Şöyle değerlendiriyorum, çocuğun gelişimine ayrıntılı biçimde bakarak değerlendirebiliyorum, kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için bu önemli. Mesela sene başındaki durumuna bakıyorum. Şu anda mesela noktaları takip ederek çizebiliyor, öyle bakarak bu programda ben ne kadar ilerleyebildim tam olarak gözleyebiliyorum ve somut hale getiriyorum.” (Öğretmen, 2).

“Yani çocuğa göre değerlendirme yapıyoruz yani çocukta bir ilerleme oluyor mu belli belgeler tutuyoruz ona göre kaydetmeye çalışıyoruz ve görünür hale getiriyoruz.” (Öğretmen, 4).

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaklaşık üçte biri(7: % 16) BEP'i değerlendiremediklerini ve problem yaşadıklarını, problemlerin ortadan kaldırılması ile kaynaştırma eğitiminin niteliğinin yükseleceğini belirtmiştir. Bu öğretmenlere göre bireyselleştirilmiş eğitim programlarını değerlendirememelerinin ve problem yaşamalarının nedeni sınıfların kalabalık olmasından dolayı programın tam uygulanamaması, bu konuda özel bir eğitim almamaları ve normal öğrencilerin anlayış göstermemesidir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Hayır değerlendirme yapmıyorum. Oluyorsa oluyor, olmuyorsa olmuyor. Yapabildiğimiz kadarını yapıyoruz. Verdiklerimizi öğrenmişse öğreniyor. Onunla ilgili bir form hazırlamadık. Form, belge bir şey hazırlamadık. Çünkü ben bu konuda özel bir eğitim almadım.” (Öğretmen, 13).

“Değerlendirmesi de üstünkörü oluyor yani uygulama tam olmadığı için değerlendirme de verimli olmuyor. Çünkü benim 40 kişilik bir sınıfım var ve ben o

çocukla çoğu zaman ilgilenemiyorum. Bu da kaynaştırma eğitimini nitelsiz hale getiriyor.” (Öğretmen, 16).

Araştırmaya katılan birkaç öğretmen (3: % 10) BEP’in değerlendirilmesi açısından rehabilitasyon merkezleriyle iletişim kurulabilmesi kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttıracaklarını belirtmiştir. Bu öğretmenlere göre BEP’in değerlendirilmesi açısından rehabilitasyon merkezleriyle iletişim kurulabileceğinin nedeni bu tür kurumların özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde faydalı olmasıdır. Kurum ve okulun dönütleri karşılaştırılarak çocuğun ne yöne gittiğine dair fikir sahibi olabilmektedirler. Buna ek olarak, aileler çocuklarının eğitiminde daha duyarlı ve ilgili olabilirler. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Değerlendirilmesi açısından mesela bazı öğrencilerimiz diğer okula gidiyorlar. Bazı öğrenciler de gitmiyorlar. Ailenin de bu konuda özellikle ilgi göstermesi lazım kaynaştırma eğitiminin niteliğini yükseltebilmek açısından. Bazı ailelerimiz üzerine düşüyor, bazıları diğer okula göndermiyor. O yüzden çocuk okul ortamında ne verilirse onu alıyor.” (Öğretmen, 7).

“Değerlendirmeyi de kendimiz yapıyoruz. Bu çocuk tam gün olduğu için başka bir yere daha gidiyor. Daha orayla görüşemedik. Sağ olsun rehber öğretmenimiz görüşüyor. En azından ondan bilgi alıyorum ben. Orayla beraber olduğu için baya faydalı oluyor. Değerlendirme aşamasında oradan aldığımız dönütlerle burdakileri karşılaştırıyoruz. Çocuğun olumlu bir tarafa gittiği belli oluyor.” (Öğretmen, 19).

Araştırmaya katılan bir öğretmen (1: %3) BEP’in değerlendirilmesi açısından kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttırmak için rehber öğretmenle sık sık görüşülmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu öğretmen, bireyselleştirilmiş eğitim programlarının değerlendirilmesi açısından rehber öğretmenle sık sık görüşülmesi gerektiğinin nedeni olarak program değerlendirme konusunda yaşanan problemlere çözüm bulmayı göstermiştir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“Rehber öğretmenlerle sık sık görüşülmeli. Yani herhalde öyle bir çözüm olabilir kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttırabilmek amacıyla.” (Öğretmen, 10).

Araştırmaya katılan bir diğer öğretmen (1: %3) programların yeterince açık olmadığını, BEP'in değerlendirilmesi açısından kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için programların yeterince açık olması gerektiğini belirtmiştir. Bu öğretmene göre bireyselleştirilmiş eğitim programlarının değerlendirilmesi açısından programların yeterince açık olmamasının nedeni ise, bunun için vakit ve donanımın olmamasıdır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“Programlar yeterince açık değil, net değil. Sınıfta ne yapmamız gerektiği tamam şey olarak verilmiş ama mesela öğrenciye şöyle davranın böyle davranın ama onun dışında çok fazla bir netlik yok bence. Çünkü bizim bunun için ne vaktimiz var, ne de yeterli bir donanım var sınıfta. Bu da kaynaştırma eğitimini olumsuz etkiliyor.” (Öğretmen, 12).

Araştırmaya katılan bir diğer öğretmen ise (1: %3) BEP'in değerlendirilmesi açısından özel gereksinimli öğrencilerin özel bir sınıfa verilmesi kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttıracakını ifade etmiştir. Bu öğretmene göre, BEP'in değerlendirilmesi açısından özel gereksinimli öğrencilerin özel bir sınıfa verilmesi gerektiğinin nedeni, özel gereksinimli öğrencilerin diğer öğrencilerden seviye açısından farklı olduğunu bilerek onlara uyum sağlayamamasıdır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“Bence kaynaştırma eğitimini alan çocuklar bilmiyorum ama özel sınıf gibi bir yere verilmeli düşünüyorum ben. Olmuyor, diğerlerinin kendinden farklı olduğunu biliyor. Yani fark giderek açılıyor sınıfta. Şimdi arada büyük bir uçurum var ve o çocuk kendinin onlardan çok farklı olduğunun farkında.” (Öğretmen, 15).

Araştırmaya katılan diğer bir öğretmen de (1: %3) BEP'in değerlendirilmesi açısından kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için bu konuyla ilgili sınıf öğretmenlerinin eğitim alması gerektiğini belirtmiştir. Bu öğretmen bu konuyla ilgili sınıf öğretmenlerinin eğitim alması gerektiğinin nedenini BEP'in daha iyi değerlendirilerek bu çocuklar için uygun bir eğitim verilmesine bağlamaktadır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“Yine her şey öğretmen olarak bizim eğitim almamızdan geçecek. Çünkü işitme engelli bir çocuk daha iyi nasıl değerlendirilebilir? Ben onu bilmiyorum. Sadece rehber öğretmenimizle hazırladığımız programa göre, amaçlar doğrultusunda kazandırabildik mi, kazandıramadık mı o şekilde değerlendiriyoruz. Yani iyi bir eğitim almamız lazım ki o eğitimin içerisinde bize öğretmeleri lazım. Şu şekilde değerlendirirseniz daha iyi olur diye. Ancak bu şekilde kaynaştırmada nitelik artar.” (Öğretmen, 25).

Araştırmaya katılan bir öğretmen (1: %3) BEP'in değerlendirilmesi açısından sınıf öğretmenlerine özel eğitimden stajyer öğrencilerin verilmesi kaynaştırma eğitiminin niteliğini yükselteceğini belirtmiştir. Bu öğretmene göre sınıf öğretmenlerine özel eğitimden stajyer öğrencilerin verilmesi gerektiğinin nedeni ise, bu konuda eğitilmiş kişilerin sınıf öğretmenlerine BEP hazırlama, uygulama, değerlendirme ve materyal sağlamada yardımcı olarak özel gereksinimli öğrencilerin başarısını arttırmasıdır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“Bence özel eğitimden bizlere stajyer öğrencilerin verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bu konunun eğitimini almış insanlar, materyal de hazırlamış insanlar, o yüzden sınıf öğretmeni için bence çok yardımcı olacaklarını ve kaynaştırma öğrencisinin olduğu yerden daha da çok zıplatacaklarını düşünüyorum.” (Öğretmen, 29).

Araştırmaya katılan diğer bir öğretmen (1: %3) BEP'in özel eğitim alanında eğitilmiş bireyler tarafından değerlendirilmesi kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttıracağını ifade etmiştir. Bu öğretmene göre BEP'in özel eğitim alanında eğitilmiş bireyler tarafından değerlendirilmesi gerektiğinin nedeni, özel gereksinimli öğrencilerle ilk kez karşılaşan öğretmenlerin bu çocuklara yeterli olamamasıdır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“O konuda benim de kafam çok karışık. Değerlendirme ayrı değerlendiriyoruz zaten, diğer çocuklarla beraber değil. Kazanımlarımız onlarla eşit değil, ayrı değerlendiriyoruz ama ben bunun daha çok bu işe hâkim, daha eğitilmiş insanların yapması gerektiğini düşünüyorum. Mesela ben ilk defa kaynaştırma öğrencisiyle karşılaşıyorum, çok da yeterli olduğumu düşünmüyorum. Bu kaynaştırma eğitiminin niteliğini düşürür.” (Öğretmen, 30).

3.2. Sınıf Öğretmenlerinin Kaynakların Sağlanması İle Görüşleri

Öğretmenlere “İlkokullarda kaynaştırma eğitimi niteliğinin artırılmasına yönelik sınıf veya branş öğretmenlerinin ve öğrencilerin gereksinim duyduğu kaynakların sağlanması ile ilgili görüşleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin çeşitli yanıtlar verdikleri görülmüştür (Daha detaylı bilgi için bakınız Ek: 12).

Görüşmeye katılan öğretmenlerin üçte ikisinden fazlası (23: %76) kaynakların sağlanması açısından kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için sınıf veya branş öğretmenlerinin ve öğrencilerin gereksinim duydukları kaynakların, araç ve gereçlerin yeterince sağlanması gerektiğini belirtmiştir. Bu öğretmenlere göre öğretmenlerin ve öğrencilerin gereksinim duydukları kaynakların, araç ve gereçlerin yeterince sağlanması gerektiğinin nedenleri; ellerinde kaynak olmaması ve özel gereksinimli öğrencilerin engel türüne göre ihtiyaçlarının giderilmesidir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Araç gereçlerin yeterince olması gerekiyor. Özellikle çocuğun hangi açıdan kaynaştırma ile ilgili sorunu varsa yani fiziksel mi zihinsel mi veya daha değişik şekilde de olabiliyor. Onları bildikten sonra bu çocuğun eksik yönlerine uygun araç gereçlerin olması gerekiyor.” (Öğretmen, 5).

“Bir kere hiçbir kaynağımız yok. Yani işitme engelli benim öğrencim onunla ilgili ne gibi kaynaklar vardır, benim hiçbir kaynağım yok. Benim sadece derste kullandığım materyalleri biraz daha amaçlarını basite indirgeyerek o materyalleri, o kaynakları kullanıyorum o çocuğa. Gereksinim duyduğumuz kaynakların, araç ve gereçlerin yeterince sağlanması gerekiyor kaynaştırma uygulamalarını nitelikli hale getirmek için.” (Öğretmen, 25).

Araştırmaya katılan birkaç öğretmen (3: %10) sınıf veya branş öğretmenlerinin ve öğrencilerin gereksinim duydukları kaynakların sağlanması açısından özel gereksinimli öğrencilerin özel bir sınıfa devam etmesi kaynaştırma eğitiminin niteliğini yükselteceğini ifade etmiştir. Bu öğretmenlere göre özel gereksinimli öğrencilerin özel bir sınıfa devam etmesi gerektiğinin nedeni, sınıfta yeterli materyallerin olmaması ve bu konuda uzman olmamalarıdır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Şöyle söyleyeyim evet bizim kaynağımız o yönden eksik. Şimdi böyle bir çocuğa ne yapabilirsiniz? Görsel materyallerimin çok olması lazım, malzemelerimin. Ama sınıftaki olan malzemelerin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Bu da kaynaştırma eğitimini olumsuz etkiliyor. Ancak bu yönde açılmış okullar ve düzenlenmiş sınıflarla etkili olabilir.” (Öğretmen,2).

“Bence kaynaştırma eğitimi alan öğrenciler için özel bir sınıf açılması, özel bu işin uzmanlarının eğitmesi lazım. Her sınıf öğretmeni bu işin uzmanı değil. O açıdan çok sıkıntımız var. Ben belirli amaç almışım o amaçları uygulamaya uğraşıyorum sadece.” (Öğretmen,22).

Araştırmaya katılan birkaç öğretmen (3: %10) sınıf veya branş öğretmenlerinin ve öğrencilerin gereksinim duydukları kaynakların sağlanması açısından kaynaştırma eğitiminin niteliğinin yükseltilmesi için çeşitli kaynakların kullanılması ve artırılması gerektiğini belirtmiştir. Bu öğretmenlere göre çeşitli kaynakların kullanılması ve artırılması gerektiğinin nedeni, özel gereksinimli öğrenciler için daha verimli bir eğitim öğretim ortamı hazırlamak ve kaynaştırma eğitimini daha bilinçli uygulamaktır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Kaynakları öğretmen kendisi arttırabilir. İnternette bakabilir o şekilde. Ben açık öğretimin bir dönem içi kaynaştırma eğitimi diye bir program var, onu aldım en azından biraz daha bilinçli yapayım diye. Öyle bir şeyler yapılabilir. Kaynak kitaplar alınabilir özel eğitimle ilgili çok güzel kitaplar var, o şekilde alınabilir.” (Öğretmen, 8).

“Şimdi kaynak kitaplar var, dokümanlar var, onları alıyoruz mesela okuma yazma verirken yine aynı birinci sınıfta uyguladığımız gibi çocuklara hangi dokümanları kullanıyorsak onları da kaynaştırma öğrencilerimiz için hazır bulunduruyoruz. Çubuktur, fasulyedir, abaküstür yani o tür malzemelerimizi kullanarak bu çocuğumuza daha verimli bir eğitim öğretim ortamı hazırlamaya çalışıyoruz.” (Öğretmen, 14).

Araştırmaya katılan bir öğretmen (1: %3) sınıf veya branş öğretmenlerinin ve öğrencilerin gereksinim duydukları kaynakların sağlanması açısından Rehberlik Araştırma Merkezlerinin bu konuda yeterince destek vermesi kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttıracaklarını belirtmiştir. Bu öğretmene göre, kaynakların sağlanması

açısından RAM'ın bu konuda yeterince destek vermesi gerektiğinin nedeni, her öğrencinin gelişim özelliklerinin ve ihtiyaçlarının farklılık göstermesidir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“Aslında RAM'ın ben bu konuda yeterince destek vermediğini düşünüyorum. Öğrencinin seviyesine uygun kaynağı da bize o anda göndermesi gerek. Yani her öğrencinin çok farklı olabilir. Kimi davranış eksikliği ağırlıklı olabiliyor, kimisi öğrenme eksikliği ağırlıklı olabiliyor. Kaynaştırma eğitiminin niteliğinin yükseltilmesi için öğrencinin kendi özel durumuyla ilgili, gelişim özellikleriyle ilgili kaynakların öğretmene sağlanması gerek.” (Öğretmen, 17).

3.3. Sınıf Öğretmenlerinin Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi İle İlgili Görüşleri

Öğretmenlere “İlkokullarda kaynaştırma eğitimi niteliğinin artırılmasında eğitim ortamlarının düzenlenmesi ile ilgili görüşleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin çeşitli yanıtlar verdikleri görülmüştür (Daha detaylı bilgi için bakınız Ek:13).

Görüşmeye katılan öğretmenlerin yaklaşık yarısı (13: % 43) eğitim ortamlarının düzenlenmesi açısından kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için özel gereksinimli öğrenciler için özel bir okul ya da sınıf olması gerektiğini belirtmiştir. Bu öğretmenlere göre eğitim ortamlarının düzenlenmesi açısından özel gereksinimli öğrenciler için özel bir okul ya da sınıf olması gerektiğinin nedeni; eğitim ortamlarının onların seviyesine uygun bir biçimde hazırlanması gerektiği ve özel gereksinimli öğrencilere ilgi gösterememeleridir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Yani şöyle tek bir kurumda diyelim ki kaynaştırma öğrencileri Konya ilinde bir merkez olmalı. Bu öğrenciler özel eğitim alacak öğrenciler oraya gönderilmeli. Demeli ki şu seviyedeki öğrenci evet ilkokul düzeyine tam kaynaştırmayla devam edebilir, bunları oraya gönderelim. Şu düzeydekiler şu özel sınıfa gitmeli çünkü bunlar buraya daha uygun denmeli. Böyle bir ayırıştırma yapılırsa hem eğitimin niteliği, hem de ortamı hazırlanmış olur.” (Öğretmen, 2).

“Bunun yanında bir sınıf daha açılarak yapılabilir yani okullarda kendi bünyesi içerisinde illa bunun bir okula toplanmasına gerek yok. Yani ilgilenemiyoruz, yapamıyoruz.” (Öğretmen, 23).

Araştırmaya katılan birkaç öğretmen (6: %20) eğitim ortamlarının düzenlenmesi açısından özel gereksinimli öğrencilerin bazı dersleri (Örneğin Türkçe ve Matematik) özel eğitim sınıfında, bazı dersleri (Örneğin Beden Eğitimi, Müzik, Resim) normal sınıfta alması kaynaştırma eğitiminin niteliğini yükselteceğini ifade etmiştir. Bu öğretmenler kaynaştırma öğrencilerinin bazı dersleri özel eğitim sınıfında, bazı dersleri normal sınıfta alması gerektiğinin nedenini diğer öğrencilerden vakit kalmadığından kaynaştırma öğrencileriyle çok ilgilenemediklerine bağlamışlardır. Aşağıda öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Okullarda özel eğitim sınıflarının olması gerekir. Resim, müzik, beden eğitimi fiziksel etkinlikler, aktivite gerektiren durumlarda aynı sınıfta bulunsunlar ama derslerde olmuyor bu iş. Mesela ben matematik anlatırken bu çocukla ben bir şey yapamıyorum. Yani orada oturuyor. Sadece tahtada gördüğünü defterine yazmakla yetiniyor. Bu da kaynaştırma eğitiminin niteliğinin düşmesine sebep oluyor.” (Öğretmen, 11).

“Öğretmen açısından onlarla çocuk okula geldiği zaman beraber yapacağımız etkinlikler olabilir bir oyun ve fiziki etkinlikler olabilir, görsel sanatlar olabilir, müzik olabilir onu beraber yaparız ama ders noktasına geçtiğimizde Türkçe, Matematik onları o şekilde çocuklarla beraber ayrı bir sınıfta görülse.” (Öğretmen, 24).

Araştırmaya katılan birkaç öğretmen (4: %13) eğitim ortamlarının düzenlenmesi açısından kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için özel gereksinimli öğrencilerin sınıfta en öne oturtulması gerektiğini belirtmiştir. Bu öğretmenlere göre özel gereksinimli öğrencilerin sınıfta en öne oturtulması gerektiğinin nedeni bu öğrencilerinin davranışlarını ve yaptığı etkinlikleri sürekli kontrol edebilmektir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“O çocuğu biraz daha gözümüzün önünde olacak bir yerde öğretmen masasının hemen karşısında oturtuyoruz. Çünkü onun yaptıklarını sürekli kontrol etmek istiyorum. Yani gözümün önünde olsun istiyorum.” (Öğretmen, 5).”

“En ön sırada oturuyor. Günlük takip etmek açısından onu en ön sıraya oturttuk ki farklı çalışmalar verdiğim zaman o çalışmaları kolayca kontrol edebileyim.” (Öğretmen, 27).

Araştırmaya katılan birkaç öğretmen (3: %10) eğitim ortamlarının düzenlenmesi açısından normal sınıflardaki öğrenci sayılarının azaltılması kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttıracığını ifade etmiştir. Bu öğretmenlere göre normal sınıflardaki öğrenci sayılarının azaltılması gerektiğinin nedeni, özel gereksinimli öğrencilerle olumlu ilişkiler kurmak ve bu öğrencilerle daha çok ilgilenerek onların topluma kazandırılmasını sağlamaktır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Sınıflar çok kalabalık. Sınıf kalabalık olunca onunla uğraşmak zorlaşıyor çocuğun yetersizliğinden dolayı, gürültüsünden dolayı yeri geldiğinde o çocuğa karşı olan tavır değişebiliyor. Sınıflarda öğrenci sayılarının azaltılması kaynaştırma uygulamalarının niteliğini yükseltecektir.” (Öğretmen, 12).

“Eğitim ortamının düzenlenmesi az önce dediğim gibi sınıf mevcudunun azaltılması lazım. Bu çocukları gerçekten kazanmamız gerekiyorsa, kazanmak istiyorsak sınıf mevcudu çok önemli. Sınıf mevcudu azaltıldığı zaman öğretmen bire bir o çocukla da ilgilenecektir, daha verimli olacaktır.” (Öğretmen, 14).

Araştırmaya katılan iki öğretmen (2: %6) eğitim ortamlarının düzenlenmesi açısından kaynaştırma eğitiminin niteliğinin yükseltilmesi için maddi olanakların önemli olduğunu ve sınıfların materyallerle zenginleştirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu öğretmenlere göre eğitim ortamlarının düzenlenmesi açısından maddi olanakların önemli olmasının ve sınıfların materyallerle zenginleştirilmesi gerektiğinin nedeni, özel gereksinimli öğrencilerin yaparak- yaşayarak öğrenmesine imkân vererek başarılı olmasını sağlamaktır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Maddi olanaklar çok önemli burada, maddiyata dayanıyor. Tabi ne kadar çok materyal, görsel şeyler yaparak yaşayarak öğrenme gibi uygulamalar olursa çocuklar daha başarılı olur, kaynaştırmanın niteliği artar böylece.” (Öğretmen, 10).

“Onlara göre ayrı bir kitap olabilir, yazı çalışması olabilir, konularla ilgili deneyimler olabilir.” (Öğretmen, 13).

Araştırmaya katılan bir öğretmen (1: %3) eğitim ortamlarının düzenlenmesi açısından özel gereksinimli öğrencilerin destek eğitim sınıfında belli bir düzeye getirildikten sonra normal sınıfa devam ettirilmesi kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttıracığını belirtmiştir. Bu öğretmen eğitim ortamlarının düzenlenmesi açısından özel gereksinimli öğrencilerin destek eğitim sınıfında belli bir düzeye getirildikten sonra normal sınıfa devam ettirilmesi gerektiğinin nedenini özel gereksinimli öğrencilerin hemen kaynaşamadığına bağlamaktadır. Ayrıca öğretmen, öğrenciler, veliler açısından problem yaşamamak amacıyla öğrencilerin becerileri geliştirilmelidir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“Destek eğitim odasında belli bir düzeye getirip ondan sonra belki sınıfta kaynaştırılması bence daha uygun nitelikli bir kaynaştırma eğitimi için. Birden bire olmuyor çünkü. Hem veli yönünden sıkıntı yaşıyorsunuz. Hem diğer çocukların dikkatini toplamak da çok zor oluyor öğretmen açısından. Kendi sınıf ortamına dönecek. Yani belli bir düzeye geldikten sonra.” (Öğretmen, 6).

Araştırmaya katılan diğer bir öğretmen (1: %3) eğitim ortamlarının düzenlenmesi açısından kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttırmak için özel gereksinimli öğrencilere normal öğrenciymiş gibi davranılması gerektiğini ifade etmiştir. Bu öğretmene göre özel gereksinimli öğrencilere normal öğrenciymiş gibi davranılması gerektiğinin nedeni, özel gereksinimli öğrenciye normal öğrencilerden farklı olduğunu hissettirmemektir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“En öne oturtsak da sıkıntı yaşıyoruz, en arkaya oturtsak da sıkıntı yaşıyoruz. Ben normal öğrenciymiş gibi davranıyorum ona. Mesela her gün yer değiştiriyorlar, sıralarda bir öne kayıyorlar. O da aynısını yapıyor sınıfta. Çünkü orada bir farklılık yaptığının farkında çocuk. Kenara ayırıyoruz ya onu. Öne oturtsan da ayırmış oluyorsun, arkaya oturtsan da ayırmış oluyorsun. Bence normal öğrenci gibi davranmak daha mantıklı geliyor bana.” (Öğretmen, 26).

3.4. Sınıf Öğretmenlerinin Yasal Düzenlemeler İle İlgili Görüşleri

Öğretmenlere “İlkokullarda kaynaştırma eğitimi niteliğinin arttırılmasında yasal düzenlemeler ile ilgili görüşleriniz nelerdir” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin çeşitli yanıtlar verdikleri görülmüştür (Daha detaylı bilgi için bakınız Ek: 14).

Görüşmeye katılan öğretmenlerin yaklaşık üçte biri (8: %26) yasal düzenlemeler bakımından kaynaştırma eğitiminin niteliğinin arttırılması için özel gereksinimli öğrencilerin özel sınıflarda eğitim alması gerektiğini ifade etmiştir. Bu öğretmenlere göre yasal düzenlemeler bakımından özel gereksinimli öğrencilerin özel sınıflarda eğitim alması gerektiğinin nedenleri; özel gereksinimli öğrencilere vakit ayıramamaları ve yardımcı olamamaları, normal gelişim gösteren öğrencilere karşı verimli olamamaları ve özel gereksinimli öğrencilerin başarılarının arttırılması gerekmesidir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Kaynaştırma öğrencilerinin farklı bir sınıfta eğitim görmeleri daha doğru. Onların başarıları açısından ve kaynaştırma eğitiminin nitelikli olması açısından.” (Öğretmen, 10).

“Ben kaynaştırma öğrencilerinin özel sınıflarda eğitim görmesi taraftarıyım. Yani gerçekten normal öğrencilerimizden onlara yeterince vakit ayıramadığımız için yani ne onlara yardımcı olabiliyoruz, ne diğerlerine tam olarak verimli olabiliyoruz ikisi de yarım yamalak oluyor. Onun için ikisinin ayrıştırılması daha verimli olur diye düşünüyorum.” (Öğretmen, 20).

Araştırmaya katılan birkaç öğretmen (6: %20) kaynaştırma eğitiminin niteliğinin arttırılması için öğretmenlere yasal düzenlemelerle ilgili seminerler verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu öğretmenlere göre yasal düzenlemelerle ilgili öğretmenlere seminerler verilmesi gerektiğinin nedeni, öğretmenlerin yeterli donanıma sahip olması gerekmesi ve özel gereksinimli öğrencilerle her zaman karşılaşmalarıdır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Bunun için öncelikle öğretmenlerin yeterli donanıma sahip olması gerek. Bunun için de öğretmenlerin bununla ilgili seminer, toplantılar, bir eğitimden geçmesi gerekiyor. Kursların açılması gerekir ve yetkililer tarafından verilmesi gerekir.” (Öğretmen, 5).

“Kesinlikle öğretmenlere seminer verilmeli. Ancak bu şekilde kaynaştırma eğitimi nitelikli olur. Ben bunun seminerini aldım, özellikle istedim çünkü. Çünkü hep karşılaşıyoruz, hepimizin sınıfında birer ikişer oluyor. Onun raporu olmasa bile kaynaştırma raporu, sonuçta öyle bir çocuk elimize geliyor.”(Öğretmen, 15).

Araştırmaya katılan birkaç öğretmen(3: %10) yasal düzenlemeler bakımından sınıf mevcudunun azaltılması kaynaştırma eğitiminin niteliğini yükselteceğini ifade etmiştir. Bu öğretmenlere göre yasal düzenlemeler bakımından sınıf mevcudunun azaltılması gerektiğinin nedeni, özel gereksinimli öğrencilere daha çok vakit ayrılarak iyi bir eğitim imkânı sunmaktır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Kaynaştırma eğitimi varsa yine ben sınıf mevcuduna geleceğim. Sınıfta varsa o mevcudu aşmaması gerekiyor bence, daha çok zaman ayırıp iyi eğitilmeleri için.”(Öğretmen, 8).

“Kaynaştırma öğrencisinin durumuna göre de değişir ama kaynaştırma öğrencisinin durumunu göz önüne alarak sınıf mevcudunu ona göre azaltıp çoğaltabiliriz nitelikli bir kaynaştırma eğitimi için bu çok önemli.”(Öğretmen, 14).

Araştırmaya katılan birkaç öğretmen (3: %10) yasal düzenlemeler bakımından kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için devletin özel gereksinimli öğrenciler için daha fazla maddi- manevi imkân sunması gerektiğini ifade etmiştir. Bu öğretmenlere göre yasal düzenlemeler bakımından devletin özel gereksinimli öğrenciler için daha fazla imkân sunması gerektiğinin nedeni, özel gereksinimli bireylerin çok küçük yaşlardan itibaren bilinçli kişilerden eğitim alması gerekmesi ve eğitimlerinin takibinin yapılarak topluma kazandırılmasıdır. Ayrıca aileler ve diğer kurumlar ile iletişim kurularak bu çocuklara daha çok destek olunabilir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Keşke o tarz öğrenciler için devlet daha fazla imkânlar sunsa da ailenin yanından çok küçük yaşta alınıp ona göre bilinçli kişiler tarafından eğitilseler illa ki sonuç alınır herhalde.”(Öğretmen, 13).

“Mesela o dediğim çocuklar için devlet çok güzel planlamalar yapmış ama bunun takibinde orada kalıyor olay yani, orada tıkanıyor. Keşke o takiplerde bir şey yürütebilsek. Veya iletişimlerde bir kopukluk olmasa da diğer kurumlarla olsun, aile ile ilgili bunu beraber götürebilsek o zaman daha güzel olacağına inanıyorum.” (Öğretmen, 19).

Araştırmaya katılan 3 öğretmen (%10) yasal düzenlemeler bakımından Rehberlik Araştırma Merkezlerinin öğrencileri uygun eğitim ortamlarına yerleştirmede, uygun eğitim ortamına yerleştirdiği takdirde kaynaştırma eğitiminin niteliğinin arttırılacağını belirtmiştir. Bu öğretmenlere göre RAM’ların öğrencileri uygun eğitim ortamlarına yerleştirmede, veli görüşlerinin çok dikkate alınmasıdır. Bu da kaynaştırma eğitimi niteliğini düşürmektedir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Buradan biz bir öğrenci gönderiyoruz RAM’a kaynaştırma eğitimi, hepsi kaynaştırma, kaynaştırma, kaynaştırma geliyor. Yani RAM’daki görevlilerin de özel eğitim sınıfına gitmesi gereken bir öğrenciyi kaynaştırma konumuna koymaması gerekir. Koyduğun zaman hem çocuk açısından hem de öğretmen açısından sıkıntı olur, kaynaştırma eğitiminin niteliği düşer.” (Öğretmen, 28).

“Her şeyi veliye vermemek lazım, her hakkı veliye vermemek gerektiğini düşünüyorum. Mesela kaynaştırma ile bireysel eğitimi ayırmak açısından RAM veli eğer istemezse bireysel eğitim veremiyoruz. RAM da onu verme hakkına sahip olamıyor. Yani veliye bırakılmış, veli nereden bilsin, nereden anlansın? Çocuğum yanlış anlaşılmasın, engelli grubuna sokulmasın diye de veliler bu konuda çok çekimlerler.” (Öğretmen, 29).

Araştırmaya katılan iki öğretmen (2: %6) yasal düzenlemeleri yeterli bulmuştur ve kaynaştırma eğitiminin niteliğinin arttırılması için yasalara uyulması gerektiğini belirtmiştir. Bu öğretmenlerin yasal düzenlemeleri yeterli bulmasının nedeni özel gereksinimli öğrencileri eğitimleri açısından koruyan maddelerin mevcut olmasıdır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Aslında çok güzel koruyucu maddeler var onlar için. Yani ne vardı mesela. Hapis cezasına kadar gidebiliyor. Mesela raporların düzenlenme işi. BÖP, BEP onların

olmadığının farkına varılması halinde yasal zorunluluğu var bunu biliyorum mesela. Yasalara uyulmalı kaynaştırma uygulamalarının niteliğini yükseltebilmek için.” (Öğretmen, 9).

“Zaten bunlar için belli yasalar var, sınıfta bırakamıyoruz. Onun haricinde bazı derslerden muaf oluyorlar, İngilizceden muaf oluyorlar. Yasal hakları baya var. Sınavlarda yardımcı öğretmenle birlikte toplu olan sınavlarda girebiliyorlar. Bence yeterli.” (Öğretmen, 25).

Araştırmaya katılan bir öğretmen (1: %3) yasal düzenlemeler bakımından rehabilitasyon merkezlerinin verdiği eğitim açısından denetlenmesi kaynaştırma eğitiminin niteliğini yükselteceğini belirtmiştir. Bu öğretmene göre yasal düzenlemeler bakımından rehabilitasyon merkezlerinin verdiği eğitim açısından denetlenmesi gerektiğinin nedeni, maddiyat için öğrenci kaydı almak, eğitilmiş kişilerin daha çok devleti tercih ederek kurumlarda özel eğitim konusunda eğitimsiz personellerin çalışma imkanı bulmasıdır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“Rehabilitasyon merkezlerinin de belli bir şeyde özellikle devletten para almak için çocukları hepimiz biliyoruz, herkes biliyor yani kayıt almak. Çünkü her öğrenci için devletten belli bir ücret alıyorlar ve benim o öğrencim gittiğinde dayak yemişti. Yeterince o kurumlarda çalışacak eğitilmiş personel yok. Herkes ne bileyim özel bir yer daha doğrusu devlete girmek istiyor.” (Öğretmen, 1).

Araştırmaya katılan diğer bir öğretmen (1: % 3)yasal düzenlemeler bakımından kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için özel gereksinimli öğrencilerin özel bir belge ile mezun edilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu öğretmene göre yasal düzenlemeler bakımından özel gereksinimli öğrencilerin özel bir belge ile mezun edilmesi gerektiğinin nedeni normal öğrencilere haksızlık edilmemesi gerektiği ve nitelikli bir eğitim verilmesidir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“Bu çocuğu ben nasıl mezun edeceğim? Ben bu çocuğu geçirmek zorundayım. 1’den 2’ye, 2’den üçe. Ama o zaman gerçek hak eden çocukları ne yapacağız? Ben bu

çocuğu hiçbir şey yapmasa bile geçiriyorum. Bu şu dereceyle mezun olmuştur deyip niteliği yönünden daha iyi eğitim verilmesi açısından söylüyorum. Böyle bir düzenleme olabilir. Kanunen de bir ilkokul ortaokul mezunu olsa bile bunun özel bir belgesi olmalı. Yani belgeyle mezun olmalı.”(Öğretmen, 2).

Araştırmaya katılan diğer bir öğretmen de (1: % 3) yasal düzenlemeler bakımından özel gereksinimli öğrencilerin okula devamının sağlanması kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttıracakını belirtmiştir. Bu öğretmen özel gereksinimli öğrencilerin okula devamının sağlanması gerektiğinin nedeni öğrencilerin sınıfa uyum sağlaması gerekmesidir. Ayrıca özel gereksinimli öğrencilerin okula devam edebilmesi için ceza getirilebilir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“Sürekli gelmesi sağlanacak okula, mademki sınıfa kaynaştıracağız, sınıfa gelecek, sınıf ortamına. Sınıf ortamına uyum sağlayamıyor çocuk. Bu çocuğun okula gelişinin düzenli olması için belli bir ceza konulması lazım. Ardının aranması lazım ki kaynaştırmanın niteliğini yükseltebilelim.”(Öğretmen, 6).

Araştırmaya katılan diğer bir öğretmen (1: %3) yasal düzenlemeler bakımından kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için rehber öğretmenlerin problem davranışlarla ilgili çalışmalar yapması gerektiğini belirtmiştir. Bu öğretmene göre rehber öğretmenlerin problem davranışlarla ilgili çalışmalar yapması gerektiğinin nedeni, özel gereksinimli öğrencilerin vurma, küfür etme gibi problem davranış gösterdiğinden bu davranışların son bulması gerekmesidir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“Bence özellikle okuldaki rehber öğretmenlerimize düşüyor bu konuda. Çalışma yapmaları gerektiğini düşünüyorum. Bu öğrenciler kaynaştırma adı altında sınıflara veriliyor ama diğer öğrencilere de zarar verebiliyorlar. Kötü söz, küfür kullanabiliyorlar. Arkadaşlarına zarar verecek şekilde vurabiliyorlar. Bu durumlar kaynaştırma eğitiminin niteliğini düşürmekte. Bu yönden önlem alınması gerekir.”(Öğretmen, 7).

Araştırmaya katılan diğer bir öğretmen ise (1: %3) yasal düzenlemelerden ziyade öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencileri kabullenmesi kaynaştırma eğitiminin niteliğini yükselteceğini belirtmiştir. Bu öğretmen yasal düzenlemelerden ziyade öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencileri kabullenmesi gerektiğinin nedenini ise özel gereksinimli öğrenciler için olumlu sonuç almaya bağlamaktadır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“Yasal düzenlemelerden ziyade biraz da vicdani bir mesele gibi görüyorum. Öğretmenin o öğrenciyi kabullenmesi, ona bilgi, beceri vermeye çalışması önemli. Ne kadar da yasal düzenleme olursa olsun öğretmen onu benimsemez, kabullenmez, bu bana nereden geldi diye düşünürse kötü olur, nitelikli bir eğitim söz konusu olamaz.” (Öğretmen, 27).

3.5. Sınıf Öğretmenlerinin Özel Gereksinimli Öğrencilere Karşı Gösterilen Tutumlarla İlgili Görüşleri

Bu bölümde bireylerin özel gereksinimli öğrencilere gösterdikleri tutumlara yönelik öğretmen görüşleri; normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterdikleri tutumlar, okuldaki diğer öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterdikleri tutumlar ve yöneticilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterdikleri tutumlar bakımından kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması alt başlıkları olarak sunulmaktadır.

3.5.1. Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Özel Gereksinimli Öğrencilere Karşı Gösterdikleri Tutumlar İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlere “İlkokullarda kaynaştırma eğitimi niteliğinin artırılmasında normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterdikleri tutumlar ile ilgili görüşleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin çeşitli yanıtlar verdikleri görülmüştür (Daha detaylı bilgi için bakınız Ek: 14).

Görüşülen öğretmenlerin üçte ikisinden fazlası (23: %76) normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı olumlu tutum içinde olduklarını, onları kabullendiklerini ve onlara iyi davrandıklarını ve kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için olumlu tutum göstermeleri gerektiğini ifade etmiştir. Bu öğretmenlere

göre normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı olumlu tutum içinde olduklarının nedeni, öğretmenlerin öğrencileri uyarması ve onlara model olmasıdır. Ayrıca öğretmenler diğer öğrencilerle konuşarak özel gereksinimli öğrencilerin düzeylerinin farklı olduğu konusunda öğrencileri bilgilendirmektedirler. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Genellikle ben kendi sınıfımda uyguladım. Arkadaşınıza karşı sen okuyamıyor musun, sen ne durumdasın, haydi gel şunu oku şeklinde. Kesinlikle arkadaşınıza karşı bu şekilde davranmayın. Söylüyorum. Şimdiye kadar da herhangi bir olumsuz tutumla karşılaşmadım. Onu incitici, kalbini kırıcı hareketlerde bulunmadılar. Yani kendi arkadaşları gibi onu kabullendiler bir şekilde.” (Öğretmen, 7).

“Öğretmenin sene başından beri konuşması lazım çocuklarla. Bizim şansımız şu oldu. Benim özel eğitimde çalışmamdan dolayı çocuklara açıkladım bunları. Şu anda çok iyi davranıyorlar engelli öğrencilere. Artık iyice öğrendiler. Kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttırmak için olumlu tutum şart.” (Öğretmen, 8).

Araştırmaya katılan birkaç öğretmen (4: % 13) normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı olumsuz tutum gösterdiklerini, onları şikâyet ettiklerini özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışları yok edildiği takdirde kaynaştırma eğitiminin niteliğinin yükseleceğini ifade etmiştir. Bu öğretmenlere göre normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı olumsuz tutum gösterdiklerinin ve onları şikâyet etmelerinin nedenleri; özel gereksinimli öğrencilerin şiddet gösterme ve oyuna katılmama gibi problem davranışlarının olmasıdır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Ben öğrencilerimle konuşuyorum, öbür öğrencilerle bu arkadaşınızla ilgilenin, onunla arkadaşlık kurmaya çalışın, şöyle yapın hepsi bana şikâyet ediyor onu. Kiminin elini ısırtıyor, kimine bilmem ne yapıyor, o tip olaylar da var, uyum yok. Örneğin ben bahçeye indirdiğimde oynamaya başladıklarında hep ayrı oynar. Haliyle kaynaştırma eğitiminin niteliği düşük seviyede. Hiç kimsenin işine karışmaz. Bu öğrencilerin problem davranışları yok edilmeli.” (Öğretmen, 22).

“Bu öğrencilerin en büyük sıkıntısı diğer öğrencilere katılamama sıkıntısı var. Mesela bu öğrenci oyun oynayamıyor, katılamıyor. Oyun da bir zekâ gerektiriyor. Oyun ve fiziki etkinlikler dersinde o çocuğun da katılabileceği oyun oynamamız lazım.”(Öğretmen, 28).

Araştırmaya katılan birkaç öğretmen (3: %10) normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterdikleri tutumlar bakımından kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için öğrencilere tutumlarla ilgili bilgi verilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu öğretmenlere göre normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterdikleri tutumlar bakımından öğrencilere tutumlarla ilgili bilgi verilmesi gerektiğinin nedeni ise, öğrencilerin okul ortamında daha iyi kaynaşmaları ve toplum içinde uyumlu olmalarıdır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Bunlar toplum içinde yaşıyor, toplumu görüp tanımaları lazım. Çektiği zorlukta alay edilirse de burada alayla karşılaşma onunla mücadeleyi de öğrenmesi gerekiyor. Ne bileyim öğrenemediğinde, ezildiğinde onunla mücadele etmeyi de öğrenmesi gerekiyor, avantajı bu olabilir. Yoksa olumlu tutumla karşılaştığı kadar olumsuz tutumla da karşılaşabilir.”(Öğretmen, 17).

“Çocukları sürekli uyarmak gerekiyor. Yani çocuklara o çocuklarla ilgili bilgi verilmesi gerekiyor. Onları da sürekli yanlarına katarlarsa onlarla daha çok kaynaşacaklarını düşünüyorum, eğitimin niteliğinin artacağını düşünüyorum. Yani onların dışlanmaması gerektiğini düşünüyorum.”(Öğretmen, 29).

3.5.2. Okuldaki Diğer Öğretmenlerin Özel Gereksinimli Öğrencilere Karşı Gösterdikleri Tutumlar İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlere “İlkokullarda kaynaştırma eğitimi niteliğinin artırılmasında okuldaki diğer öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterdikleri tutumlar ile ilgili görüşleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin çeşitli yanıtlar verdikleri görülmüştür (Daha detaylı bilgi için bakınız Ek: 16).

Görüşmeye katılan öğretmenlerin üçte ikisinden fazlası (21: %70) okuldaki diğer öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere karşı olumlu tutum gösterdiklerini ve

kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için olumlu tutum içinde olmaları ve onları dışlamamaları gerektiğini ifade etmiştir. Bu öğretmenler okuldaki diğer öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere karşı olumlu tutum gösterdiklerinin nedenini özel gereksinimli öğrencilerin çeşitli ihtiyaçları olan özel öğrenciler olmalarına bağlamaktadır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Herkesin olumlu düşünce içinde olması lazım ki bizim okulumuzda da gördüğüm kadarıyla öyle. Çünkü zaten o çocuklar özel çocuklardır, dışlanmaması gerekir kaynaştırma eğitiminin niteliğinin yükseltilmesi için.” (Öğretmen, 1).

“Okulumuzda herkes onlara olumlu bakıyor, onlarla ilgileniyor. Herkes onların ihtiyaçlarının olduğunu farkında. Olumsuz hiçbir davranış görmedim.” (Öğretmen, 26).

Araştırmaya katılan birkaç öğretmen (5: %16) okuldaki diğer öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencileri sınıflarında istemediklerini, kaynaştırma uygulamaları hakkında eğitim verilirse kaynaştırma eğitiminin niteliğinin yükseleceğini belirtmiştir. Bu öğretmenlere göre okuldaki diğer öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencileri sınıflarında istemediklerinin nedenleri; kaynaştırma uygulamalarının zor olması ve kaynaştırma hakkında eğitilmiş olmamalarıdır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Genel öğretmenler açısından şöyle, öz eleştiri açısından söylüyorum: Deniliyor ki, biz bunun eğitimini almadık kardeşim. Bize bu öğrenciyi niye verdiler? Bunun ben eğitimini almadım. Bize bu konuda eğitim verilsin o zaman. Böyle bir tutum kaynaştırma eğitiminin niteliğini azaltıyor.” (Öğretmen, 5).

“Kimse sınıfta istemiyor açıkçası. Çünkü çok zor. Yani ciddi anlamda çok zor.” (Öğretmen, 13).

Araştırmaya katılan bir öğretmen (1: %3) okuldaki diğer öğretmenlerin özel gereksinimli kaynaştırma öğrencilere karşı gösterdikleri tutumlar bakımından okuldaki özel gereksinimli öğrencilerin tüm sınıf öğretmenleri tarafından tanınması ve bilinmesi kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttıracaklarını belirtmiştir. Bu öğretmene göre okuldaki

özel gereksinimli öğrencilerin tüm sınıf öğretmenleri tarafından tanınması ve bilinmesi gerektiğinin nedeni, özel gereksinimli öğrencilere karşı daha farklı davranmaları gerekmesidir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“Okuldaki kaynaştırma öğrencilerinin olduğunu diğer sınıf öğretmenlerinin de mutlaka bilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu şekilde davrandığı zaman bu çocuk bahçede, teneffüste, diğer durumlarda hatalı bir davranış gösterdiğinde onun diğer öğrencilerden farklı olduğunu anlayarak o şekilde öğretmenler davranabilirler.” (Öğretmen, 7).

Araştırmaya katılan diğer bir öğretmen (1: %3) okuldaki diğer öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterdikleri tutumlar bakımından kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için milli eğitimin sınıf öğretmenlerine özel gereksinimli kaynaştırma öğrencisi isteyip istemediğini sorması gerektiğini ifade etmiştir. Bu öğretmene göre milli eğitimin sınıf öğretmenlerine özel gereksinimli öğrenci isteyip istemediğini sorması gerekmesinin nedenleri; öğretmenlerin kaynaştırma eğitimini tam bilmemesi, bu öğrencilerle uğraşmak istememesi ve kaynaştırma uygulamalarının olumlu yönde gitmemesidir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“Bence dediğim gibi en başta milli eğitim dayatmacı fikirlerinden vazgeçmeli. Sormalı yani kaynaştırma öğrencisiyle uğraşmak istiyor musun uğraşmıyor musun? Yani bunu sormalı. Sen yasaya koy, koy, koy, koy ama belli ki ortada iyi gitmeyen bir şeyler var ki istenmiyor. Bu niye istemiyor sorusunu deşelemeleri lazım. Belki de bilmiyordur. Belki uğraşmak istemiyordur. Bu durum kaynaştırma uygulamalarının niteliğini maalesef düşürür.” (Öğretmen, 9).

Araştırmaya katılan bir öğretmen de (1: %3) okuldaki diğer öğretmenlerin olumlu tutumlarının özel gereksinimli öğrencilere karşı çok hissettirilmemesi kaynaştırma eğitiminin niteliğini yükselteceğini belirtmiştir. Bu öğretmene göre okuldaki diğer öğretmenlerin olumlu tutumlarının özel gereksinimli öğrencilere karşı çok hissettirilmemesi gerektiğinin nedeni, özel gereksinimli öğrencilerin sınıf öğretmenlerinin iyi niyetini suistimal edip şımarıklık gibi olumsuz davranışlar sergilemesidir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“Çocuğa karşı tutum olarak güzel ama onu fazla hissettirmemek lazım çocuğa. Çünkü hissettirdiğin anda bu sefer çocuk şımarıklığa veriyor bu özelliğini. Şımarıklığa kaydırıyor. Öğretmenle aşırı derecede şakalaşmaya kaydırıyor.” (Öğretmen, 14).

Araştırmaya katılan bir öğretmen ise (1: %3) okuldaki diğer öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterdikleri tutumlar bakımından bazı sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerin ailelerini rapor alması için yönlendirmediğini, ailelerin rapor alması için yönlendirilmesi kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttıracakını ifade etmiştir. Bu öğretmene göre bazı sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilerin ailelerini rapor alması için yönlendirmemesinin nedeni ise, veliye durumu kabul ettirmenin zor olması ve öğretmen için sınıfta özel gereksinimli öğrencinin varlığı eksi bir özellik olabileceğidir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşünden kesite yer verilmiştir.

“Bazı arkadaşların, bazı meslektaşlarımın bu tür öğrencilere kaynaştırma raporu almaları konusunda çok yönlendirmediklerini düşünüyorum. Çünkü veliyle uğraşmak da haliyle zor. Veliye bunu kabul ettirmek de çok zor. Sınıfında kaynaştırma öğrencisini olmasını nasıl söylesem negatif, eksi bir özellik olabileceğini düşündüğü için görmezlikten gelmeyi tercih ettiklerini düşünüyorum.” (Öğretmen, 30).

3.5.3. Yöneticilerin Özel Gereksinimli Öğrencilere Karşı Gösterdikleri Tutumlar İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Öğretmenlere “İlkokullarda kaynaştırma eğitimi niteliğinin artırılmasında yöneticilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterdikleri tutumlar ile ilgili görüşleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin çeşitli yanıtlar verdikleri görülmüştür (Daha detaylı bilgi için bakınız Ek: 17).

Görüşmeye katılan öğretmenlerin çoğu (24: %80) yöneticilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı olumlu tutum gösterdiklerini, yanlış bir tavırlarının olmadığını ve ilgi gösterdiklerini, ayrıca kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için olumlu tutum göstermeleri gerektiğini belirtmiştir. Bu öğretmenlere göre yöneticilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı olumlu tutum göstermelerinin nedenleri; kanunları uygulamak ve özel gereksinimli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamaktır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Yöneticilerimizin hiçbiri de yani hiç şu ana kadar gördüğümde yanlış bir tavırlarını görmedim, kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için olması gereken de bu zaten. Çünkü kanunen ne yapmaları gerekiyorsa zaten onu yapıyorlar.” (Öğretmen, 2).

“Okulda da aynı şekilde. İdareciler şimdiye kadar ben görmedim. Mutlaka o çocuklar daha farklı. Onlara daha çok özen, ilgi gösteriliyor. Onların ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli çalışmalar yapılıyor.” (Öğretmen, 11).

Araştırmaya katılan birkaç öğretmen (6: %20) yöneticilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı olumsuz tutum gösterdiklerini, kaynaştırma eğitiminin niteliğinin yükseltilmesi için özel gereksinimli öğrencilere karşı ilgi göstermeleri gerektiğini ifade etmiştir. Bu öğretmenlere göre yöneticilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı olumsuz tutum göstermelerinin nedenleri; eğitim işinin tamamen öğretilmekte olması ve problemden kaçmak isteyip çözümünü bilmemeleridir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Yöneticilerin fazla bir ilgisi olmuyor bu konuda tamamen öğretmene düşüyor görev. Yöneticiler işin içinde fazla bulunmuyor. Sadece herhangi bir belge imzalanacağında o zaman ilgileri oluyor. Herhangi bir şeyleri olmuyor. Yani yardımcı oldukları yok. Hal böyle olunca kaynaştırma eğitiminin niteliği düşüyor.” (Öğretmen, 4).

“Aynı şey onlar için de geçerli. Şimdi söylediklerim aynı şekilde. Bir an önce mezun olsun gitsin gözüyle bakıyor herkes. Herkes problemden kaçmak istiyor mümkün olduğunca problemden kaçmak istiyor. Çünkü çözümünü bilmiyoruz.” (Öğretmen, 13).

3.6. Sınıf Öğretmenlerinin Çalıştıkları Okulun Diğer Kurumlarla İşbirliği İle İlgili Görüşleri

Öğretmenlere “İlkokullarda kaynaştırma eğitimi niteliğinin artırılmasında çalıştığınız okulun diğer kurumlarla işbirliği ile ilgili görüşleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Öğretmenlerin çeşitli yanıtlar verdikleri görülmüştür (Daha detaylı bilgi için bakınız Ek:18)

Görüşmeye katılan öğretmenlerin yarısı (15: %50) çalıştıkları okuldaki yöneticiler de dâhil olmak üzere öğretmenlerin diğer kurumlarla işbirliği içerisinde olduğunu, kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için etkin işbirliği içerisinde olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu öğretmenlere göre çalıştıkları okuldaki yöneticiler de dâhil olmak üzere öğretmenlerin diğer kurumlarla işbirliği içerisinde olduğunun, etkin işbirliği içerisinde olması gerektiğinin nedenleri; özel gereksinimli öğrencilerin topluma kazandırılması, onlara iyi fırsatlar verilmesi ve öğrenciler ile ilgili sorunların çözülmesidir. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Olmalı tabi ki. Yani diğer kurumlarla işbirliği içinde olunmalı. Bence ona göre o tür öğrenciler için gerçi her türlü şeyde yeterince işbirliği sağlanıyor ama hele o tür öğrencilerin topluma kazandırılması veya onlara iyi fırsatlar verilmesi için de onlarla iyi ilişkiler içinde olması gerekir. Bu durum tabi ki kaynaştırmanın niteliğini artırır.” (Öğretmen, 1).

“Yani tabi ki okullardaki yöneticiler de dâhil olmak üzere öğretmenlerin diğer kurumlarla etkin işbirliği içerisinde olması sorunların çözümünde daha etkileyici olacaktır.” (Öğretmen, 20).

Araştırmaya katılan birkaç öğretmen (6: %20) çalıştıkları okulun kurumlarla yeterince işbirliği içinde olmadığını, iletişim probleminin olmadığı takdirde kaynaştırma eğitiminin niteliğinin yükseltileceğini belirtmiştir. Bu öğretmenler çalıştıkları okulun kurumlarla yeterince işbirliği içinde olmamasının nedenini bunun için çaba gösterilmemesine, devletin imkân sağlamamasına ve kaynaştırma eğitimiyle ilgili seminerler verilmemesine bağlamaktadır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Kurumlar arasında çok fazla kopukluk var. İletişim problemi var. Herkes bir şey yapmaya çalışıyor ama herkes kendi yaptığı içinde kalıyor. Bu da kaynaştırmanın niteliğini azaltıyor. Belki o psikolog okula gelseydi, bire bir çocukla görüşseydi, okul ortamında üçümüz bir arada konuşsaydık. Herkes oturduğu yerde işimi halledeyim, belki de devlet ona bir imkân sağlamıyor.” (Öğretmen, 13).

“Bu konuda kaynaştırma eğitimiyle ilgili seminerlerin daha yoğun olmasını isterim. Bu konuda yetkili arkadaşların okullara gelip bilgilendirmelerini isterim.”

(Öğretmen, 21).

Araştırmaya katılan birkaç öğretmen (5: %16) çalıştıkları okulun diğer kurumlarla işbirliği içerisinde olması açısından Rehberlik Araştırma Merkezleri (RAM) ile sağlıklı bir iletişim kurulmadığını, eksikliklerin giderilmesi kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttıracaklarını belirtmiştir. Bu öğretmenlere göre RAM ile sağlıklı bir iletişim kurulamamasının nedenleri, özel gereksinimli öğrencilerin ayrı bir okulda eğitim almaması, takip edilmemesi ve RAM'daki personellerin ilgilenmeyip vakit ayırmamasıdır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“İşbirliği şöyle var. Rehberlik Araştırmaya bu çocuklar süresi geldiğinde gönderiliyor. Onlara birer yıllık bir rapor geliyor. Birer yıllık raporla kimsenin de aslında kimseyle bir iletişimi yok. Bir yazı, kâğıt gönderilerek. Çünkü bana göre yani eksikliklerimiz var. Ne eksikliğimiz var? Bu çocukların belki hepsinin toplanacağı bir kurumumuz olsaydı çok daha başarılı olurduk, okul olarak diyorum.” (Öğretmen, 2).

“O konuda bence kopukluk var. Bakın ben birinci sınıfta bu çocuğa kaynaştırma raporu gelince RAM'ı aradım dedim ki Fadime'ye kim bunu verdi? Fadime'ye bu kaynaştırma raporunu veren kişiyle ben bizzat görüşmek istiyorum. Kabul etmediler. Çünkü baştan savdılar, neden kabul etmeyecekler. Kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için kurumlar arasında işbirliğinin olması gerekir.” (Öğretmen, 15).

Araştırmaya katılan birkaç öğretmen (4: %13) RAM'ların çok sağlıklı olmadığını, kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için RAM'ların görevini gerçek anlamda yapması gerektiğini ifade etmiştir. Bu öğretmenlere göre RAM'ların çok sağlıklı olmamasının, görevini gerçek anlamda yapmamasının nedenleri, öğrencilerin performanslarının uygun ortamlarda alınmaması ve öğrencilerin yerleşeceği eğitim ortamı hakkında velilerin çok dikkate alınmasıdır. Aşağıda bu durumu yansıtan öğretmen görüşlerinden kesitlere yer verilmiştir.

“Rehberlik Araştırma Merkezi’nin çok sağlıklı olduğunu düşünmüyorum açıkçası. Çünkü bazı testlerin yapıldığı ortamları gördüm. Oradaki ortamda ben bile etkilenirim, olumsuz olarak etkilenirim. Daha uygun bir ortamda çocukların performanslarının alınması gerekli bence. Öyle olursa ancak iletişim sağlıklı olur. Bu da kaynaştırmanın olumlu yönde etkilenmesini sağlar.” (Öğretmen, 8).

“RAM görevini gerçek anlamda yapmıyor. RAM veli oraya gittiği zaman veliyi çok fazla dinliyor. Yani veli şimdi çocuğuma zihinsel engelli damgası vurulmasın diye belki gerçekten zihinsel engeli olan çocuklara bile kaynaştırma verilmiş. Bu durumda nitelikli bir eğitimden bahsedemeyiz.”(Öğretmen, 9).

BÖLÜM IV

TARTIŞMA

Bu bölümde ilkokullardaki kaynaştırma uygulamalarının niteliğinin artırılmasıyla ilgili öğretmen görüşlerinden ortaya çıkan sonuçlar tartışılmıştır.

Araştırmadan çıkan sonuçlardan biri sınıf öğretmenlerinin BEP hazırlarken çocuğun durumunu daha ayrıntılı göz önüne alması kaynaştırma uygulamalarının niteliğini arttırabilir. Ülkemizde yasal olarak tanımlanmış bulunan BEP, temelde öğrencinin nereye ve nasıl ulaşılacağını belirten bir yol haritasıdır ve özel gereksinimli öğrenciye verilecek hizmetlerin yazılı bir kayıdır (Akcan, 2013: 48). Demir (2014: 27) yaptığı çalışmasında özel eğitime ihtiyacı olan tüm bireylerin, bireysel ve akademik disiplin alanlarındaki yeterlilikleri, gelişim alanlarındaki özellikleri dikkate alınarak, bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirildiğini ve eğitim programları bireyselleştirilerek uygulandığını ifade etmiştir. Vuran ve Gürsel (2015: 208) özel gereksinimli olduğu belirlenen her öğrenci için bireyselleştirilmiş eğitim programının geliştirilmesi yasal bir zorunluluk olmakla beraber, bu programların öğrencinin eğitim imkânlarından en üst düzeyde faydalanmasına yardımcı olduğunu ifade etmesi sonuçlarda benzerlik olduğunu göstermektedir. Araştırmamızdan çıkan sonuçlar öğretmenlerin BEP ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığı göstermiştir. Bu sonuçlar BEP'in çok titizlikle hazırlanması gerektiğini ancak ülkemizde bazı öğretmenlerin de belirttiği gibi BEP hazırlamada öğretmenlerin bilgi veya deneyim yetersizlikleri kaynaştırmanın niteliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Kaynaştırma modeli ile eğitimde niteliğin artırılmasında öğretmenlerin yeterli bilgi ve deneyimlere sahip olmaları gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bunun için de öğretmen yetiştiren bütün Anabilim Dallarında öğretmenlere lisans veya lisansüstü dersler konulmalı ve yürütülmelidir. Bir başka alternatif olarak hizmet-içi eğitimle bütün öğretmenlerin veya en azından yakın hedefte hizmet-içi eğitimle BEP hazırlama konusunda eğitimden geçirilmesi kaynaştırmanın niteliğini arttırabilecektir.

Araştırma bulgularından bir diğeri BEP uygulama sürecinde kaynaştırmanın niteliğinin arttırılabilmesi için sınıfların kalabalık olmaması ve özel gereksinimli öğrenciler için yeterince zaman ayrılması gerekmektedir. 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (1997) 4. madde (f) bendinde "özel eğitim

gerektiren bireyler için bireyselleştirilmiş eğitim planı geliştirilmesi ve eğitim programlarının bireyselleştirilerek uygulanması esastır” diyerek BEP yasal olarak zorunlu hale getirilmiştir. Nizamoğlu'nun (2006: 96) yaptığı çalışmada sınıf öğretmenlerinin, bireyselleştirilmiş eğitim programını yeterince uygulamadıklarını belirtmesi bu araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Sınıfların kalabalık olmaması ve kaynaştırma öğrencilerine yeterince zaman ayrılması kaynaştırmanın hem niteliğini arttıracak hem de öğrenci başarısı yükselebileceği için öğretmenin, ailenin ve okuldaki diğer çalışanların motivasyonlarının artmasına ve okulda da olumlu bir atmosfer oluşmasına neden olabilecektir.

Araştırma bulgularından bir başkası ise BEP'in değerlendirilmesi sürecinde çocuğun durumunun ayrıntılı biçimde değerlendirilip ne kadar ilerleme kaydettiğini tam olarak gözleyebilmek ve bu gözlem sonuçlarının somut hale getirilmesi kaynaştırma eğitiminin niteliğini yükseltebilir. Çerezci (2015: 47) yaptığı araştırmasında öğretmenin her aşamada kendini, programın etkililiğini ve çocukları değerlendirmesi gerektiğini ve özel eğitim gerektiren çocuğun kaynaştırma eğitimine devam ettiği süre boyunca gelişiminin sürekli değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmesi bu araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik taşımaktadır. BEP'in amacına ulaşım ulaşıldığını belirlemek için her öğrenci ayrıntılı olarak değerlendirmeye alınır. Ayrıntılı değerlendirme sonucunda belirlenen performans düzeyi ve eğitsel gereksinimleri doğrultusunda yılda bir kez BEP hazırlanarak BEP ekibi yıl içerisinde değerlendirme yapar (Çimen Öztürk, 2009: 41).BEP'in sık sık değerlendirilmesi öğrencinin nereden nereye geldiğini görülmesine yardımcı olacak buna göre öğretmen programını güncelleyerek eğitim öğretim faaliyetlerini sürdürebilecektir.

Araştırmada ortaya çıkan bir diğer bulgu, sınıf veya branş öğretmenlerinin ve öğrencilerin gereksinim duydukları kaynakların, araç ve gereçlerin yeterince sağlanması kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttıracaktır. Sarı (2003: 71) yaptığı çalışmada okulun bilgi teknolojisini kullanmasını önemle belirtmiştir. Kaynaştırma eğitiminin başarılı olması, sınıf içinde gerekli olan materyallerin, sağlanmasıyla doğru orantılıdır. Sınıf ortamında öğrenmeyi kolaylaştıracak materyal sayısı arttıkça öğrenme daha hızlı ve kalıcı olur. Çocuk eğitim ortamında, ne kadar çok duyu organını kullanabilirse, objeye dokunup yaparak, yaşayarak öğrenebilirse, öğrenme o kadar anlaşılır ve kolay olur (Güzel, 2014: 33). Uysal (1995: 115) yaptığı araştırmasında kaynaştırma öğrencilerinin özelliklerine uygun araç gereçlerin bulunmadığını ve sağlamanın da çoğu

kez mümkün olmadığını ifade etmesi araştırmamızın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Özel gereksinimli öğrencilere yönelik kaynaklar, materyaller, araç ve gereçler ne kadar bol olursa etkinlikler de o kadar nitelikli bir biçimde yürütülüp öğrencilerin başarılı olması sağlanacaktır.

Araştırmada elde edilen bir başka sonuç da eğitim ortamlarının düzenlenmesi açısından özel gereksinimli öğrenciler için özel bir okul ya da sınıf olması kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttırabilir. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde (MEB, 2012) "En az kısıtlayıcı eğitim ortamı, özel eğitime ihtiyacı olan bireyin; toplumla bütünleşmesini sağlamaya yönelik sosyal, öz bakım, dil ve iletişim alanlarındaki davranışlar ile düzeyine uygun akademik ve mesleki bilgi ve becerileri kazandırmak amacıyla destek eğitim hizmetlerinin de verildiği ve mümkün olduğunca yetersizliği olmayan akranlarıyla bir arada olmasını sağlayan en uygun eğitim ortamı" ifadesine yer verilmektedir. 2916 sayılı Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu'nun 4. Maddesi; özel eğitimin genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olduğunu, özel eğitim hizmetlerini çocuğun engel ve özellikleri dikkate alınarak mümkün olduğu kadar yakınına götürülecek biçimde planlandığını, durumları ve özellikleri uygun olan engelli çocukların normal akranları arasında eğitim görmeleri için gerekli tedbirlerin alınması; resmi, özel ilköğretim okullarının kendi çevrelerindeki özel eğitim gerektiren çocuklar için özel eğitim hizmetleri sağlamakla yükümlü olduklarını hükme bağlamış bulunması araştırmamızdan elde edilen sonuçla örtüşmemektedir. Bu durum kaynaştırma uygulamaları ve özel gereksinimli öğrenciler açısından elde edilecek faydanın maksimum düzeyde olmasına engel teşkil ettiği söylenebilir. Çünkü kaynaştırma eğitiminde özel gereksinimli çocukların öncelikli olarak normal akranlarıyla birlikte eğitim almasına dikkat edilmektedir.

Araştırmada ortaya çıkan sonuçlardan bir diğeri de yasal düzenlemeler açısından kaynaştırma eğitiminin niteliğinin arttırılması için özel gereksinimli öğrencilerin özel sınıflarda eğitim alması gerekmesidir. 5378 sayılı Engelliler ve Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un "Eğitim ve Öğretim" başlıklı 15'inci maddesinde; Engelli çocuklara, gençlere ve yetişkinlere özel durumları ve farklılıkları dikkate alınarak bütünleştirilmiş ortamlarda ve engelli olmayanlarla eşit eğitim imkânı sağlanır." ifadesi araştırmamızın sonucu ile çelişmektedir. Çünkü daha öncede ifade edildiği gibi özel gereksinimli öğrencinin normal gelişim gösteren yaşlılarıyla beraber eğitim almasına özen gösterilmektedir. Genel eğitim sınıflarında

özel gereksinimli öğrenciler için her türlü destek hizmet sağlanarak kaynaştırma uygulamaları nitelikli hale getirilebilir. İlgili alanyazını araştırıldığında Sülün (2012: 24) yaptığı araştırmada sınıf ortamının yalnızca normal gelişim gösteren öğrenciler için değil, aynı zamanda özel gereksinimli öğrencilerin de öğrenmelerini kolaylaştıracak, sınıfa ve etkinliklere katılımını artıracak biçimde düzenlenmesi gerektiği sonucu ile araştırmamızın sonucu çelişmektedir.

Araştırma bulgularına bakıldığında kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı olumlu tutum içinde olmaları gerekmesi ortaya konulmuştur. Yapılan çalışmaların bulgularında, normal gelişim gösteren akranların özel gereksinimli arkadaşlarına yönelik olumlu tutum içinde bulunmalarının, kaynaştırma eğitimini de olumlu yönde etkilediğini göstermektedir (Turhan, 2007: 48). Uysal (1995: 113) okuldaki normal öğrencilerin yönlendirilmesi halinde kaynaştırmanın olumlu yönde etkileneceğini belirtmiştir. Alanyazın incelendiğinde Cankaya'nın (2010: 33) yaptığı çalışmada kaynaştırma eğitimi uygulamalarında engelli çocukların başarı ya da başarısızlıklarını belirlemede normal çocuklar önemli bir kıstas olabilmekte, normal çocukların engelli çocuğun yetersizliklerini anlayabilmesi ve onlara nasıl yardım edebileceğini öğrenmesi engelli çocuğun kabulüne yardımcı olabildiği sonucu ile araştırmamızın sonucu benzerlik göstermektedir. Özel gereksinimli öğrencilere karşı normal gelişim gösteren öğrencilerin gösterdikleri olumlu tutumlar, kabullenişler, sevgi ve saygı onların kendilerine olan güvenlerini arttırarak kaynaştırma uygulamalarını olumlu yönde etkileyecektir.

Araştırma bulgularından bir diğeri okuldaki diğer öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere karşı olumlu tutum göstermeleri kaynaştırma eğitiminin niteliğini artırır. İlgili alanyazını araştırıldığında Zağlı'nın(2010: 103) yaptığı araştırmada öğretmenlerin zihin engelli çocuklara yönelik olumlu tutum içinde oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Öğretmenin kişilik özellikleri, deneyimleri, formasyonları ve kaynaştırmayı benimsemiş olmaları kaynaştırmayı olumlu yönde etkilemektedir (Uysal, 1995: 110). Ünal'ın (2010: 102) yaptığı araştırmada sınıf öğretmenlerinin özel gereksinimli öğrencilere karşı olumlu tutum gösterdikleri sonucu ile araştırmamızın sonucu benzerlik göstermektedir. Vuran (2015: 278) yaptığı çalışmada öğrenciler için pekiştirici bir ortam oluşturmak

olumlu sınıf iklimi oluşturunun temel koşullarından olduğunu ifade etmiştir. Diğer öğretmenlerin gösterdikleri olumlu tutum ve davranışlar okuldaki tüm bireyleri etkileyerek kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttıracaktır.

Araştırmadan çıkan bir başka bulgu ise kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için yöneticilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı olumlu tutum göstermeleri gerekir. Uzun'un (2009: 68) yaptığı araştırmada görüşme yapılan müdürlerin tamamı kaynaştırma uygulamasının yararlı bir uygulama olduğunu ifade ettiği sonucu ile araştırmamızdan elde edilen sonuç benzerlik göstermektedir. Yıkılmış'ın (2006: 71) yaptığı araştırmada il milli eğitim yöneticileri kaynaştırma uygulamasının özel gereksinimli öğrencilere moral sağladığını belirttikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Yöneticiler, özel gereksinimli öğrenciler için hayata hazırlayıcı, toplumla bütünleşmesini sağlayıcı programlar, organizasyonlar düzenleyerek kaynaştırma eğitimini anlamlı hale getirebileceklerdir.

Araştırmanın bir diğer sonucu da kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları okuldaki yöneticiler de dâhil olmak üzere öğretmenlerin diğer kurumlarla etkin işbirliği içerisinde olması gerekmektedir. İlgili alanyazını araştırıldığında Sarı (2003: 7) yaptığı çalışmasında Milli Eğitim Müdürlüğündeki yetkililer (örneğin, Rehberlik ve Araştırma Merkezleri; RAM'daki uzmanlar) bu çocuklarla ilgilenecek kendilerine gerekli yardım yapılmasına yardımcı olmaları gerektiğini belirtmiştir. Diken (2011: 101) yaptığı çalışmasında başarılı kaynaştırmanın en önemli unsurlarından birinin uzmanlar arasındaki işbirliği olduğunu ifade etmesi araştırmamızın sonucu ile benzerlik göstermektedir. Öğretmen gerek okuldaki gerek okul dışındaki kişilerle yardım almak için girişimde bulunmalı ve işbirliği içinde olmalıdırlar (Vuran 2015: 280). Özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminden sorumlu tüm bireyler ve kurumlar işbirliği içerisinde çalışmalar yaparak öğrencilerin gelişmesine, iyi bir eğitim imkânı bulmasına dolayısıyla kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasına katkı sağlamış olurlar. RAM'daki uzmanlar okullarla irtibata geçmeli, özel gereksinimli bireylerin eğitimlerinden sorumlu personelleri bilgilendirmeli ve bu öğrencilerin durumunu izlemelidir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

İlkokullardaki kaynaştırma uygulamalarının niteliğinin artırılmasıyla ilgili öğretmen görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan araştırma sonucunda aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

1. Sınıf öğretmenlerinin BEP hazırlarken çocuğun durumunu daha ayrıntılı göz önüne alarak öğrencilerin akademik başarı yönünden bulunduğu durumdan daha ileriye götürülmesi kaynaştırma uygulamalarının niteliğini arttırabilecektir.

2. Bu araştırma bulgularından bir diğeri ise, BEP uygulama sürecinde kaynaştırma eğitiminin niteliğinin arttırılabilmesi için sınıfların kalabalık olmaması ve özel gereksinimli öğrenciler için yeterince zaman ayrılması gerektiği sonucu tespit edilmiştir.

3. BEP'in değerlendirilmesi sürecinde çocuğun durumunun ayrıntılı biçimde değerlendirilip ne kadar ilerleme kaydettiğini tam olarak gözleyebilmek ve bu gözlem sonuçlarının somut hale getirilmesi kaynaştırma eğitiminin niteliğini yükseltebileceği sonucu bulunmuştur.

4. Sınıf veya branş öğretmenlerinin ve öğrencilerin gereksinim duydukları kaynakların, araç ve gereçlerin yeterince sağlanması kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttıracığı sonucu elde edilmiştir.

5. Eğitim ortamları ve yasal düzenlemeler açısından özel gereksinimli öğrenciler için özel bir okul ya da sınıf olması kaynaştırma eğitiminin niteliğini arttırabileceği sonuçları elde edilmiştir.

6. Kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için normal gelişim gösteren öğrencilerin, genel eğitimde görevli öğretmenlerin ve yöneticilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı olumlu tutum içinde olmaları, ilgi göstermeleri ve kabullenmeleri gerekir.

7. Kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılması için sınıf öğretmenlerinin çalıştıkları okuldaki yöneticiler de dâhil olmak üzere öğretmenlerin diğer kurumlarla etkin işbirliği içerisinde olması gerektiği sonucu bulunmuştur.

5.2. Öneriler

Aşağıda bu araştırmanın sonuçlarına göre öneriler sunulmaktadır.

1. Nitelikli bir kaynaştırma eğitimi için kaynaştırma eğitimi uygulanan sınıflarda BEP geliştirme, uygulama ve değerlendirme konusunda, sınıf öğretmenlerine hizmet içi eğitim ya da iş başında eğitim uzmanlar tarafından verilmelidir.

2. Sınıfında kaynaştırma öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerine kaynaştırma öğrencilerinin eğitim öğretim ihtiyaçlarını karşılayacak yeterli miktarda materyal sağlanmalıdır.

3. Kaynaştırma öğrencilerinin engel tür ve derecelerine göre eğitim ortamlarında gerekli fiziksel düzenlemeler yapılarak akademik ve sosyal gelişimlerine katkı sağlanmalıdır.

4. Yöneticilere ve öğretmenlere kaynaştırma uygulamalarının niteliğinin artırılmasıyla ilgili bir kurs uzmanlar tarafından verilmelidir.

5. Yöneticiler, öğretmenler, normal öğrenciler ve aileler kaynaştırma öğrencilerinin bireysel farklılıkları ve gelişim özellikleri hususunda bir kurs uzmanlar tarafından verilerek olumlu tutum geliştirmeleri sağlanmalıdır.

6. Okullar kaynaştırma öğrencilerini ilgilendiren tüm kurumlarla koordineli çalışmalar yaparak öğrencilerin gelişimleri ve eğitimleri için katkı sağlamalıdır.

5.3. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Kaynaştırma eğitimine devam eden öğrencilerle ilgili BEP'lerin işlevselliği artırılabilir.

2. Kaynaştırma eğitimini yürüten ve farklı alanlardan gelen öğretmenlerin BEP hazırlama yeterlikleri karşılaştırılabilir.

3. Kaynaştırma eğitimini yürüten öğretmenlerin plan hazırlama yeterlikleri ile BEP hazırlama yeterlikleri arasında anlamlı bir ilişki karşılaştırılabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, G. (2000), **Eğitilebilir Zihin Özürlü Çocukların Sınıf İçi Uygun Davranışlarının Arttırılmasında Sembol Pekiştirmenin Etkililiği**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akcan, E. (2013), **Genel Eğitim Sınıflarındaki Kaynaştırma Öğrencileri İçin Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Belirlenen Eğitim Öğretim Etkinliklerinin Uygulanma Düzeyinin Araştırılması**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aker, G. (2014), **Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Eğitimi Hakkındaki Tutumları**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Avcıoğlu, H. (Ed.), Cebeci. S., Özak, H., Canöz, Ş., Özdemir, Ö. ve Atkin, N. (2011).*İlköğretimde Özel Eğitim*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Batu, E. S. (2000). *Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek Lisesindeki Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüş ve Önerileri*. Eskişehir. T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları; No.1242. Engelliler Araştırma Enstitüsü Yayınları; No.2.
- Batu, E. S. (1998). *Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek Lisesindeki Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüş ve Önerileri*, Doktora Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Batu, S., Kırcaali-İftar, G., Uzuner, Y. (2004), “*Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırıldığı Bir Kız Meslek Lisesindeki Öğretmenlerin Kaynaştırmaya İlişkin Görüş ve Önerileri*”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi**, 5(2), Ankara, 33-50.

- Batu, S. ve Kırcaali-İftar, G. (2011). **Kaynaştırma**. Ankara: Kök Yayıncılık S:10.
- Cankaya, Ö. (2010). **İlköğretim 1. Kademedeki Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarının Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Cebeci, S. (2010). **Bilimsel Araştırma ve Yazma Teknikleri**. İstanbul: Alfa Yayınları, 104.
- Çerezci, Ö. (2015). **Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Yapılan Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarının Kaynaştırma Kriterleri Açısından Değerlendirilmesi**, Yüksek Lisans Tezi, (Yayımlanmamış), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çetinkaya, P. (2008), **Kaynaştırma ve Özel Alt Sınıfa Devam Eden Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocukların Çizgisel Gelişim Düzeylerinin İncelenmesi**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çimen Öztürk, C. (2009), **Eğitim Uygulama Okuluna Devam Eden Zihinsel Engelli Öğrencilerin Öğretmenlerinin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hakkında Görüşlerinin Belirlenmesi**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Bolu:Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çolak, A. (2009). *Kaynaştırma Uygulanan Bir İlköğretim Sınıfındaki Sosyal Yeterlik Özelliklerinin Betimlenmesi ve İyileştirilmesi Çalışmaları*. Eskişehir. Anadolu Üniversitesi Yayınları; No: 1985. Eğitim Fakültesi Yayınları; No: 110.
- Çömlekçi, N. (2001). **Bilimsel Araştırma Yöntemi ve İstatistiksel Anlamlılık Sınamaları**. Eskişehir: Bilim Teknik Yayınevi, 67.
- Çulha, S. (2010), **Zihinsel Yetersizliği Olan İlköğretim Kaynaştırma Öğrencilerine Yabancı Dil Öğretiminde Eşzamanlı İpucuyla Sunulan Bireysel Destek Eğitimin Etkililiği**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Çulhaoğlu İmrak, H.(2009), **Okulöncesi Dönemde Kaynaştırma Eğitime İlişkin Öğretmen Ve Ebeveyn Tutumları İle Kaynaştırma Eğitimi Uygulanan Sınıflarda Akran Eğitiminin İncelenmesi**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, M. (2014), **Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşleri**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), İstanbul: Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Diken, H. İ. (Ed.). (2011). **Özel Eğitime İhtiyacı Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim**. Ankara: Pegem Yayıncılık, 101.
- Diken, H. İ. ve Batu, S. (2015). *Kaynaştırmaya Giriş*. İ. H. Diken (Ed.), **İlköğretimde Kaynaştırma**, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 4.
- Duman Sever, F. (2007), **Kaynaştırmaya Yönelik Öğretmen Destek Programının Okulöncesi Dönemdeki Çocukların Gelişim Düzeylerine Etkilerinin İncelenmesi**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ekşi, K. (2010), **Sınıf Öğretmenleri İle Özel Eğitim Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi İle İlgili Tutumlarının Karşılaştırılması**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erol, İ. (2012), **Engellerin Ötesinde: Kaynaştırma Öğrencilerinin Okul ve Sosyal Yaşamlarının Etnografik Analizi**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Çanakkale: Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gök, R. (2013), **Kaynaştırma Eğitimi Öğrencisi Bulunan İlkokul Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetiminde Karşılaştıkları Zorluklar Ve Bu Zorluklarla Başa Çıkma Yöntemleri**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Antalya: Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Gözün, Ö., Yıkmiş, A. (2004), “*Öğretmen Adaylarının Kaynaştırma Konusunda Bilgilendirilmelerinin Kaynaştırmaya Yönelik Tutumlarının Değişimindeki Etkililiği*”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi**, 5(2), Ankara, 65-77.
- Güldü, B. (2010), **Sivas İli Örneğinde Kaynaştırma Eğitimi**, Yüksek Lisans Tezi(Yayımlanmamış), Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güleryüz, Ş. O. (2009), **Kaynaştırma Eğitimine Devam Eden Engelli Öğrencilerin Akranları İle İlişkilerinde Karşılaştıkları Sorunların Değerlendirilmesi**, Yüksek Lisans Tezi(Yayımlanmamış), Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürgür, H. (2008). *Kaynaştırma Uygulamasının Yapıldığı İlköğretim Sınıfında İşbirliği İle Öğretim Yaklaşımının İncelenmesi*. Eskişehir. Anadolu Üniversitesi Yayınları; No.1826. Eğitim Fakültesi Yayınları; No.106.
- Güzel, N. (2014), **Kaynaştırma Öğrencisi Olan İlköğretim Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Yaşadıkları Sorunlar**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaptan, S. (1973). **Bilimsel Araştırma Teknikleri**. Ankara: Rehber Yayınevi S: 241.
- Kılıç, A. F. (2011), **Okulöncesi Öğretmenlerinin Engelli Öğrencilerin Kaynaştırılmasına Yönelik Bilgilendirilmelerinin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşlerinin Değişmesindeki Etkililiği**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Burdur: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kuşu, S. (2011), **İlköğretim I. Kademedeki Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Öğretmen ve Ebeveyn Tutumlarının Kaynaştırma Öğrencilerinin Temel Akademik Beceri Düzeylerine Etkisi**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Samsun: On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Nizamoglu, N. (2006), **Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarındaki Yeterlikleri**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Odluyurt S. Batu, E. S. (2009), “*Okul Öncesi Dönemdeki Kaynaştırmaya Hazırlık Becerilerinin Öğretmen Görüşlerine ve Alanyazın Taramasına Dayalı Olarak Belirlenmesi*”, **Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri**, 9 (4) Güz, Eskişehir.
- Olçay Gül, S. - Vuran S. (2015), “*Normal Sınıflara Devam Eden Özel Gereksinimli Öğrencilerin Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Görüşleri ve Karşılaştıkları Sorunlar*”, **Eğitim ve Bilim**, vol.40, pp. 169-195, Mayıs 2015.
- Sadioğlu, Ö. (2011), **Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırmaya İlişkin Sorunları, Beklentileri ve Önerilerine Yönelik Nitel Bir Araştırma**, Doktora Tezi (Yayımlanmamış), Bursa: Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sarı, H. (2003). **Özel Eğitime Muhtaç Öğrencilerin Eğitimleri ile İlgili Çağdaş Öneriler**. Ankara: Pegem Yayıncılık, 2-50.
- Sucuoğlu, B.- Bakkaloğlu, H. (Ed.). (2013). **Okul Öncesinde Kaynaştırma**. Ankara: Kök Yayıncılık, 21.
- Sucuoğlu, B.- Kargın, T. (2008). **İlköğretimde Kaynaştırma Uygulamaları, Yaklaşımlar, Yöntemler, Teknikler**. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 48.
- Sucuoğlu, B.- Özkocü, O. (2005), “*Kaynaştırma Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Değerlendirilmesi*”, **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi**, 6(1), Ankara, 41-57.
- Sülün, K. (2012), **İlköğretim Genel Eğitim Sınıfı İle Özel Eğitim Sınıfında Öğrenim Gören Kaynaştırma Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin İncelenmesi**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Şekercioğlu, B. (2010), **İlköğretim II. Kademedeki Branş Öğretmenlerinin, Kaynaştırma Uygulamalarında Karşılaştıkları Sorunlar İle İlgili Görüşleri**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tokta, M. C. (2008), **Zihinsel Yetersizliği Olan Kaynaştırma Öğrencilerinde Ses Temelli Yöntemin Okuma Yazma Öğretimine Etkililiğine İlişkin Öğretmen Görüşleri**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Turhan, C. (2007), **Kaynaştırma Uygulaması Yapılan İlköğretim Okuluna Devam Eden Normal Gelişim Gösteren Öğrencilerin Kaynaştırma Uygulamasına İlişkin Görüşleri**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Uysal, A. (1995), **Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Zihin Engelli Çocukların Kaynaştırılmasında Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşleri**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uzun, G. (2009), **Kaynaştırma Uygulamalarında İlköğretim Okulu Müdürlerinin Rolü ve Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüş ve Önerileri**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ünal, F. (2010), **Kaynaştırma Uygulamasının Yapıldığı Sınıflardaki, Öğretmen, Normal Gelişim Gösteren Öğrenci ve Engelli Öğrenci Velilerinin Kaynaştırmaya Yönelik Tutumları**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Varlıer, G. – Vuran, S. (2006), *“Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Kaynaştırmaya İlişkin Görüşleri”*, **Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri**, pp. 553-585, May 2006.

- Varol, Ç. (2010), **İlköğretim Okullarındaki Kaynaştırma Uygulamalarının Değerlendirilmesi**, Ankara: MEB Yayınları.
- Vuran, S. (2010), **Örneklerle Kavram Öğretimi**, Ankara: Kök Yayıncılık, 13.
- Vuran, S. (2015). *Davranış Problemleri İle Baş Etme*. İ. H. Diken (Ed.), **İlköğretimde Kaynaştırma**, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 278-280.
- Vuran, S. ve Gürsel, O. (2015). *Değerlendirme ve Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarını Geliştirme*. İ. H. Diken (Ed.), **İlköğretimde Kaynaştırma**, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 208.
- Yıkılmış, N. (2006), **İl Milli Eğitim Yöneticilerinin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüş ve Önerileri**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, A.- Şimşek, H. (2013), **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 150-256.
- Yönter, S. (2009), **İlköğretim Kaynaştırma Sınıfı Öğretmenlerinin Zihinsel Yetersizliği Olan Öğrencilere Yönelik Matematik Öğretimi Uyarlamalarına İlişkin Görüşleri**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Zağlı, Ü. (2010), **Sakarya İlinde Görev Yapan Okul Öncesi Öğretmenlerin Zihinsel Engelli Çocukların Kaynaştırma Yoluyla Eğitimlerine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi**, Yüksek Lisans Tezi (Yayımlanmamış), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

İnternet Kaynakları

- http://www.sabancivakfi.org/files/html/programlar/tghp/Tohum_Kaynastirma_Durum_Raporu.pdf(Erişim Tarihi: 01.01.2014)
- <http://erg.sabanciuniv.edu/sites/erg.sabanciuniv.edu/files/EIR2011.E.B.Ogrenci.pdf>(Erişim Tarihi: 15.01.2014).
- https://www.google.com.tr/yarı_yapilandirilmis_gorusme (Erişim Tarihi: 25.03.2015)
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. (2012). Resmi Gazete. 26184.(Erişim Tarihi: 01.12.2015)
- mevzuat.meb.gov.tr/html/66.html (Erişim Tarihi: 01.12.2015)
- www.engelsiz.org (Erişim Tarihi: 27.08.2016)

EKLER

EKLER

Ek 1: Öğretmenler İçin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Ek 2: Öğretmenlerle Yapılan Görüşme Kayıtlarından Bir Örnek

Ek 3: Araştırma İzni

Ek 4: Görüşme Yapılan Okullar Listesi

Ek 5: Görüşme Kodlama Anahtarı

Ek 6: Öğretmenlerin Demografik Bilgileri

Ek 7: Çalışma Grubuna Katılan Öğretmen Sayıları

Ek 8: Görüşme Kodlama Anahtarında Yer Alan Soruların Güvenirlik Yüzdeleri

Ek 9: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi Açısından İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasına Yönelik Görüşler

Ek:10 Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Uygulanması Açısından İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasına Yönelik Görüşler

Ek:11 Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi Açısından İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasına Yönelik Görüşler

Ek: 12 İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasına Yönelik Kaynakların Sağlanması İle İlgili Görüşler

Ek:13 İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi İle İlgili Görüşler

Ek:14 İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Yasal Düzenlemeler İle İlgili Görüşler

- Ek:15 İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Öğrencilerin Özel Gereksinimli Öğrencilere Karşı Gösterdikleri Tutumlar İle İlgili Görüşler
- Ek:16 İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Diğer Öğretmenlerin Özel Gereksinimli Öğrencilere Karşı Gösterdikleri Tutumlar İle İlgili Görüşler
- Ek:17 İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Yöneticilerin Özel Gereksinimli Öğrencilere Karşı Gösterdikleri Tutumlar İle İlgili Görüşler
- Ek:18 İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Okulların Diğer Kurumlarla İşbirliği İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Ek 1: Öğretmenler İçin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

GÖRÜŞME FORMU (ÖĞRETMENLER İÇİN)

Sevgili Öğretmenler,

Bu araştırmanın amacı; ilkokullardaki kaynaştırma uygulamalarının niteliğinin artırılmasının ortaya çıkarılmasıdır. Görüşme yaklaşık 30-60 dakika kadar sürebilecektir. Görüşme kayıtları hiçbir kimseye gösterilmeyecektir. Yarı-yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara vereceğiniz samimi cevaplardan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Özel Eğitim Öğ. Meryem KARTAL

BÖLÜM I: KİŞİSEL BİLGİLER

1-Yaşınız nedir?

() 25 ve altı () 26-30 () 31-35 () 36-40 () 41 ve üstü

2-Kaç yıldır sınıf öğretmeni olarak görev yapmaktasınız?

() 1-5 () 5-10 () 10-15 () 15-20 () 20 ve üstü

3- Mezun olduğunuz okul nedir?

() Lise () Yüksekokul () Üniversite () Diğer (yazınız)

4-Daha önce kaynaştırma öğrenciniz oldu mu?

() Evet () Hayır

5-Kaynaştırma hakkında bilginiz var mı?

() Evet () Hayır

6- Kaynaştırma hakkında bildiklerinizi nereden öğrendiniz?

() Eğitim aldım () Seminer/konferansa katıldım

() Okuldaki bilgilerim () Kitap/dergi/makale vs. bilimsel yayın

() Medya

7-Kaynaştırma öğrenciniz için ayrı bir program uyguluyor musunuz?

() Evet () Hayır

BÖLÜM II: KAYNAŞTIRMA İLE İLGİLİ ÖĞRETMEN GÖRÜŞME SORULARI

Sevgili Öğretmenler,

Bu araştırmanın amacı; ilkokullardaki kaynaştırma uygulamalarının niteliğinin artırılmasının ortaya çıkarılmasıdır. Görüşme yaklaşık 30-60 dakika kadar sürebilecektir. Görüşme kayıtları hiçbir kimseye gösterilmeyecektir. Yarı-yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara vereceğiniz samimi cevaplardan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Özel Eğitim Öğ. Meryem KARTAL

1. Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesi açısından ilkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasına yönelik görüşleriniz nelerdir?
2. İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasına yönelik sınıf veya branş öğretmenlerinin ve öğrencilerin gereksinim duyduğu kaynakların sağlanması ile ilgili görüşleriniz nelerdir?
3. İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasında eğitim ortamlarının düzenlenmesi ile ilgili görüşleriniz nelerdir?
4. İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasında yasal düzenlemeler ile ilgili görüşleriniz nelerdir?
5. İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasında normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterdikleri tutumlar ile ilgili görüşleriniz nelerdir?
6. İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasında okuldaki diğer öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterdikleri tutumlar ile ilgili görüşleriniz nelerdir?
7. İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasında yöneticilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterdikleri tutumlar ile ilgili görüşleriniz nelerdir?
8. İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasında çalıştığınız okulun diğer kurumlarla işbirliği ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

Ek 2: Öğretmenlerle Yapılan Görüşme Kayıtlarından Bir Örnek

İLKOKULLARDAKİ KAYNAŞTIRMA UYGULAMALARININ NİTELİĞİNİN ARTTIRILMASIYLA İLGİLİ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNE YÖNELİK YARI YAPILANDIRILMIŞ ÖĞRETMEN GÖRÜŞME FORMU

Sevgili Öğretmen,

Bu araştırmanın amacı; ilkokullardaki kaynaştırma uygulamalarının niteliğinin artırılmasının ortaya çıkarılmasıdır. Görüşme yaklaşık 30-60 dakika kadar sürebilecektir. Görüşme kayıtları hiçbir kimseye gösterilmeyecektir. Yarı-yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara vereceğiniz samimi cevaplardan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Özel Eğitim Öğ. Meryem KARTAL

Araştırmacı: Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi açısından ilkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasına yönelik görüşleriniz nelerdir?

Öğretmen: Yani yüzeysel oluyor bence. Hep böyle bilindik, çocuğa yönelik olmuyor bence. Her çocuk farklı bir dünya. Her ne kadar belki kaynaştırmada aynı sınıfa sokamıyoruz bence her öğrenciyi. Programlar biraz daha genel oluyor.

Araştırmacı: BEP hazırlıyor musunuz?

Öğretmen: Biz yapıyoruz, evet yapıyoruz ama bence birazcık kâğıt üzerinde yapılıyor, detaya falan inemiyoruz açıkçası. Biraz formalite icabı yapılıyor gibi.

Araştırmacı: Neden öyle oluyor hocam?

Öğretmen: Çünkü biz sınıf öğretmeniyiz, o çocuklara sınıfta yeterli zamanı bulamıyoruz. Bir ders 40 dakika. Zaten sınıfa giriyorsunuz, beş dakika falan çocukların gürültü patırtısıyla oturmalarıyla uğraşıyorsunuz. Yani en fazla 30 dakika bir ders yapıyorsunuz ve sınıfta sadece kaynaştırma öğrencisi yok sınıf seviyesinin altında her zaman öğrenci oluyor, sınıfı üç-dört parçaya ayırırsanız her zaman bir grup zayıf kalıyor ve siz onu genelde zayıf öğrencilerden yana kullanıyorsunuz. Zaten genelde zayıf olan öğrenciler de biraz daha sorunlu oluyor, sınıf düzenini bozuyor. Siz de onunla uğraşıyorsunuz. Yani kaynaştırma öğrencisine çok zaman ayıramıyorsunuz açıkçası. Zaten bu nasıl olsa diyorsunuz siz buna verdiğiniz kadarı olacak diyorsunuz, alabildiği kadar olacak diyorsunuz açıkçası, vebal de bu ama öyle yapıyoruz.

Araştırmacı: Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının uygulanması açısından ilkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasına yönelik görüşleriniz nelerdir?

Öğretmen: Yani bunlar bence tamam her öğrenci çok ağır vaka değil. Mesela benim kendi öğrencim normal çocuklar gibi. Zaten çok sevimli, yalnız temizliğine falan biraz dikkat etmiyor. O yönden biraz sıkıntı var. Normal okullarda artık ilkokul olduk mesela biz, sadece ilkokul olduk. Normal okullarda bir sınıf açılarak daha az öğrenciyle bunlar götürülebilir, yani bu sınıf içerisinde bu çocuklar aslında iyice kaynıyor bence, iyice kaynıyor. İnanın diğer çocuklarla da çok da bir uyum sağlanamıyor. Okulumuzun bünyesinde mesela beş, altı, her okulda en fazla beş, altıdır. O çocuklarla bir öğretmenin bire bir ilgilenmesi daha iyi olur. Bu ben de olabilirim, bir başkası da olabilir. Ama en azından beş öğrenci farklı, otuz yani bir taraftan da sen ne kadar da ilkokulda şey deniyor sınav kalktı, şu, bu kalktı ama sınav hiçbir zaman kalkmıyor. Her zaman yine bir sınav var yani önümüzde. Onun için de o çocuğa biz çok fazla zaman ayıramıyoruz. Yani o çocukla mesela bir gün boyunca belki bir hafta on gün boyunca bir kelime üzerinde durman gerekiyor. Ama biz onu mümkün mü öyle. O gürültü patırtı içinde değil.

Araştırmacı: Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının değerlendirilmesi açısından ilkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasına yönelik görüşleriniz nelerdir?

Öğretmen: Nasıl yani?

Araştırmacı: BEP’i nasıl değerlendiriyorsunuz yani?

Öğretmen: Çok değerlendiremiyoruz. Şu şunları vereceğiz, belki çok yol kat etmeyeceğiz ama değerlendirme de açıkçası çok yapmıyorum.

Araştırmacı: Neden yapmıyorsunuz?

Öğretmen: Çünkü zaten plana çok uyamıyoruz. Plana uyamayınca da değerlendirmesini de yapmıyorum.

Araştırmacı: İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasına yönelik sınıf veya branş öğretmenlerinin ve öğrencilerin gereksinim duyduğu kaynakların sağlanması ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

Öğretmen: Onlara özel bir kaynak yok, elimizdeki kaynakların daha basitini ya da kendimiz kaynak oluşturacağız, kendimiz program yapıyoruz ya zaten biz ona. Ama biz de kendimiz o kadar şey değiliz ki mesela biz devletin verdiği kaynakları yapıyoruz. Kendimiz sınıf seviyesine göre kaynak alıyoruz. O çocuğun seviyesinde dışarıdan kaynak alamıyoruz. Aynen diğer çocukların kaynaklarını ona uyguluyoruz, o da verimli olmuyor. Ben kendi adıma benim sınıftaki çocuk mesela daha hiç okuma bilmiyor, hiç harf bilmiyor mesela hikâye kitabı alıyoruz biz, okutuyoruz çocuklara onun değerlendirmesini yapıyoruz. Herkesten önce o alıyor mesela o hikâye kitabını, okuyorum diyor. Okuduğunu bilmiyor, yani okuma ne bilmiyor çocuk bakın. Kaç kere okudun oğlum, diyorum ben herkese verdiğimden bir eksik almaya çalışayım mümkün

değil kabul etmiyor, illa o da o kaynağı alacak, okudum diyor. Yani kaynak da yok. Mesela başka bir sınıfta olsa hafif düzeydeki çocuklar mesela diyelim ki beş altı kişi aynı kaynağı götürebilirsin, çocuk başka bir kaynağa heveslenmez. Mesela ben çocuklara kitap veriyorum, başka kaynak kitap veriyorum. Çocuk nasıl hevesleniyor ve yazık oluyor. Farkında değil o çocuk onu yapamadığının. Kaynak da yok elimizde kaynak da yok. Tutup biz programı kendimiz hazırlıyoruz tamam ama elimde ne kaynağı var da ben o çocuğa vereyim, benim hep yazarak çizerek yapmam lazım. O da mümkün mü? Ben o kadar donanımlı mıyım, ben kaynak oluşturacağım.

Araştırmacı: İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin arttırılmasında eğitim ortamlarının düzenlenmesi ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

Öğretmen: Eğitim ortamları yani okullarda artık devlet okulları da eskisi gibi kalabalık değil, genelde herkes özele yöneldi son zamanlarda. Sınıflarımız çok kalabalık değil. Mesela 30, en fazla 30 kişi. Bunun yanında bir sınıf daha açılarak yapılabilir yani okullarda kendi bünyesi içerisinde illa bunun bir okula toplanmasına gerek yok. Her okulun bünyesinde, en fazla yani bu okulda herhalde 20 tane öğrenci olmaz. Yani 20 öğrenci olmaz ve bir sürü bu işin öğretmenini olması lazım. Sınıf öğretmenleriyle bu olmaz yani. Yani ilgilenemiyoruz, yapamıyoruz.

Araştırmacı: İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin arttırılmasında yasal düzenlemeler ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

Öğretmen: Nasıl?

Araştırmacı: Çocukların şöyle bir hakkı olsa dediğiniz bir durum var mı?

Öğretmen: Yasal bence bu çocukların tamam yasaları ben şey yapıyorum iyi, bu çocuklara bir zorunluluğu yok ama eğitimde bu çocuklara birazcık daha öncelik verilmesinden yanayım. Kaynaştırma değil de daha böyle bir yaptırım olması lazım, yaptırım olması lazım.

Araştırmacı: Nasıl bir yaptırım?

Öğretmen: Bu çocuklar sınıfların içerisinde öyle gidecek bu çocuk, nereye kadar böyle gidecek? Bu çocukların topluma kazandırılması lazım. Devletin bu çocuklara birazcık daha öğretmenine gerekli desteği vererek ya da ayrı bir zaman harcayarak bu konuya eğilmesi lazım. Bence bu çocukların her biri bir potansiyel suç yani.

Araştırmacı: Neden hocam?

Öğretmen: Çünkü bir şey kazandıramıyoruz tamam, arkadaşları inanın zor kabulleniyorlar. Çocuk kendini dışlıyor, biliyor yani çocuk. Ben mesela kitap verdiğimde her çocuk diyor, öğretmenim Yunus Emre'ye mi verdiniz, niye verdiniz diyor mesela. Yani onu ister istemez dışlıyor, ama o çocuk kendi grubu içerisinde olsa, kaynaştırma bence yanlış bir uygulama.

Araştırmacı: İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin arttırılmasında normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterdikleri tutumlar ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

Öğretmen: O çocuğa karşı mı?

Araştırmacı: Evet.

Öğretmen: Yani elimizden geldiği kadar sürekli konuşuyoruz. Bunu hepimiz olabiliriz yani bugün o, yarın biz olabiliriz. Değerler konusuna zaten ben çok önem veririm, yardımlaşma olsun, şikâyet etmeme olsun, sevgi. Yunus Emre'ye yardım ettiğiniz her zaman sizin artılarınızın çoğalacağını, bu insan ilişkilerimizi geliştireceğini falan hep söylüyorum. Yani ellerinden geldikleri kadar yapıyorlar ama bazen de inanın Yunus Emre de, öğrencim de çok fazla şey oluyor, yardım edilmeyecek durumda olabiliyor bazen.

Araştırmacı: Neden hocam?

Öğretmen: Çünkü aşırı sinirli, gergin oluyor, arkadaşlarına mesela vuruyor. Diğer çocukların da suçu yok ki bunda.

Araştırmacı: İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin arttırılmasında okuldaki diğer öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterdikleri tutumlar ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

Öğretmen: Diğer arkadaşlar da her öğretmen kendi sınıfında olmasını istemiyor açıkçası.

Araştırmacı: Neden hocam?

Öğretmen: Çünkü ona ayıracak zamanımız yok bizim. On dakika teneffüsümüz var. Zaten bir iki sorunlu öğrencimiz oluyor, sadece kaynaştırma değil ki bizim problemimiz, her sınıfta oluyor. Onunla uğraşıyorsunuz, sınıf seviyesinin azıcık bir yukarı getireyim diyorsunuz. Diğer öğretmenlerin yani kaynaştırma öğrencisi yoksa ancak kendi öğrencilerine zarar verdiğinde haberi oluyor, yoksa haberi olmuyor. Kimse dışlamıyor ama onu yaşayan öğretmen çekiyor. Hem kendi sınıfıyla uyum sağlamak zorunda, hem diğer sınıflara zarar vermemesi gerekiyor. Zarar verdiğinde mesela öğretmen diyor yani onu ilgilendirmiyor. Onun çocuklarına zarar gelmesin önemli olan. Ama başka bir sınıfta olsa bunlar toplansa bence mesela anaokulundaki gibi teneffüs saatleri farklı olur. Ama bu çocuklar bir şeyler kazandıktan sonra zaten karışır topluma, kaynaşır. Ama böyle hiç kaynaşmıyor, hiç kaynaşmıyor. Herkes biliyor ama çocuğun eksi yönlerini biliyor. Herkes biliyor bu çocukları ama eksi yönlerini biliyor. Acıyarak bakıyor, acılamakla iş bitmiyor ki, acılamakla iş bitmiyor.

Araştırmacı: İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin arttırılmasında yöneticilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterdikleri tutumlar ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

Öğretmen: Ben bir şey yaptıklarına inanmıyorum. Onların yaptığı bir şey yok. Sadece sınıf öğretmeni bu. Onlar ne yapıyor, her sınıfta birer tane olsun diye bir şey yapıyorlar. Ama özel bir sınıf açma, açmama onların yetkisinde değildir, onu bilemiyorum. Ama mesela bu tür öğrencilerin kaynaştırma, dersi boş olan öğretmenlere

destekleyici eğitim vermesi gerekir ama okullarda o uygulanmıyor. Ya da uygulansa da göstermelik uyguluyor.

Araştırmacı: Yeni yeni uyguluyor hocam.

Öğretmen: Ama göstermelik uyguluyor yani o alan öğretmenlerin hiçbiri de gerçekten kendi sınıfındaki çocuk gibi onunla uğraşmıyor.

Araştırmacı: Neden hocam?

Öğretmen: Çünkü o çocuklarla gerçekten çok fazla ilgilenmek lazım, çok fazla. Bir öğrenciniz olacak dediğim gibi ya da iki öğrenciniz olacak ancak. Bakın ben iki senedir bir tane sesli harfi öğretemedim o çocuğa. İki sene sonra ben o çocuğu bırakamıyorsunuz da. Mezun edeceksiniz ne olacak o çocuk, ortaokulda da öyle olacak ve gittikçe haşarılaşıyor çocuklar, o tür çocuklar. Hep kaba kuvvet kullanıyorlar. İdarecilerin bilmiyorum benim gördüğüm duyarsız bence, duyarsız belki farkında bile değil benim sınıfımda öyle bir çocuğun, okuma yazması olmayan bir çocuğun olduğunun, olmadığını yani.

Araştırmacı: Neden duyarsızlar?

Öğretmen: Onların da yapabileceği yok. Bir destek odası ya da onlara uygulanacak bir program yok herhalde elimizde, ellerinde. Öğretmenin beş on dakika zamanla bu olmaz yani. İdarecilerin sorumsuzluğundan değil, program öyle yani, onların da şeyi yok. Okullara açılrsa her okul, bir iki tane öğretmen olsa onar kişi falan ancak. Sınıf içinde kaynaştırmayla olmuyor, kaynaşmıyor, kaynaşmıyor.

Araştırmacı: İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin arttırılmasında çalıştığınız okulun diğer kurumlarla işbirliği ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

Öğretmen: Onu ben bilemiyorum. Biz böyle çocukları rehberlik yani bizim diğer kurumlarla ilişkimiz, çok fazla diğer kurumlarla da ilişki içerisinde değiliz. Rehberliğe yönlendiriyoruz RAM'a. Oradan da çok randevu alınmıyor.

Araştırmacı: Neden hocam?

Öğretmen: Herhalde çok yoğun oluyor, orasını bilemiyorum. Diğer kurumlarla da çok içli dışlı değiliz açıkçası.

Araştırmacı: Hocam çok teşekkür ederim.

Öğretmen: Rica ederim.

Ek 3: Araştırma İzni

Öğretmenler İçin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

GÖRÜŞME FORMU (ÖĞRETMENLER İÇİN)

Sevgili Öğretmenler,

Bu araştırmanın amacı; ilkokullardaki kaynaştırma sınıflarında verilen eğitimin niteliğinin artırılmasının ortaya çıkarılmasıdır. Görüşme yaklaşık 30-60 dakika kadar sürebilecektir. Görüşme kayıtları hiçbir kimseye gösterilmeyecektir. Yarı-yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara vereceğiniz samimi cevaplardan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Özel Eğitim Öğ. Meryem KARTAL

BÖLÜM I: KİŞİSEL BİLGİLER

1-Yaşınız nedir?

 25 ve altı 26-30 31-35 36-40 41 ve üstü

2-Kaç yıldır sınıf öğretmeni olarak görev yapmaktasınız?

 1-5 5-10 10-15 15-20 20 ve üstü

3- Mezun olduğunuz okul nedir?

 Lise Yüksek okul Üniversite Diğer (yazınız)

4-Daha önce kaynaştırma öğrenciniz oldu mu?

 Evet Hayır

5-Kaynaştırma hakkında bilginiz var mı?

 Evet Hayır

6- Kaynaştırma hakkında bildiklerinizi nereden öğrendiniz?

 Eğitim aldım Seminer/konferansa katıldım

 Okuldaki bilgilerim Kitap/dergi/makale vs. bilimsel yayın

 Medya

7-Kaynaştırma öğrenciniz için ayrı bir program uyguluyor musunuz?

 Evet Hayır

BÖLÜM II: KAYNAŞTIRMA İLE İLGİLİ ÖĞRETMEN GÖRÜŞME SORULARI

1-Kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasıyla ilgili görüşleriniz nelerdir?

-Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanması açısından?

-Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının uygulanması açısından?

-Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının değerlendirilmesi açısından?

-Kaynakların sağlanması bakımından?

-Eğitim ortamlarının düzenlenmesi bakımından?

-Yasal düzenlemelerde geçen maddelerin daha etkileyici olması bakımından?

-Öğrencilerin birbirlerine karşı olumlu tutum göstermeleri bakımından?

-Diğer öğretmenlerin kaynaştırma öğrencilerine karşı olumlu tutum göstermeleri açısından?

-Yöneticilerin engelli öğrencilere olumlu tutum sergilemesi bakımından?

-Okulun diğer kurumlarla işbirliği içerisinde olması açısından?

Neden

Neden Değil?

T.C.
KONYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 83688308-605.99-E.7657408
Konu: Araştırma İzni

30.07.2015

KARATAY MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 10/07/2015 tarihli 66362940-903.99-E7174801 sayılı yazınız.

İlçeniz Karatay Hürriyet Ortaokulu Zihinsel Engelliler Sınıf Öğretmeni Meryem KARTAL'ın "İlkokullardaki Kaynaştırma Sınıflarında Verilen Eğitimin Niteliğinin Artırılmasıyla İlgili Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi" konulu araştırmasını uygulama talebi incelenmiştir.

Bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen araştırmanın; Karatay, Meram ve Selçuklu ilçelerinde bulunan ilkokulların kaynaştırma sınıflarında görev yapan öğretmenlere uygulanmasında sakınca görülmemektedir.

Araştırmada Müdürlüğümüz tarafından onaylanarak gönderilen nüshalar kullanılacak olup, sonucun CD ortamında iki nüsha olarak gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve adı geçene tebliğini arz ederim.

Mukadder GÜRSOY
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:
1-Görüşme Formu (1 Sayfa)
2-Görüşme Soruları (1 Sayfa)

Akçay Mah. Çarş. Cad. 42020 Karatay/KONYA
Tel : 0332 353 30 50 Faks : 0332 351 59 40
Web : <http://konya.meb.gov.tr>

Strateji Geliştirme:
Bilgi:Ayşe UZUN
Tel : 0332 353 30 50 /1251

Ek 4: Görüşme Yapılan Okullar Listesi

1. MERAM 24 KASIM İLKOKULU
2. SELÇUKLU AHMET PERİHAN DEMİROK İLKOKULU
3. KARATAY AKÇEŞME İLKOKULU
4. KARATAY DR. SEDAT YÜKSEL İLKOKULU
5. SELÇUKLU DUMLUPINAR MAH. AHMET HAŞHAŞ İLKOKULU
6. MERAM İBRAHİM HAKKI KONYALI İLKOKULU
7. KARATAY İSMET PAŞA İLKOKULU
8. KARATAY KARAASLAN CUMHURİYET İLKOKULU
9. MERAM MİTHAT PAŞA İLKOKULU
10. SELÇUKLU OĞUZ KAĞAN İLKOKULU
11. KARATAY ŞEKİBE AKSOY İLKOKULU
12. SELÇUKLU ŞERİFE AKKANAT İLKOKULU
13. SELÇUKLU ŞÜKRİYE ONSUN İLKOKULU
14. MERAM ÜRESİNLER İLKOKULU
15. KARATAY YAVUZ SELİM İLKOKULU
16. MERAM YUNUS EMRE İLKOKULU
17. SELÇUKLU ZELİHA LÜTFİ KULLUK İLKOKULU

Ek 5: Görüşme Kodlama Anahtarı

Görüşme No:

Bu anahtar, her bir görüşme formunu değerlendirmenizi kolaylaştırmak amacıyla hazırlanmıştır. Her bir soruya ilişkin açıklamaları okuyarak katılımcıların vermiş oldukları yanıtları sınıflamaya çalışınız. Kodlamaları ilgili seçenekleri yuvarlak içine alarak yapınız.

Meryem KARTAL

1. Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının geliştirilmesi açısından ilkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasına yönelik görüşleriniz nelerdir?

a) "Çocuğun durumunun daha ayrıntılı göz önünde bulundurulması gerekir. Çünkü bu öğrencilerin akademik başarı yönünden bulunduğu durumdan daha ileriye götürülmesi gerekmektedir." yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

b) "Rehber öğretmenle beraber hazırlıyoruz. Çünkü sınıflar kalabalık olduğundan vakit bulamamaktayız." yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

c) "Özel bir sınıf ya da destek eğitim sınıfı oluşturulmalıdır ve kaynaştırma eğitimi konusunda daha donanımlı ve yeterli bir öğretmenin BEP hazırlama, uygulama ve değerlendirme konularıyla ilgilenmesi gerekir. Çünkü normal öğrencilerden vakit ayıramayıp bu çocuklarla ilgilenemiyoruz ve özel bir öğretmen özel gereksinimli öğrenci ile bire bir iletişim kurarsa daha iyi olur." yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

d) "Öğretmenlere bu konuda eğitim verilmesi gerekmektedir. Çünkü özel gereksinimli öğrencilerle yeni karşılaştığımız zaman BEP hazırlamada zorluk yaşıyabiliyoruz." yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

e) "Öğrencilerin raporundaki programlar gerçeği yansıtmamaktadır. Çünkü öğrenci düzeyi tam bilinmemekte ve öğrencilerin ihtiyaçları göz önünde tutulmamaktadır." yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

f) "Diğer"

2. Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının uygulanması açısından ilkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasına yönelik görüşleriniz nelerdir?

a) "Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının uygulanması açısından problem yaşıyoruz. Çünkü sınıflar kalabalık, yetiştirmemiz gereken bir müfredat var ve bundan dolayı bu çocuklar için zaman yetmemektedir." yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

b) "Özel bir sınıf ya da okul oluşturulmalıdır. Çünkü özel gereksinimli öğrencilerle yeterince ilgilenemiyoruz, sıkıntı yaşıyoruz, bu yüzden bir öğretmenin bu

öğrencilerle bire bir ilgilenmesi daha etkili olacaktır.”yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

c) “Özel gereksinimli öğrenciler için ayrı bir program uygulanması gerekir. Çünkü bu öğrencilerin her biri farklı düzeyde.”yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

d) “Özel gereksinimli öğrencilerin engel tür ve eğitimleri konusunda sınıf öğretmenlerinin bilgilendirilmesi gerekir. Çünkü bu çocuklara yönelik eğitim verme konusunda bilgilerimiz yeterli değil.”yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

e) ”Diğer”

3.Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının değerlendirilmesi açısından ilkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasına yönelik görüşleriniz nelerdir?

a) “Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının değerlendirilmesi sürecinde çocuğun durumunun ayrıntılı biçimde değerlendirilmesi gerekir. Çünkü çocuğun ne kadar ilerleme kaydettiğini tam olarak gözleyebilmek gerekir.”yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

b) “Bireyselleştirilmiş eğitim programlarını değerlendiremiyorum, problem yaşıyorum. Çünkü sınıflar çok kalabalık, ben bu konuda bir eğitim almadım ve normal öğrenciler anlayış göstermiyor.”yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

c) “Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının değerlendirilmesi açısından rehabilitasyon merkezleriyle iletişim kurulabilir. Çünkü bu tür kurumlar özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde faydalıdır.”yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

d) ”Diğer”

4.İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasına yönelik sınıf veya branş öğretmenlerinin ve öğrencilerin gereksinim duyduğu kaynakların sağlanması ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

a) “Gereksinim duyduğumuz kaynakların, araç ve gereçlerin yeterince sağlanması gerekir. Çünkü elimizde kaynak yok ve özel gereksinimli öğrencilerin engel türüne göre ihtiyaçlarının giderilmesi gerekmektedir.”yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

b) “Yeterince araç gereç sağlanması gerekir. Çünkü özel gereksinimli öğrencilerin engel türüne yönelik ihtiyaçlarının giderilmesi gerekmektedir.”yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

c) “Kaynaştırma öğrencilerinin özel bir sınıfa devam etmesi gerekir. Çünkü sınıfta yeterli materyalimiz yok ve bu konuda uzman değiliz.”yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

d) “Kaynaklar yeterli. Çünkü özel gereksinimli öğrenciler için çeşitli materyallere ulaşabiliyoruz.”yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

e) "Diğer"

5.İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasında eğitim ortamlarının düzenlenmesi ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

a) "Özel gereksinimli öğrenciler için özel bir okul ya da sınıf olması gerekir. Çünkü eğitim ortamlarının onların seviyesine uygun bir biçimde hazırlanması gerekir ve özel gereksinimli öğrencilere ilgi gösteremiyoruz."yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

b) "Özel gereksinimli öğrencilerin bazı dersleri (Ör. Türkçe, Matematik) özel eğitim sınıfında, bazı dersleri (Ör. Beden Eğitimi, Müzik, Resim) normal sınıfta alması gerekmektedir. Çünkü diğer öğrencilerden vakit kalmadığından özel gereksinimli öğrencilerle çok ilgilenemiyoruz."yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

c) "Özel gereksinimli öğrencilerin sınıfta en öne oturtulması gerekmektedir. Çünkü bu öğrencilerin davranışlarını ve yaptığı etkinlikleri sürekli kontrol etmek gerekir."yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

d) "Normal sınıflardaki öğrenci sayılarının azaltılması gerekir. Çünkü özel gereksinimli öğrencilerle olumlu ilişkiler kurmak ve bu öğrencilerle daha çok ilgilenerek onların topluma kazandırılmasını sağlamak gerekir."yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

e) "Maddi olanaklar önemli ve sınıfların materyallerle zenginleştirilmesi gerekir. Çünkü özel gereksinimli öğrencilerin yaparak- yaşayarak öğrenmesine imkân vererek başarılı olmasını sağlamak gerekir."yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

f) "Diğer"

6.İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin artırılmasında yasal düzenlemeler ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

a) "Özel gereksinimli öğrencilerin özel sınıflarda eğitim alması gerekir. Çünkü bu öğrencilere vakit ayıramıyoruz, yardımcı olamıyoruz, normal öğrencilere karşı verimli olamıyoruz. Ayrıca özel gereksinimli öğrencilerin başarılarının artırılması gerekmektedir."yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

b) "Yasal düzenlemelerdeki maddeler hakkında yeterince bilgi sahibi değilim. Çünkü özel gereksinimli öğrencilerle ilk kez karşılaşıyorum ve kaynaştırma konusunda araştırma yapmadım."yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

c) "Sınıf mevcudunun azaltılması gerekir. Çünkü özel gereksinimli öğrencilere daha çok vakit ayrılarak iyi bir eğitim imkânı sunmak gerekir."yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

d) "Devletin kaynaştırma öğrencileri için daha fazla maddi- manevi imkân sunması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü özel gereksinimli bireylerin daha küçük yaşlardan itibaren eğitim alması gerekir ve eğitimlerinin takibinin yapılarak topluma kazandırılması gerekir."yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

e) "Rehberlik Araştırma Merkezleri görevlerini tam olarak yerine getirememekte. Çünkü veli görüşleri çok dikkate alınmıyor ve öğrencileri uygun eğitim ortamlarına (kaynaştırma sınıfı ve özel eğitim sınıfı) yerleştiremiyor."yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

f) "Yasal düzenlemelerle ilgili seminerler verilmesi gerekir. Çünkü öğretmenlerin yeterli donanıma sahip olması gerekir, ayrıca özel gereksinimli öğrencilerle her zaman karşılaşıyoruz."yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

g) "Yasal düzenlemelerde geçen maddeler yeterlidir. Çünkü özel gereksinimli öğrencileri eğitimleri açısından koruyan maddeler var."yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

h) "Diğer".....

7.İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin arttırılmasında normal gelişim gösteren öğrencilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterdikleri tutumlar ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

a) "Öğrenciler birbirlerine karşı olumlu tutum içinde ve olumlu tutum göstermeleri gerekir. Çünkü öğrencileri uyarıyoruz ve onlara model oluyoruz."yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

b) "Diğer öğrenciler özel gereksinimli öğrencilere karşı olumsuz tutum göstermekte. Çünkü özel gereksinimli öğrencilerin şiddet gösterme ve uyum sağlayamama gibi problem davranışları var."yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

c) "Öğrencilere tutumlarla ilgili bilgi verilmesi gerekir. Çünkü öğrencilerin okul ortamında daha iyi kaynaşmaları ve toplum içinde uyumlu olmaları gerekir."yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

8.İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin arttırılmasında okuldaki diğer öğretmenlerin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterdikleri tutumlar ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

a) "Diğer öğretmenler özel gereksinimli öğrencilere karşı olumlu tutum göstermekte, ayrıca olumlu tutum göstermelidir. Çünkü bu öğrenciler ihtiyaçları olan özel öğrencilerdir."yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

b) "Diğer öğretmenler özel gereksinimli öğrencileri sınıflarında istemiyor. Çünkü kaynaştırma uygulamaları zor ve öğretmenler kaynaştırma hakkında eğitilmiş değil."yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

c) "Diğer".....

9.İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin arttırılmasında yöneticilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı gösterdikleri tutumlar ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

a) "Yöneticiler özel gereksinimli öğrencilere karşı olumlu tutum gösteriyor, ayrıca olumlu tutum göstermelidir. Çünkü kanunları uygulamak ve özel gereksinimli

öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak durumundalar.”yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

b) ”Yöneticilerin özel gereksinimli öğrencilere karşı olumsuz tutum içindeler. Çünkü eğitim işi tamamen öğretmende, yöneticiler özel gereksinimli öğrencilere karşı yeterince ilgi göstermemekte ve bu öğrencilerin problem davranışlarına çözüm bulamamaktalar.”yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

10.İlkokullarda kaynaştırma eğitiminin niteliğinin arttırılmasında çalıştığınız okulun diğer kurumlarla işbirliği ile ilgili görüşleriniz nelerdir?

a) ”Okullardaki yöneticiler de dâhil olmak üzere öğretmenlerin diğer kurumlarla etkin işbirliği içerisinde olması gerekiyor. Çünkü özel gereksinimli öğrencilerin topluma kazandırılması, onlara iyi fırsatlar verilmesi ve öğrenciler ile ilgili sorunların çözülmesi gerekiyor.”yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

b) ”Kurumlarla yeterince işbirliği sağlanamamakta. Çünkü bunun için çaba gösterilmiyor ve kaynaştırma eğitimiyle ilgili seminerler verilmiyor.”yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

c) ”Rehberlik Araştırma Merkezleri ile sağlıklı bir iletişim kurulamamakta. Çünkü özel gereksinimli öğrenciler ayrı bir okulda eğitim almıyor, takip edilmiyor ve RAM’deki personeller ilgilenmeyip vakit ayırmıyor.”yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

d) ”RAM’lar görevini tam yerine getirememekte. Çünkü öğrencilerin performansları uygun ortamlarda alınmamakta ve öğrencilerin yerleşeceği eğitim ortamı hakkında veliler çok dikkate alınmakta.”yanıtları bu seçenekte toplanmalıdır.

Ek 6: Öğretmenlerin Demografik Bilgileri

Görüşmeye Katılan Öğretmenlere İlişkin Demografik Bilgiler								
Kod Adı	Yaş Aralığı	Deneyimi	Mezuniyeti	Kaynaştırma Deneyimi	Kaynaştırma Bilgisi	Kaynaştırma Bilgisini Nereden Edindiği	Ayrı Bir Program Uygulama Durumu	Kaçıncı Sınıfı Okutmakta
Öğretmen 1	41 ve üstü	20 ve üstü	Lisans	+	+	Okuldaki Bilgileri	+	1.Sınıf
Öğretmen 2	41 ve üstü	20 ve üstü	Yüksek Lisans	-	+	Okuldaki Bilgileri	+	2. Sınıf
Öğretmen 3	41 ve üstü	15-20	Lisans	-	+	Okuldaki Bilgileri, Medya	+	2. Sınıf
Öğretmen 4	41 ve üstü	15-20	Lisans	+	+	Okuldaki Bilgileri	+	1. Sınıf
Öğretmen 5	41 ve üstü	20 ve üstü	Lisans	+	+	Okuldaki Bilgileri	+	3. Sınıf
Öğretmen 6	36-40	15-20	Lisans	+	+	Okuldaki Bilgileri	+	3. Sınıf
Öğretmen 7	36-40	15-20	Lisans	+	+	Okuldaki Bilgileri	+	3. Sınıf
Öğretmen 8	41 ve üstü	15-20	Lisans	+	+	Eğitim, Seminer/konferans, Kitap/Dergi/Makale	+	4. Sınıf
Öğretmen 9	36-40	15-20	Lisans	+	+	Okuldaki Bilgileri	+	2. Sınıf
Öğretmen 10	41 ve üstü	15-20	Lisans	-	+	Okuldaki Bilgileri	+	2. Sınıf
Öğretmen 11	41 ve üstü	20 ve üstü	Lisans	-	+	Okuldaki Bilgileri, Kitap/Dergi/Makale	+	2. Sınıf
Öğretmen 12	36-40	10-15	Lisans	+	+	Eğitim	+	3. Sınıf
Öğretmen 13	41 ve üstü	15-20	Lisans	+	+	Seminer/konferans, Okuldaki Bilgileri	+	3. Sınıf
Öğretmen 14	36-40	15-20	Lisans	+	+	Seminer/konferans	+	3. Sınıf
Öğretmen 15	36-40	15-20	Lisans	-	+	Seminer/konferans	+	3. Sınıf
Öğretmen 16	36-40	15-20	Lisans	-	+	Okuldaki Bilgileri	+	4. Sınıf
Öğretmen 17	41 ve üstü	20 ve üstü	Lisans	-	+	Okuldaki Bilgileri	+	4. Sınıf
Öğretmen 18	41 ve üstü	20 ve üstü	Lisans	+	+	Kitap/Dergi/Makale	+	1. Sınıf
Öğretmen 19	41 ve üstü	15-20	Lisans	+	+	Seminer/konferans, Okuldaki Bilgileri	+	1. Sınıf
Öğretmen 20	41 ve üstü	20 ve üstü	Lisans	-	+	Okuldaki Bilgileri	+	2. Sınıf
Öğretmen 21	41 ve üstü	20 ve üstü	Yüksekokul	+	+	Okuldaki Bilgileri	+	2. Sınıf
Öğretmen 22	41 ve üstü	20 ve üstü	Lisans	-	+	Seminer/konferans	+	2. Sınıf
Öğretmen 23	41 ve üstü	15-20	Lisans	+	+	Okuldaki Bilgileri, Kitap/Dergi/Makale	+	2. Sınıf
Öğretmen 24	41 ve üstü	15-20	Lisans	+	+	Okuldaki Bilgileri	+	3. Sınıf
Öğretmen 25	41 ve üstü	20 ve üstü	Lisans	+	+	Okuldaki Bilgileri	+	4. Sınıf
Öğretmen 26	36-40	15-20	Lisans	+	+	Okuldaki Bilgileri, Kitap/Dergi/Makale	+	3. Sınıf
Öğretmen 27	41 ve üstü	20 ve üstü	Lisans	-	+	Seminer/konferans, Okuldaki Bilgileri	+	2. Sınıf
Öğretmen 28	41 ve üstü	15-20	Lisans	-	+	Okuldaki Bilgileri	+	3. Sınıf
Öğretmen 29	36-40	20 ve üstü	Lisans	+	+	Seminer/konferans	+	1. Sınıf
Öğretmen 30	36-40	15-20	Lisans	-	+	Okuldaki Bilgileri	+	2. Sınıf

Ek 7: Çalışma Grubuna Katılan Öğretmen Sayıları**Tablo 1. Çalışma Grubuna Katılan Öğretmen Sayıları**

Merkez İlçeler	Öğretmen		Toplam
	Bayan	Bay	
Meram	8	2	10
Selçuklu	6	4	10
Karatay	6	4	10
Tüm İlçelerde Toplam			30

Ek 8: Görüşme Kodlama Anahtarında Yer Alan Soruların Güvenirlik Yüzdeleri

Tablo 2’de soruların yüzdeleri soru sırasına göre sunulmaktadır.

Tablo 2. Görüşme Kodlama Anahtarında Yer Alan Soruların Güvenirlik Yüzdeleri

SORULAR	GÜVENİRLİK YÜZDELERİ
Soru 1	% 100
Soru 2	% 100
Soru 3	% 100
Soru 4	% 80
Soru 5	% 100
Soru 6	% 100
Soru 7	% 100
Soru 8	% 100

Ek 9: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi Açısından İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasına Yönelik Görüşler

Tablo 3.1. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Geliştirilmesi Açısından İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasına Yönelik Görüşler

Yanıtlar	f
a) Öğrencinin durumunun daha ayrıntılı göz önünde bulundurulması gerekir. Çünkü bu öğrencilerin akademik başarı yönünden bulunduğu durumdan daha ileriye götürülmesi gerekmektedir.	10
b) Rehber öğretmenle beraber hazırlanması gerekir. Çünkü sınıflar kalabalık olduğundan vakit bulamamaktayız.	7
c) Öğretmenlere bu konuda eğitim verilmesi gerekmektedir. Çünkü özel gereksinimli öğrencilerle yeni karşılaştığımız zaman BEP hazırlamada zorluk yaşayabiliyoruz.	4
d) Özel bir sınıf ya da destek eğitim sınıfı oluşturulmalıdır ve kaynaştırma eğitimi konusunda daha donanımlı ve yeterli bir öğretmenin BEP hazırlama, uygulama ve değerlendirme konularıyla ilgilenmesi gerekir. Çünkü normal öğrencilerden vakit ayıramayıp bu çocuklarla ilgilenemiyoruz ve özel bir öğretmen özel gereksinimli öğrenci ile bire bir iletişim kurarsa daha iyi olur.	3
e) Öğrencilerin raporundaki programlar gerçeği yansıtmalıdır. Çünkü öğrenci düzeyi tam bilinmemekte ve öğrencilerin ihtiyaçları göz önünde tutulmamaktadır.	2
f) Diğer	4
Görüşler Toplamı	30

Ek 10: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Uygulanması Açısından İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasına Yönelik Görüşler

Tablo 3.2. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Uygulanması Açısından İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasına Yönelik Görüşler

Yanıtlar	f
a) Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının uygulanması açısından problem yaşıyoruz. Çünkü sınıflar kalabalık, yetiştirmemiz gereken bir müfredat var ve bundan dolayı bu çocuklar için zaman yetmemektedir.	13
b) Özel bir sınıf ya da okul oluşturulmalıdır. Çünkü özel gereksinimli öğrencilerle yeterince ilgilenemiyoruz, sıkıntı yaşıyoruz, bu yüzden bir öğretmenin bu öğrencilerle bire bir ilgilenmesi daha etkili olacaktır.	5
c) Özel gereksinimli öğrenciler için ayrı bir program uygulanması gerekir. Çünkü bu öğrencilerin her biri farklı düzeyde.	3
d) Özel gereksinimli öğrencilerin engel tür ve eğitimleri konusunda sınıf öğretmenlerinin bilgilendirilmesi gerekir. Çünkü bu çocuklara yönelik eğitim verme konusunda bilgilerimiz yeterli değil.	3
e) Diğer	6
Görüşler Toplamı	30

Ek 11: Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi Açısından İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasına Yönelik Görüşler

Tablo 3.3. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Değerlendirilmesi Açısından İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasına Yönelik Görüşler

Yanıtlar	f
a) Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının değerlendirilmesi sürecinde çocuğun durumunun ayrıntılı biçimde değerlendirilmesi gerekir. Çünkü çocuğun ne kadar ilerleme kaydettiğini tam olarak gözleyebilmek ve bu gözlem sonuçlarının somut hale getirilmesi gerekir.	14
b) Bireyselleştirilmiş eğitim programlarını değerlendiremiyorum, problem yaşıyorum. Çünkü sınıflar çok kalabalık, ben bu konuda bir eğitim almadım ve normal öğrenciler anlayış göstermiyor.	7
c) Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının değerlendirilmesi açısından rehabilitasyon merkezleriyle iletişim kurulabilir. Çünkü bu tür kurumlar özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde faydalıdır.	3
d) Diğer	6
Görüşler Toplamı	30

Ek 12: İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasına Yönelik Kaynakların Sağlanması İle İlgili Görüşler

Tablo 3.4. İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasına Yönelik Kaynakların Sağlanması İle İlgili Görüşler

Yanıtlar	f
a) Gereksinim duyduğumuz kaynakların, araç ve gereçlerin yeterince sağlanması gerekir. Çünkü elimizde kaynak yok ve özel gereksinimli öğrencilerin engel türüne göre ihtiyaçlarının giderilmesi gerekmektedir.	23
b) Kaynaştırma öğrencilerinin özel bir sınıfa devam etmesi gerekir. Çünkü sınıfta yeterli materyalimiz yok ve bu konuda uzman değiliz.	3
c) Çeşitli kaynakların kullanılması ve arttırılması gerekir. Çünkü özel gereksinimli öğrenciler için daha verimli bir eğitim öğretim ortamı hazırlamak ve kaynaştırma eğitimini daha bilinçli uygulamak gerekir.	3
d) Diğer	1
Görüşler Toplamı	30

Ek 13: İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi İle İlgili Görüşler

Tablo 3.5. İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Eğitim Ortamlarının Düzenlenmesi İle İlgili Görüşler

Yanıtlar	f
a) Özel gereksinimli öğrenciler için özel bir okul ya da sınıf olması gerekir. Çünkü eğitim ortamlarının onların seviyesine uygun bir biçimde hazırlanması gerekir ve özel gereksinimli öğrencilere ilgi gösteremiyoruz.	13
b) Özel gereksinimli öğrencilerin bazı dersleri (Örneğin Türkçe, Matematik) özel eğitim sınıfında, bazı dersleri (Örneğin Beden Eğitimi, Müzik, Resim) normal sınıfta alması gerekmektedir. Çünkü diğer öğrencilerden vakit kalmadığından özel gereksinimli öğrencilerle çok ilgilenemiyoruz.	6
c) Özel gereksinimli öğrencilerin sınıfta en öne oturtulması gerekmektedir. Çünkü bu öğrencilerin davranışlarını ve yaptığı etkinlikleri sürekli kontrol etmek gerekir.	4
d) Normal sınıflardaki öğrenci sayılarının azaltılması gerekir. Çünkü özel gereksinimli öğrencilerle olumlu ilişkiler kurmak ve bu öğrencilerle daha çok ilgilenerek onların topluma kazandırılmasını sağlamak gerekir.	3
e) Maddi olanaklar önemli ve sınıfların materyallerle zenginleştirilmesi gerekir. Çünkü özel gereksinimli öğrencilerin yaparak- yaşayarak öğrenmesine imkân vererek başarılı olmasını sağlamak gerekir.	2
f) Diğer	2
Görüşler Toplamı	30

Ek 14: İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Yasal Düzenlemeler İle İlgili Görüşler

Tablo 3.6. İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Yasal Düzenlemeler İle İlgili Görüşler

Yanıtlar	f
a) Özel gereksinimli kaynaştırma öğrencilerinin özel sınıflarda eğitim alması gerekir. Çünkü bu öğrencilere vakit ayıramıyoruz, yardımcı olamıyoruz, normal öğrencilere karşı verimli olamıyoruz. Ayrıca özel gereksinimli öğrencilerin başarılarının arttırılması gerekmektedir.	8
b) Yasal düzenlemelerle ilgili seminerler verilmesi gerekir. Çünkü öğretmenlerin yeterli donanıma sahip olması gerekir, ayrıca özel gereksinimli öğrencilerle her zaman karşılaşıyoruz.	6
c) Sınıf mevcudunun azaltılması gerekir. Çünkü özel gereksinimli öğrencilere daha çok vakit ayrılarak iyi bir eğitim imkânı sunmak gerekir.	3
d) Devletin kaynaştırma öğrencileri için daha fazla maddi- manevi imkân sunması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü özel gereksinimli bireylerin daha küçük yaşlardan itibaren eğitim alması gerekir ve eğitimlerinin takibinin yapılarak topluma kazandırılması gerekir.	3
e) Rehberlik Araştırma Merkezleri öğrencileri uygun eğitim ortamlarına yerleştirmemekte, uygun eğitim ortamına yerleştirmesi gerekir. Çünkü veli görüşleri çok dikkate alınıyor.	3
f) Yasal düzenlemelerde geçen maddeler yeterlidir ve yasalara uyulmalıdır. Çünkü özel gereksinimli öğrencileri eğitimleri açısından koruyan maddeler var.	2
g) Diğer	5
Görüşler Toplamı	30

Ek 15: İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Öğrencilerin Özel Gereksinimli Öğrencilere Karşı Gösterdikleri Tutumlar İle İlgili Görüşler

Tablo 3.7. İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Öğrencilerin Özel Gereksinimli Öğrencilere Karşı Gösterdikleri Tutumlar İle İlgili Görüşler

Yanıtlar	f
a) Öğrenciler birbirlerine karşı olumlu tutum içinde, onu kabullendiler ve ona iyi davranmaktalar, ayrıca olumlu tutum göstermeleri gerekir. Çünkü öğrencileri uyarıyoruz ve onlara model oluyoruz.	23
b) Diğer öğrenciler özel gereksinimli öğrencilere karşı olumsuz tutum göstermekteler, onları şikâyet etmekteler, özel gereksinimli öğrencilerin problem davranışları yok edilmelidir. Çünkü özel gereksinimli öğrencilerin şiddet gösterme ve oyuna katılamama gibi problem davranışları var.	4
c) Öğrencilere tutumlarla ilgili bilgi verilmesi gerekir. Çünkü özel gereksinimli öğrencilerin okul ortamında daha iyi kaynaşmaları ve toplum içinde uyumlu olmaları gerekir.	3
Görüşler Toplamı	30

Ek 16: İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Diğer Öğretmenlerin Özel Gereksinimli Öğrencilere Karşı Gösterdikleri Tutumlar İle İlgili Görüşler

Tablo 3.8. İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Diğer Öğretmenlerin Özel Gereksinimli Öğrencilere Karşı Gösterdikleri Tutumlar İle İlgili Görüşler

Yanıtlar	f
a) Diğer öğretmenler özel gereksinimli öğrencilere karşı olumlu tutum göstermekte, ayrıca olumlu tutum göstermeliler ve onları dışlamamaları gerekir. Çünkü bu öğrenciler ihtiyaçları olan özel öğrencilerdir.	21
b) Diğer öğretmenler özel gereksinimli öğrencileri sınıflarında istemiyor, öğretmenlere kaynaştırma uygulamaları hakkında eğitim verilsin. Çünkü kaynaştırma uygulamaları zor ve öğretmenler kaynaştırma hakkında eğitimi değil.	5
c) Diğer	4
Görüşler Toplamı	30

Ek 17: İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Yöneticilerin Özel Gereksinimli Öğrencilere Karşı Gösterdikleri Tutumlar İle İlgili Görüşler

Tablo 3.9. İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Yöneticilerin Özel Gereksinimli Öğrencilere Karşı Gösterdikleri Tutumlar İle İlgili Görüşler

Yanıtlar	f
a) Yöneticiler özel gereksinimli öğrencilere karşı olumlu tutum gösteriyor, yanlış bir tavırları yok ve ilgi gösteriyorlar, ayrıca olumlu tutum göstermeliler. Çünkü kanunları uygulamak ve özel gereksinimli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak durumundalar.	24
b) Yöneticiler özel gereksinimli öğrencilere karşı olumsuz tutum içindeler, yöneticilerin bu öğrencilere karşı ilgi göstermeleri gerekir. Çünkü eğitim işi tamamen öğretmende, yöneticiler problemden kaçmak istemekte ve çözümünü bilmiyoruz.	6
Görüşler Toplamı	30

Ek 18: İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Okulların Diğer Kurumlarla İşbirliği İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Tablo 3.10. İlkokullarda Kaynaştırma Eğitiminin Niteliğinin Arttırılmasında Okulların Diğer Kurumlarla İşbirliği İle İlgili Öğretmen Görüşleri

Yanıtlar	f
a) Okullardaki yöneticiler de dâhil olmak üzere öğretmenlerin diğer kurumlarla etkin işbirliği içerisinde olması gerekiyor. Çünkü özel gereksinimli öğrencilerin topluma kazandırılması, onlara iyi fırsatlar verilmesi ve öğrenciler ile ilgili sorunların çözülmesi gerekiyor.	15
b) Kurumlarla yeterince işbirliği sağlanamamakta, iletişim problemi olmamalıdır. Çünkü bunun için çaba gösterilmiyor ve kaynaştırma eğitimiyle ilgili seminerler verilmiyor.	6
c) Rehberlik Araştırma Merkezleri ile sağlıklı bir iletişim kurulamamakta, eksikliklerin giderilmesi gerekir. Çünkü özel gereksinimli öğrenciler ayrı bir okulda eğitim almıyor, takip edilmiyor ve RAM'daki personeller ilgilenmeyip vakit ayırmıyor.	5
d) RAM'lar çok sağlıklı değil, RAM'lar görevini gerçek anlamda yapmalıdır. Çünkü öğrencilerin performansları uygun ortamlarda alınmamakta ve öğrencilerin yerleşeceği eğitim ortamı hakkında veliler çok dikkate alınmakta.	4
Görüşler Toplamı	30

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı:	Meryem KARTAL	İmza:		
Doğum Yeri:	Karatay / KONYA			
Doğum Tarihi:	01.04.1988			
Medeni Durumu:	Evli			
Öğrenim Durumu				
Derece	Okulun Adı	Program	Yer	Yıl
İlköğretim	Hürriyet			
Ortaöğretim	Hürriyet			
Lise	Atatürk			
Lisans	Selçuk			
Yüksek Lisans	Necmettin Erbakan			
Becerileri:				
İlgi Alanları:				
İş Deneyimi:				
Aldığı Ödüller:				
Hakkımda bilgi almak için önerebileceğim şahıslar:				
Tel:				
Adres	Konya			